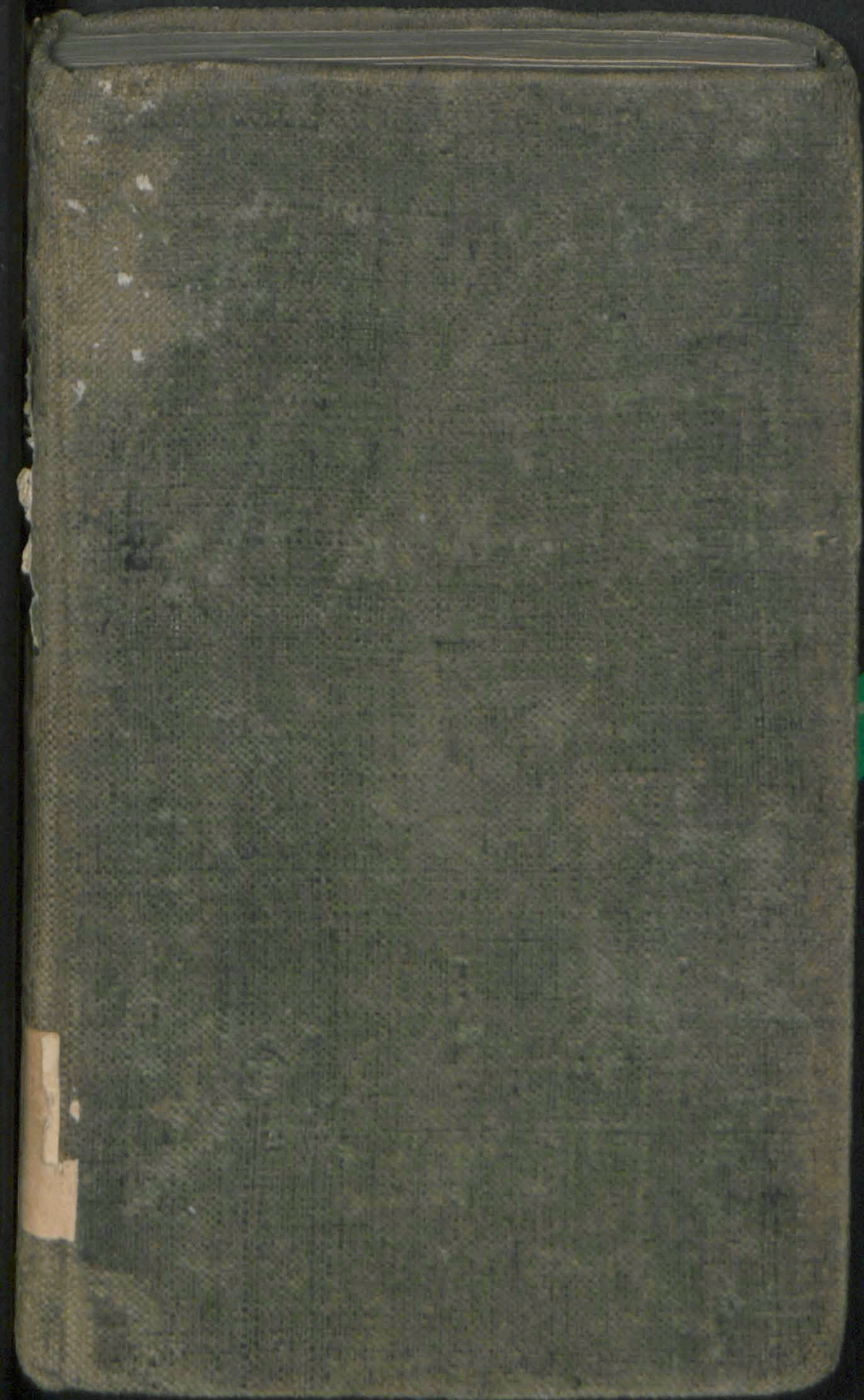

N° 1662 X

DZIENNIK PRAW

N^{ro} 41. Data H
Znak 548
N^o inw. 2986

Tom Dziesiąty.

z Bożéy Łaski
 M y A L E X A N D E R I.
 Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski
 etc. etc. etc.

*Wszem w obec i każdemu komu o tém wie-
 dzieć należy, a mianowicie Obywatelom
 Królestwa Naszego Polskiego wiadomo
 czyniemy, iż Izba Senatorska i Izba Po-
 selska stosownie do przedstawionego w
 imieniu Naszém projektu i po wysłucha-
 niu Mówców Rady Stanu i Kommissyów
 Seymowych, uchwały co następuje :*

KODEX CYWILNY KRÓLESTWA POLSKIEGO.

T Y T U Ł W S T Ę P N Y
*O skutkach i stosowaniu praw w po-
 wszechności.*

Artykuł 1.

Wykonywanie praw zaczynać się

1*

będzie w całym Królestwie Polskiem z dniem następującym po dniu ich ogłoszenia.

Artykuł 2.

Prawo stanowi tylko na przyszłość a nie rozciąga swych skutków na przeszłość.

Artykuł 3.

Prawa policyjne i bezpieczeństwa obowiązują wszystkich znajdujących się w kraju.

Nieruchomości wszelkie, choćby przez Cudzoziemców posiadane były, podlegają prawom Królestwa Polskiego.

Prawom ściągającym się do stani i zdolności osób, podlegają Polacy

poddani Królestwa Polskiego, choćby za granicą mieszkali.

Artykuł 4.

Sędzia który odmówi sądenia, pod pozorem że prawo milczy, że jest ciemne, lub niedostateczne, może być pociągnionym do Sądu iako winny odmówienia sprawiedliwości.

Artykuł 5.

Nie iest wolno Sędziom wyrokwąć sposobem ogólnych i urządzających postanowień, w sprawach pod ich rozsądzenie przychodzących.

Artykuł 6.

Nie można przez prywatne umowy ubliżać prawom, które do porządku publicznego i dobrych obyczajów zmierzają.

KSIĘGA PIERWSZA

o Osobach.

T Y T U Ł I.

O używaniu, pozbawieniu i zawieszeniu praw cywilnych.

D Z I A Ł I.

O używaniu praw cywilnych.

Artykuł 7.

Używanie praw Cywilnych nie jest zawisłém od posiadania praw obywatelskich i politycznych, które nabywają się i utrzymują iedynie podług ustawy konstytucyjney i statutów organicznych.

Artykuł 8.

Polak poddany Królestwa Polskiego używać będzie praw Cywilnych.

tom iakie w tym względzie są lub będą zawarte.

Artykuł 13.

Cudzoziemiec w Królestwie Polskiem nawet niemieszkaący, może być pociągany przed Sądy Polskie o wykonanie zobowiązań w témże Królestwie zaciągniętych.

Co do zobowiązań przez Cudzoziemca względem Polaka w kraju obcym zaciągniętych, może Cudzoziemiec przed Sądy Polskie być pociągany w ten czas, gdy sam z osoby swéy, lub gdy majątek jego w Królestwie Polskiem znajduje się.

Artykuł 14.

Polak poddany Królestwa Polskiego i każdy mieszkający w témże Królestwie, może być pociągany przed

Sądy Polskie o zobowiązania, choćby w obcym kraju zaciągnięte, nawet względem Cudzoziemca.

Artykuł 15.

We wszystkich sprawach oprócz handlowych, Cudzoziemiec powód obowiązany stawić rękoymią za wynagrodzenie kosztów, szkód i straconych korzyści ze sprawy wyniknąć mogących, wyiawszy gdyby posiadał w Królestwie Polskiem majątek nieruchomy, lub zakład przemysłowy, wartości na zabezpieczenie takowego wynagrodzenia wystarczaiący.

Artykuł 16.

Żydzi używać będą praw cywilnych od których używania przez postanowienia Królewskie lub Namiesznika Królewskiego nie znajdują się wyłączeni.

D Z I A Ł II.

O pozbawieniu praw Cywilnych.

O d d z i a ł I.

O pozbawieniu praw Cywilnych przez utratę stanu Polaka poddanego Królestwa Polskiego, i odzyskaniu tegoż stanu.

Artykuł 17.

Stan Polaka poddanego Królestwa Polskiego utracą się :

1mo przez naturalizacją nabytą w obcym kraju.

2do przez przyjęcie, bez zezwolenia Królewskiego, Urzędów Publicznych, albo służby Wojskowej pod obcym panowaniem.

3tio Gdy kto osiedzie w obcym kraju w zamiarze niepowrócenia.

Zakłady handlowe w obcym

Państwie nie mogą być uważane iakoby były przedsiębrane w zamiarze niepowrócenia do kraju. 4to Gdy Polka pójdzie za mąż za Cudzoziemca.

Artykuł 18.

Polak poddany Królestwa Polskiego który utracił stan Polaka, do Kraju w zamiarze zamieszkania powróci, odzyskać może stan takowy za zezwoleniem Królewskim.

Artykuł 19.

Polka zaślubiona Cudzoziemcowi lub Polakowi który stan Polaka utracił, gdy owdowieie lub rozwiedziona zostanie, może odzyskać stan Polki poddaney Królestwa Polskiego, jeżeli w témże Królestwie mieszkając, lub do niego przenosząc się, w Urzędzie Administracyinym oświadczy, iż chce

być Polką, poddaną Królestwa Polskiego.

Artykuł 20.

Osoby podług art. 18. i 19. stan Polaka poddanego Królestwa Polskiego odzyskujące, dopiero od dopełnienia warunków temż artykułami przepisanych, stanu tego i praw dla nich od téj chwili otworzonych, używać zaczynają.

O d d z i a ł 2.

O pozbawieniu i zawieszeniu praw Cywilnych w skutku kar Sądowych.

Artykuł 21.

Skazany wyrokiem naocznym na karę główną, od ogłoszenia prawomocnego wyroku:

Imo Pozbawionym jest własnéj woli. Przepisy względem bezwłasnowolnych co do praw, osoby i ma-

iątku, zastosowane będą do niego, z następującymi jednak wyjątkami:

- a) Opiekun nie będzie miał starania o osobie skazanego;
- b) Przychody z majątku nie mogą być obracane na osładzanie losu jego;
- c) Gdy jest skazany na karę śmierci albo na karę dożywotniego więzienia, przychody te, aż do śmierci skazanego, należeć będą prawem własności do następców jego testamentem ustanowionych, lub gdyby tych nie było, do następców prawnych domniemanych, nie ubliżając jednak w niczem prawom współmałżonka i prawom trzeciego.

2do Nie może być opiekunem ani kuratorem nawet własnych dzieci.

3tio

3tio Nie może należeć do składu żadnych Rad familiinych.

4to Nie może być biegłym ani świadkiem przy sporządzaniu aktów urzędowych, ani być przypuszczonym do świadczenia w sprawie cywilnej.

Artykuł 22.

Wszelkie czynności cywilne, przed ogłoszeniem wyroku naocznego prawomocnego nastąpione, ważności swej nie utracią, prócz testamentów, któreby sporządzone zostały po chwili rozpoczęcia wykonania zbrodni.

Artykuł 23.

Skazany wyrokiem zaocznym na karę główną, od ogłoszenia prawomocnego wyroku aż do chwili stawienia się w Sądzie, albo poymania jego, zawieszony jest w używaniu praw

Cywilnych. Majątek jego będzie zarządzany, a prawa iemu służące wykonywane będą tak iak tych, którzy przez Sąd za znikłych uznanemi zostali.

Artykuł 24.

Skutki Cywilne kar głównych ustają na przyszłość:

1mo przez śmierć skazanego.

2do przez wycierpienie kary.

3tio przez ulaskawienie.

W tym ostatnim przypadku jeżeli kara zostanie tylko zmniejszoną, natenczas ta mniejsza kara, od ogłoszenia ulaskawienia, pociąga za sobą te same skutki, iak gdyby wyrokiem naocznym prawomocnym postanowioną była.

Artykuł 25.

Skazany wyrokiem naocznym na zamknięcie w domu poprawy, od ogło-

szenia wyroku prawomocnego, zawieszony zostaje przez ciąg kary w używaniu następujących praw cywilnych:

1mo Nie może być opiekunem ani kuratorem iak tylko własnych dzieci;

2do Nie może należeć do składu Rad familiynych;

3tio Nie może być biegłym ani świadkiem przy sporządzaniu aktów urzędowych.

T Y T U Ł II.

O zamieszkaniu.

Artykuł 26.

Zamieszkanie każdego Polaka i każdego mieszkańca Kraju co do używania praw Cywilnych iest w miejscu, w którym ma główne siedlisko.

Artykuł 27.

Odmiana zamieszkania skutecznia

się przez rzeczywiste mieszkanie w innym mieyscu, połączone z zamiarem ustalenia w nim głównego siedliska swego.

Artykuł 28.

Dowodem takowego zamiaru będzie oświadczenie wyraźne, uczynione tak przed władzą Administracyjną mieysca które odmieniali zamieszkanie opuszcza, iakoteż przed władzą Administracyjną mieysca do którego swe zamieszkanie przenosi.

Artykuł 29.

W niedostatku oświadczenia wyraźnego, dowód zamiaru zawisł od okoliczności.

Artykuł 30.

Obywatel powołany do urzędowania z którym obowiązek stałego mieszkania w mieyscu urzędowania połą-

czony nie jest, zachowuje zamieszkanie które miał pierwéy; jeżeli przeciwnego zamiaru nie okazał.

Artykuł 31.

Przyjęcie urzędowania z którym obowiązek stałego mieszkania w mieyscu urzędowania jest połączony, pociąga za sobą przeniesienie bezpośrednio zamieszkania urzędnika takiego w mieysce, gdzie urząd sprawować jest obowiązany.

Artykuł 32.

Niewiasta zamężna nie ma innego zamieszkania iak zamieszkanie męża swego.

Małoletni nieusamowolniony ma zamieszkanie u oycy, matki, lub opiekuna.

Pełnoletni bezwłasnowolny ma zamieszkanie u opiekuna swego.

Artykuł 33.

Pełnoletni którzy służą lub pracują zwykle u kogo innego, mają to samo zamieszkanie iakie ma osoba u którój służą lub pracują, jeżeli razem z nią w tymże domu mieszkaia.

Artykuł 34.

Mieysce otwarcia spadku będzie oznaczoném przez zamieszkanie zmarłego.

Artykuł 35.

Jeżeli akt iaki zawiera ze strony osób w umowę wchodzących lub iednój z nich obranie zamieszkania do wykonania tegoż aktu w inném mieyscu a nie w mieyscu istotnego zamieszkania, wszelkie poszukiwania do aktu tego ściągające się, następować mogą w obraném zamieszkaniu i przed Sądem tegoż zamieszkania.

za znikłą, nie może nastąpić aż w rok po wyroku śledztwo nakazującym.

D Z I A Ł III.

O skutkach zniknięcia co do majątku który osoba znikła w dniu zaginienia swego posiadała.

Artykuł 46.

Następcy znikłego, którzyby po nim spadek byli brali, gdyby ten był umarł w dniu swego zaginienia, lub w dniu ostatniój o nim wiadomości, mają prawo na mocy wyroku stanowczego, osobę zaginioną za znikłą uznającego, domagać się wprowadzenia siebie w témczasowe posiadanie majątku, iaki należał do znikłego w dniu zaginienia iego, lub w dniu osta-

tnięy o nim wiadomości. Wprowadzenie to nie może nastąpić iak za poprzedniem stawieniem rękoymi co do zarządzenia.

Artykuł 47.

Gdy osoba zaginiona za znikłą uznaną została, w tenczas na żądanie stron interessowanych lub Prokuratora Królewskiego, testament iéy, jeżeli się takowy znajduje, ma być otworzony, a zyskuiący zapisy testamentowe, darowizny, równie i ci wszyscy którymby na majątku znikłego służyły prawa iakowe od warunku śmierci iego zawisłe, mogą tychże praw swoich używać témczasowie, za stawieniem rękoymi.

Artykuł 48.

Jeżeli następcy lub obdarowani rękoymi nie stawiają, Sąd pozostanie

przy środkach z mocy Działu I. Tytułu niniejszego przedsięwziętych, lub postanowi nadto w miarę potrzeby, co wypadnie.

Artykuł 49.

Krewni znikłego, w linii wstępney i zstępney, wolnemi są od rękoymi powyższemi artykułami wymaganéy.

W tym razie iednak Sąd na wniosek stron interessowanych lub Prokuratora Królewskiego, w przypadku nadużycia winien postanowić środki zaradcze stosownie do art. 48.

Artykuł 50.

Małżonek znikłego, który z nim żył w wspólności majątku, uważany będzie co do części majątku na przypadek śmierci znikłego małżonka na niego przypadaiący, tak, iak następcą po nim, i służyć mu będą pra-

wa w art. 47. wymienione, bez obowiązku stawienia rękoy mi.

Artykuł 51.

Posiadanie témczasowe będzie tylko składem, który otrzymującym one nadaie zarządzanie majątkiem znikłego, z obowiązkiem zdania mu rachunków w przypadku zjawienia się iego, lub powzięcia o nim wiadomości.

Artykuł 52.

Przy wprowadzeniu w témczasowe posiadanie, obowiązkiem będzie otrzymujących toż posiadanie uzyskać sporządzenie inwentarza majątku znikłego w przytomności Prokuratora Królewskiego, lub tego urzędnika którego by Prokurator do zastąpienia siebie wezwał. Stan dóbr nieruchomości mający być w inwentarzu umieszczony, winien być przez biegłych od Sądu wyznaczonych opisanym.

Sąd postanowi według potrzeby sprzedaż ruchomości wszystkich, lub części onychże; zebrana w przypadku sprzedaży wartość, równie iak i przychody do dnia wprowadzenia przypadłe, mają być tak użyte, aby korzyści przynosiły. Sprawozdanie biegłych względem stanu dóbr nieruchomości ulegać będzie potwierdzeniu przez Sąd, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Koszta poniesione będą z majątku znikłego.

Artykuł 53.

Ci którzy w skutku wprowadzenia w témczasowe posiadanie, albo w skutku zarządzania prawnego posiadają majątek znikłego, obowiązani są połowę przychodów, przez ciąg lat piętnastu od dnia wyroku uznającego zniknięcie, na rzecz znikłego zbierać, tak lokować, aby korzyści przynosi-

ły i znikłemu wraz z korzyściami zwrócić, jeżeli tenże przed upłynieniem lat trzydziestu od dnia wyroku uznającego zniknięcie zjawi się, lub o nim wiadomość powziętą zostanie. Druga zaś połowa do nich należy. Przychody po upłynieniu lat piętnastu od dnia wyroku uznającego zniknięcie przypadające, całkowicie; a po latach trzydziestu, nawet przychody z pierwszych piętnastu lat, ze wszelkimi korzyściami do nich należące będą.

Artykuł 54.

Jeżeli w skutku przepisów Działu I. niniejszego Tytułu, albo artykułu 48. zaprowadzony został zarząd, ten połowę przychodów przez ciąg lat piętnastu od dnia wyroku uznającego zniknięcie, następcom lub obdarowanym oddawać, a drugą połowę na rzecz znikłego korzystnie lokować,
i do

i do lat trzydziestu zachować powinien; przychody zaś po upłynieniu lat piętnastu przypadające, całkowicie tymże następcom lub obdarowanym oddawać ma.

Koszta zarządu takowego, z przychodów następcom lub obdarowanym służących potrącone będą.

Artykuł 55.

Wszyscy zarządzający majątkiem, na mocy tylko wprowadzenia w tymczasowe posiadanie, nie mogą alienować ani obciążać hipotekami dóbr nieruchomych znikłego; również nie mogą obciążać, ani podnosić kapitałów hipotekowanych do niego należących, iak za dostatecznym onych zabezpieczeniem, którego dopilnować będzie obowiązkiem Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 56.

Jeżeli nieobecność trwa przez lat
Tom X. do Nru 41.

trzydzieści od dnia wyroku uznającego go zniknienie, albo jeżeli upłynęło lat sto od dnia urodzenia znikłego, rękoymie będą zniesione; wszyscy mający prawo będą mogli żądać działu majątku znikłego i domagać się wyroku Sądowego, stanowcze posiadanie im nadającego.

Artykuł 57.

Spadek po znikłym otwiera się z dniem dowiedziony śmierci jego, dla następców w tymże dniu najbliższych, jeżeli się ciż z prawami swemi w ciągu témczasowego posiadania zgłaszaia, a posiadający majątek osoby znikłéy będą obowiązani do zwrotu onego, wyiawszy przychody z mocy art. 53 i 54 przez nich nabyte.

Artykuł 58.

Jeżeli w ciągu posiadania témczasowego, znikły zjawi się, lub był ie-

go dowiedzionym zostanie, skutki wyroku uznającego osobę zaginioną za znikłą ustaia. Nim iednak sam majątek swój obiać będzie w możności, zachowawcze środki co do zarządzania majątkiem w Dziale I. niniejszego Tytułu przepisane, o ile potrzeba użyte bydz winny.

Artykuł 59.

Nawet po nadaniu stanowczego posiadania, znikły, jeżeli się zjawi, lub był jego dowiedzionym będzie, mocen iest odebrać majątek swój w stanie w jakim się znayduie, szacunek przedmiotów alienowanych, lub przedmiotów za tenże szacunek nabyte.

Artykuł 60.

Dzieci znikłego i dalsi zstępni w linii prostéy, mogą w ciągu lat trzydziestu od nadania stanowczego posiadania żądać powrócenia majątku

znikłego, tak iak w artykule poprzedzającym powiedziano.

Artykuł 61.

Po wyroku uznającym osobę zaginioną za znikłą, każdy któryby miał prawa przeciw znikłemu będzie mógł ich poszukiwać tylko przeciw tym, do których należy posiadanie majątku, lub prawne nim zarządzanie.

D Z I A Ę IV.

O skutkach nieobecności.

O d d z i a ł I.

O skutkach nieobecności co do praw od wypadku zawisłych, osobie nieobecnéj służyć mogących.

Artykuł 62.

Ktokolwiek dopomina się prawa przypadłego na osobę której byt nie jest uznany, ten dowieśdź powinien

że taż osoba istniała w czasie otwarcia tegoż prawa; póki tego nie udowodni, żądanie iego przyietém nie będzie.

Artykuł 63.

Jeżeli się otworzy spadek, do którego powołana jest osoba której byt nie jest uznany, spadek ten przeydzie wyłącznie do mających prawo współubiegania się z nią, albo do tych, którzyby spadek ten dziedziczyli gdyby iey nie było.

Artykuł 64.

Przepisy dwóch poprzedzających artykułów nie mają uwłaczać czynieniu o odzyskanie spadku i innych praw, któreby nieobecnemu, iego zastępującym, albo moc czynienia w miejscu iego mającym, służyły, a które iedynie przez upłynienie cza-

su na przedawnienie postanowionego, umorzone być mogą.

Artykuł 65.

Dopóki nieobecny nie zgłosi się, lub dopóki prawa jego poszukiwane nie będą, ci którzy obięli spadek zysknią przychody w dobrej wierze przez nich pobierane.

O d d z i a ł 2.

O skutkach nieobecności męża co do majątku żony, i co do małoletnich dzieci osoby nieobecnéy.

Artykuł 66.

Gdy mąż zaginął, lecz za znikłego, przez Sąd nie jest jeszcze uznany, natenczas żona mocna jest w imieniu męża przedsiębrać wszelkie czynności do prostego tylko zarządzania swym

majątkiem należące, bez obowiązku zdania rachunku. Do wszelkich innych czynności potrzebuje upoważnienia sądowego.

Jeżeli Sąd urządzając administracyą majątku męża, takową żonie powierzył, ta może względem swego majątku tak dalece działać, bez upoważnienia, iak dalece ią Sąd do zarządzania majątkiem męzowskim upoważnił.

Artykuł 67.

Gdy mąż za znikłego już jest uznany, żona aż do powrotu jego sama zarządza swym majątkiem, i ma użytkowanie z niego, z swéy pracy i staranności; potrzebuje iednak aż do czasu w artyk. 56. oznaczonego upoważnienia sądowego do tych wszystkich czynności, których mąż podług prawa bez zezwolenia żony nie jest mocen przedsiębrać.

Artykuł 68.

Jeżeli oyciec zaginał, zostawiając dzieci małoletnie ze wspólnego małżeństwa pochodzące, matka mieć będzie dozór nad niemi i używać będzie wszelkich praw męża, co do wychowania dzieci i zarządzania ich majątkiem.

Po uznaniu oycy za znikłego, urządzona być powinna tymczasowa opieka.

Artykuł 69.

Jeżeli w czasie zaginięcia oycy, matka już nie żyła, lub po zaginięciu jego umarła, w ten czas również urządzona będzie nad dziećmi opieka tymczasowa.

Artykuł 70.

Toż samo zachować należy w przypadku, gdy małżonek który zaginał, zostawi małoletnie dzieci z poprzedzającego małżeństwa spłodzone,

T Y T U Ł IV.

O aktach Stanu Cywilnego.

D Z I A Ł I.

Urządzenia ogólne.

Artykuł 71.

W chrześcijańskich wyznaniach akta Stanu Cywilnego połączone będą z metrykami kościelnymi.

W tym celu Duchowny przełożony Parafii, powinien obok przepisów kościelnych, dopełniać oraz przepisy cywilne.

Artykuł 72.

Każdy akt Stanu Cywilnego pisany będzie na dwie ręce, to jest: w Xiędze która pozostanie na miejscu, i w Xiędze która corocznie składaną będzie do Archivum hypotecznego.

Pierwsza służyć będzie na tak dłu-

gi czas, póki miejsce do zapisywania aktów wystarczy; druga tylko na rok ieden.

Dla każdego rodzaju aktów, to iest: urodzenia, małżeństwa i śmierci, będzie oddzielna Xięga miejscowa.

Co się dotyczy aktów, które na drugą rękę pisane i corocznie do Archivum hypotecznego składane być mają, te powinny być pisane w iednój Xiędze z trzech części złożonój. Gdyby zaś która z tych części nie wystarczała na wpisywanie biegnących aktów, założonym będzie tom następny, służący tylko do końca roku.

Artykuł 73.

Utrzymujący Xięgi powinien przed ich użyciem każdą stronnice od pierwszój do ostatniój liczbą oznaczyć, a osoba od Kommissyi Rządowój Sprawiedliwości wyznaczona, powin-

na karty przeliczyć, swoią cyfrą każdą kartę oznaczyć, i zaświadczyć z wielu kart Xięga się składa.

Artykuł 74.

Utrzymujący Xięgi zamknie je przy końcu każdego roku.

W ciągu roku następującego, osoby od Kommissyi Rządowój Sprawiedliwości upoważnione, mają oba exemplarze Xiąg sprawdzić, spisać w obu exemplarzach krótki protokół sprawdzenia, odebrać exemplarz przeznaczony do składu Archivum hypotecznego, i złożyć go w témże Archivum.

Protokół sprawdzenia zawierać ma w sobie zaświadczenie zgodności obu exemplarzy. Gdyby sprawdzający znalazł miejsca próżne, przekreślenia, lub odsyłacze nieuprawnione w sposobie art. 81. przepisany, uszkodze-

nia, albo inne ślady nieporządku, uczyni o nich szczegółową wzmiankę, oraz w przypadku niezgodności, wyrazi, w czym się z sobą oba exemplarze nie zgadzają.

Artykuł 75.

Akta Stanu Cywilnego, natychmiast po dopełnionym obrzędzie religijnym, w przypadkach zaś poniżej wyrażonych, gdy obrzęd religijny nie łączy się z aktem Stanu Cywilnego, lub gdy podług zasad wyznania nie jest wymagany, natychmiast po uczynioném zeznaniu stron, zapisanemi być mają w obu exemplarzach.

Wyrażonym w nich będzie, rok, dzień i godzina ich przyięcia, imię, nazwisko, wiek, powołanie i miejsce zamieszkania osób w aktach wyrażonych.

Artykuł 76.

Tylko to, co podług przepisów duchownych i cywilnych, w akcie połączonym z metryką, a podług przepisów cywilnych w samym akcie Stanu Cywilnego zawartém być powinno, wciągniętém będzie do aktu, bez żadnych ani od stron ani od przyimującego dodatków lub objaśnień.

Artykuł 77.

Strony interessowane, mogą się wyręczać przez pełnomocników, umocowanych szczególnie i urzędownie, wyiawszy w przypadkach gdzie są obowiązane stawać osobiście.

Artykuł 78.

Świadcami zeznań powinni być mężczyźni, krewni albo wybrani przez osoby interessowane, i mieć przynajmniej lat dwadzieścia jeden skończonych.

Artykuł 79.

Przymiujący akt, przeczyta go zeznającym i świadkom.

O dopełnieniu téj formalności uczynioną będzie wzmianka w akcie.

Artykuł 80.

Akt podpisanym będzie, w obu exemplarzach, przez przymiującego tenże akt, przez zeznających i świadków; albo uczynioną będzie wzmianka o przyczynach, które zeznającym lub świadkom do podpisania się były na przeszkodzie.

Artykuł 81.

Pisane będą akta w Xiegach ciągle, mieysc próżnych nie zostawiając.

Nie będzie w akcie nic pisaném przez skrócenia, a każda liczba literami wypisaną być powinna.

Przekreślenia i odsyłacze powinny być tak iak same akta przez zeznających w dowód przyięcia, tudzież przez Urzędnika i świadków podpisane.

Jeżeli akt na stronnicy ukończonym być nie mógł, w tenczas oprócz podpisu przy końcu aktu, winna być oraz podpisana przez zeznających, przez świadków i Urzędnika, każda stronnica, na której akt ukończonym nie został.

Artykuł 82.

Umocowania i inne pisma do aktów Stanu Cywilnego składane, po położeniu na nich przez osoby składające i przez Urzędnika akt przymiującego szczególné oznaki, winny być załączonemi do exemplarza, który do Archivum hypotecznego przesłany być ma.

Artykuł 83.

Każdemu służy prawo żądania wypisów z Xiąg bądź na mieyscu pozostałych, bądź do Archivum hypotecznego złożonych.

Wypisy wydane iako zgodne z Xiegami mieć będą wiarę dopóty, póki przez zapisanie się o fałsz zaskarżonemi nie będą.

Wypisy mające być użytymi za obrębem właściwego Sądu Ziemskiego, poświadczonemi być powinny przez Prezesa tegoż Sądu. Jeżeli wypis wydanym jest z Xiąg na mieyscu pozostałych, natenczas własnoręczność podpisu utrzymującego Xięgi, winna być wprzód poświadczoną przez Sędziego Pokoju, albo przez Sędziego Gminy, lub Ziazdowego.

Artykuł 84.

Metryki lub akta bądź Polaków
bądź

bądź Cudzoziemców w obcym kraju udzielane, będą miały wiarę, jeżeli podług form w tymże kraju używanych sporządzone zostały.

Kto chce takowe metryki lub akta do Xiąg krajowych składać, lub ich w kraju używać, powinien się postarać, ażeby ich wypisy poświadczone mi były przez osoby do tego szczególnie upoważnione, albo tam, gdzieby nie było takich szczególnie upoważnionych osób, aby poświadczone mi były przez Posła, Ajenta Dyplomatycznego, albo Konsula bądź Polskiego bądź Rosyjskiego, a następnie przez Ministra Prezydującego w Komisji Rządowej Sprawiedliwości.

Artykuł 85.

W każdym przypadku, gdzie wzmiankę wyroku lub aktu ściągającego się do aktu Stanu Cywilnego na
Tom X. do Nru 41.

brzegu innego aktu już w Xiegi wpisanego uczynić wypada, osoba utrzymująca Xiegi uskuteczni to na żądanie stron interessowanych w obu znajdujących się u niéy exemplarzach, w sposobie iednakowym. Gdyby zaś duplikat Xiegi już się znajdował w Archivum hypoteczném, wtedy prześle wypis uczynionéy przez siebie wzmianki, naydaléy w przeciągu dni trzech do Archivum hypotecznego, celem wciągnięcia iéy w sposobie iednakowym do tegoż duplikatu.

Artykuł 86.

Każde uchybienie poprzedzającym artykułom z strony utrzymujących Xiegi, pociągnie za sobą kary, które nie mogą przechodzić zwykłych kar porządkowych, a które Kommissya Rządowa Sprawiedliwości sama, albo przez delegowaną od siebie władzę, wymierzy.

Osoby trudniące się sprawdzeniem Xiąg, dostrzegłszy takowe uchybienia, powinny o nich donieść téż Kommissyi lub władzy od niéy delegowanéy.

Artykuł 87.

Wypisy aktów Stanu Cywilnego nie mogą bydź z Xiegi wydawane, iak tylko wraz z wzmianką wyroku lub aktu, ieżeli takowa podług art. 85. uczynioną została.

Artykuł 88.

Każdy pod którego strażą została Xiegi, odpowiedzialnym iest cywilnie za zmiany, iakieby w nich zasły, zostawiać mu prawo czynienia przeciw sprawcom winnym tychże zmian.

Artykuł 89.

Zmiana, fałsz w aktach Stanu Cywilnego, przestąpienie przepisu w artykule 87. zawartego, zaniedbanie za-

pisania aktu w Xiegi, lub zapisanie go na osobnych kartkach, albo w innym sposobie a nie w Xiegi na to przeznaczone, pociąga za sobą odpowiedzialność cywilną za wynikłe szkody i utracone korzyści, oprócz kar Kodexem karnym ustanowionych, jeżeli czyny takowe przestępstwami się bydz okaza; a gdyby nie były przestępstwami Kodexem karnym objętemi, ulegną karze, do pięciuset złotych, przez Sąd Ziemski wymierzyć się mającéy.

Artykuł 90.

W każdym przypadku gdzie Sąd Ziemski rozpoznawać będzie sprawę względem aktu Stanu Cywilnego, wolno jest stronom interessowanym odwołać się od iego wyroku.

Artykuł 91.

Przepisy o aktach Stanu Cywilne-

go służą dla Woyskowych z następującem zastosowaniem:

Imo. Jeżeli Woysko znajduje się w kraju:

a.) Utrzymujący akta Stanu Cywilnego dla mieszkańców kraju, utrzymywać je będą dla Officerów, dla Urzędników woyskowych i osób przy Woysku użytych, zostawując osobom interessowanym wolność przeniesienia ich do Xiąg Stanu Cywilnego utrzymywanych przez Kapelanów Woyskowych.

b.) Kapelani Woyskowi utrzymywać będą Akta Stanu Cywilnego połączone z metrykami kościelnymi dla Podofficerów, Żołnierzy, i mężczyzn służących u Woyskowych, tudzież dla żon i dzieci tychże Podofficerów, Żołnierzy i mężczyzn służących

u Woyskowych, jeżeli żony i dzieci przy nich się znajdują.

Co do osób iednak wyznania dla którego Kapelani Woyskowi obrządków religijnych dopełniać nie są mocnemi, albo gdy podług zasad wyznania osoby dla której akt Cywilny dopełnionym być ma, obrządek religijny nie jest wymaganym, lub też z aktem Cywilnym nie łączy się, Kapelani Woyskowi, tylko akta Stanu Cywilnego bez metryk utrzymywać są obowiązani.

c.) Co do Xiąg aktów Stanu Cywilnego utrzymywanych przez Kapelanów Woyskowych, wyznaczy Kommissya Rządowa Woyny osoby do czynności w artykułach 73. i 74. przepisanych, i sama, lub przez delego-

waną od siebie władzę wymierzać będzie kary porządkowe.

d.) Duplikat tychże Xiąg ma być składany Kommissyi Rządowéy Woyny, która tenże do ogólnego Archivum kraiowego odsyłać będzie.

2do. Jeżeli Woysko znajduje się za granicą kraju, Kommissya Rządowa Woyny mocna będzie dla Woyskowych wszelkiego stopnia i osób płci oboiéy przy Woysku będących, wyznaczyć, jeżeli tego zaydzie potrzeba, nawet osoby świeckie do utrzymywania aktów Stanu Cywilnego; lecz wyznaczone osoby świeckie, tylko same akta Stanu Cywilnego bez metryki spisywać mają.

Artykuł 92.

Dla Wyznań niechrześcijańskich w ogóle, i dla Wyznań chrześcijań-

skich, dla których w mieyscu zamieszkania osób do tegoż wyznania należących, nie są urządzone Parafie, wyznaczy Kommissya Rządowa Wyznań Religijnych osoby, do spisywania aktów Stanu Cywilnego. Dla takich iednak Wyznań, dla których wyznaczone przez Kommissyą Rządową Wyznań Religijnych osoby, obrządku religijnego dopełniać nie są mocnemi, lub w których obrządek religijny nie jest wymaganym, albo się z aktem Stanu Cywilnego nie łączy, same tylko akta Stanu Cywilnego bez metryk utrzymywać są obowiązane.

Artykuł 93.

Względem żydów urządzenia administracyine przepiszą nadto szczególne środki, dążące do ścisłego wykonania przepisów prawa o aktach Stanu Cywilnego.

Artykuł 94.

Wszelkie akta lub metryki sporządzone za granicą, albo w kraiu lecz nie przed Urzędnikiem zamieszkania osób których się dotyczą, powinny bydź na żądanie stron interesowanych, do Xiąg właściwych mieysca zamieszkania tychże osób wciągnięte.

D Z I A Ę II.

O Aktach Urodzenia.

Artykuł 95.

Każde dziecko w ośmiu dniach od przyięcia na świat, okazaniem bydź powinno właściwemu Duchownemu Parafii, albo w przypadkach artykułami 91. 92. i 93. przewidzianych, osobie do spisywania aktów Stanu Cywilnego upoważnionéy, w celu sporządzenia aktu urodzenia.

Artykuł 96.

W tych nawet wyznaniach akt urodzenia ma być w przeciągu dni ośmiu sporządzonym, w których obrząd religijny do późniejszego czasu odkłada się.

Artykuł 97.

Jeżeli zaszło spóźnienie w dopełnieniu przepisów artykułów poprzedzających, spisanie aktu urodzenia nie ma być wstrzymanem, lecz przyczyna spóźnienia w akcie wyrażoną być powinna.

Artykuł 98.

Urodzenie dziecka obowiązany jest oznaymć oyciec, a gdyby ten nie żył, lub zachodziła z strony jego niemożność, natenczas obowiązanymi będą dopełnić tego, Doktor, Chirurg, Akuszerka, Urzędnik zdrowia, albo inne przy połogu obecne osoby; jeżeli zaś matka nie w swoim zamie-

szkaniu porodziła, osoba u której porodziła. Jeżeli oyciec się nie stawi, spisanie aktu urodzenia nie ma być wstrzymanem, lecz przyczyna niemożności stawienia się jego, w akcie wyrażona być powinna.

Akt urodzenia spisany być powinien w obecności dwóch świadków.

Artykuł 99.

W Akcie urodzenia wymienionym będzie dzień, godzina, miejsce urodzenia, płeć dziecięcia, imię lub imiona mu dane; tudzież imiona, nazwiska, powołanie, miejsce zamieszkania rodziców jego i świadków.

Artykuł 100.

Oyciec dziecięcia nieprawego łoża, w ten czas tylko jako oyciec w akcie urodzenia zapisany być może, gdy przy zapisaniu aktu tego jest obecny, i dziecię za swe własne uznaje.

Artykuł 101.

Akt uznania dziecięcia, wpisanym będzie w Xięgi podług swéy daty, i uczyniona będzie o nim wzmianka na brzegu aktu urodzenia, ieżeli akt ten się znajduie.

Artykuł 102.

Co do przysposobienia, po dopełnieniu przepisów art. 324. żądać może strona interessowana uczynienia wzmianki na brzegu aktu urodzenia przysposobionego, którą utrzymujący Xięgi aktów stanu cywilnego podług przepisu artykułu poprzedzającego skuteczni

Artykuł 103.

Oyciec dziecięcia w kazirodztwie lub cudzołóstwie zrodzonego, iako oyciec w akcie zapisanym bydz nie może.

Artykuł 104.

Znaydujący dziecko nowo narozone, obowiązany iest oddać ie Duchownemu przełożonemu którykolwiek Parafii, równie iak odzież i rzeczy przy niém znalezione, i oznaymić wszystkie okoliczności, co do czasu i miejsca znalezienia dziecięcia.

Duchowny zapisze w przytomności dwóch świadków akt urodzenia, w którym wyrazi: powyższe szczegóły, domniemany wiek dziecięcia, imie mu dane, osobę lub szpital przyjmujące do siebie dziecko na wychowanie, lub władzę cywilną, która ie przyjąć iest obowiązana.

Artykuł 105.

Dziecię któreby przyszedłszy żywe na świat, umarło przed zapisaniem aktu urodzenia, zapisaném będzie i w Xiedze aktów urodzenia i w

Xiędze aktów zeyścia. Jeżeli utrzymujący akta stanu cywilnego, dziecięcia takowego żyjącem nie widział, zapisze w akcie urodzenia iego, iż okazane mu zostało dziecię nieżywe, z oświadczeniem: iż żywe na świat przyszło.

D Z I A Ł III.

O Aktach Małżeństwa.

Artykuł 106.

Obrzęd ślubu religijnego poprzedzić powinny zapowiedzi, według prawideł ustawami religijnymi przepisanych. W wyznaniach w których zapowiedzi nie są ich ustawami nakazane, Kommissya Rządowa Wyznań Religijnych przepisze sposób w jaki takowe dopełnionemi być powinny.

Artykuł 107.

Zapowiedź zawierać powinna imio-

na, nazwiska, powołanie i zamieszkanie każdego z przyszłych małżonków, oraz imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie ich rodziców. W takiéy saméy treści zapisana być powinna zapowiedź w Xięgę na to przeznaczoną, z dodaniem oraz dnia w którym nastąpiła.

Artykuł 108.

Zapowiedzi nastąpić powinny w Parafii każdego z przyszłych małżonków.

Jeżeli zamieszkanie przyszłego małżonka lub małżonków niedłuższe jest w iedném mieyscu iak trzech miesięczne, naówczas zapowiedzi nadto w Parafii poprzedzającego ich zamieszkania, nastąpić powinny.

Artykuł 109.

Jeżeli obrzęd ślubu nie został w ciągu sześciu miesięcy od ostatniéy

zapowiedzi dopełnionym, nie może już tenże nastąpić iak za poprzedniem zapowiedzi ponowieniem.

Artykuł 110.

Jedna zapowiedź jest nieodzownie potrzebną; od drugiey i trzeciey zapowiedzi mocną jest dyspensować władza duchowna właściwa, a w wyznaniach dla których Kommissya Rządowa Wyznań Religijnych zapowiedzi przepisze, władza przez nią upoważniona.

Artykuł 111.

Jeżeli z powodu udzielonéy dyspensy, iedna tylko zapowiedź nastąpiła, obrząd ślubu małżeńskiego, po upłynieniu trzech dni dopiero od dnia zapowiedzi, nie licząc tegoż dnia, dopełnionym bydz może.

Arty-

Artykuł 112.

W następujących przypadkach żadna zapowiedź nie jest potrzebna:

1mo gdy ieden z przyszłych małżonków jest w niebezpieczeństwie bliskiey śmierci;

2do gdy przyszły małżonek w długą lub niebezpieczną podróż, w interessach Rządowych nagle oddalić się musi;

3tio gdy osoby, o których powszechnie mniemano, iż zostaią w związku małżeńskim, pragną dopełnić obrządku ślubu religijnego.

Artykuł 113.

Duchowny obowiązki parafialne pełniący, choćby nie znalazł żadnych przeszkód religijnych do zawarcia małżeństwa, obowiązany jest iednak podług możności przekonywać się, czy nie zachodzą przeszkody w Dzia-

le II. Tytułu o małżeństwie wymienione, a gdyby takowe odkrył, nie powinien przystąpić do obrzędu religijnego.

Artykuł 114.

Gdyby względem lat potrzebnych do zawarcia małżeństwa osoby w związku takowy wchodzący zachodziła wątpliwość, a téż osoby metryka chrztu, lub akt urodzenia nie znajdowały się w Xiegach miejscowych, Duchowny nakaze złożyć sobie metrykę, lub akt. W przypadku niemożności dostania takowéy metryki lub aktu, stawieni bydź powinni przed Duchownym dwaj świadkowie, którzykolwiek płci, krewni lub niekrewni, Duchownemu znani, którzy zaświadczą o imionach, nazwisku, powołaniu i zamieszkaniu przyszłego małżonka, równie iak oycy i matki, jeżeli ci są znani, tudzież o miejscu,

a ile możności o czasie urodzenia iego, i o przyczynach będących na przeszkodzie do złożenia metryki lub aktu. — Zeznania takowe podpiszą świadkowie i Duchowny, a gdyby który świadek podpisać nie mógł, lub nie umiał, wzmianka o tém uczynioną będzie.

Świadkowie nie będący w miejscu, mogą bydź stawieni przed iednym z Urzędników w artykule następującym wymienionych, który protokół ich zeznania prześle właściwemu Duchownemu.

Artykuł 115.

Jeżeli oyciec, matka, dziadowie lub baby, których zezwolenie jest potrzebném, są obecnymi przy obchodzie małżeństwa, słowne ich zezwolenie ma bydź wyrażone w akcie małżeństwa; jeżeli nie są obecnymi, mo-

gą zezwolenie to oświadczyć w akcie przed Wóytą lub Burmistrzem, przed Sędzią Zjazdowym, lub Cywilnym Gminy, albo przed Urzędnikiem aktowym. Akt ten ma zawierać imiona, nazwiska, powołanie, zamieszkanie przyszłych małżonków, i wszystkich osób do tego aktu wpływających, oraz stopień ich pokrewieństwa. Zeznający wraz z Urzędnikiem zeznanie przyjmującym podpiszą akt, a gdyby który z zeznających pisać nie umiał lub nie mógł, uczynioną będzie o tém wzmianka.

Zezwolenie Rady familiynéy, lub opiekuńczéy, okazaniem będzie przez złożenie iéy uchwały.

Artykuł 116.

Jeżeli rodzice, dziadowie lub babcy przyszlęgo małżonka są cudzoziemcy, za granicą mieszkający, Ducho-

wny przystąpić może do obrzędu religijnego, nie żądając dowodu ich zezwolenia, wyiawszy, gdyby miał powód do wnioskowania, iż tenże małżonek przeciw woli wstępnych, chce w kraiu tutejszym zawrzeć małżeństwo.

Artykuł 117.

Toż samo się rozumie w przypadkach, gdy do zawarcia małżeństwa zezwolenie władzy opiekuńczéy zagranicznéy jest potrzebném.

Artykuł 118.

Prośba o radę wstępnych, powinna być z uszanowaniem zanesiona, albo ustnie w przytomności dwóch świadków, albo przez pismo bądź prywatne, bądź urzędowe, przed którymkolwiek z Urzędników w artykule 115. wymienionych sporządzone. Odpowiedź wstępnych na zanesioną

prośbę o radę, tym samym sposobem nastąpić może.

Artykuł 119.

Jeżeli iednak wstępni, których o radę prosić potrzeba, nie mieszkają w tym samym powiecie w którym obrząd ślubu małżeńskiego następować ma, Duchowny może przystąpić do tegoż obrzędu, nie żądając od przyszłego małżonka dowodu zanesionéj prośby o radę.

Artykuł 120.

W wyznaniach chrześcijańskich, zaraz po dopełnionym obrzędzie religijnym, spíše Duchowny utrzymujący Xiegi aktów stanu cywilnego w przytomności dwóch świadków, krewnych lub niekrewnych, akt cywilny połączony z metryką ślubu. Akt ten ma zawierać w sobie:

1mo oświadczenie Duchownego i

świadków, iż małżeństwo religijnie zawartém zostało;

2do imiona, nazwiska, powołanie, miejsce urodzenia, i zamieszkanie małżonków;

3tio czy mają lata przepisane do zawarcia małżeństwa, a w razie udzielonéj względnie wieku dyspensy, wzmiankę o niéy;

4to imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie oyców ich i matek;

5to zezwolenie oyców ich i matek, dziadów i bab, Rady familiynéj lub opiekuńczéj, i władzy wojсковéj właściwéj, w przypadkach gdzie tego potrzeba;

6to wzmiankę o tém, którego dnia i w których miejscach nastąpiły zapowiedzi;

7mo wzmiankę o tamowaniu, jeżeli takowe zaszło, o zniesieniu

onego, albo wzmiankę, że żadnego tamowania nie było;

8vo w przypadku zawierania małżeństwa przez kobietę która już była zamężną, wzmiankę o czasie, w którym pierwsze małżeństwo rozwiązaném, lub za nieważne uznaném zostało;

9no oświadczenie małżonków, czyli zawarli umowę przedślubną lub nie, a w pierwszym przypadku wymienienie daty i miejsca iéy zawarcia, oraz Urzędu aktowego przed którym zawartą została;

10mo imiona, nazwiska, powołanie, wiek, zamieszkanie świadków, jeżeli są krewnemi lub powinowatemi małżonków, wyrażenie z której strony, i w jakim stopniu.

Artykuł 121.

Dowodem zawartego małżeństwa będzie urzędowy z Xięgi wypis aktu

sporządzonego, stosownie do artykułu 120.

Jeżeli małżeństwo za granicą zawartém zostało, służy przepis artykułu 84.

Artykuł 122.

Gdyby Xięgi utrzymywane nie były, zaginęły, albo zniszczonemi zostały, lub gdyby do nich akt wciągniętym nie był, albo wciągnięty zaginął, wydartym, lub zniszczonym został, w takim razie małżeństwo zawarte, udowodnioném być może bądź przez dokumenta, bądź przez świadków.

Artykuł 123.

W przypadku sporu prawnego, samo posiadanie stanu małżonków odwołujących się do tego stanu nawzajem, nie może ich uwalniać od oka-

zania w sposobie wyżej przepisany, iż małżeństwo zawartém zostało.

Artykuł 124.

Jeżeli iednak są dzieci pochodzące od dwóch osób, które iawnie z sobą iako mąż i żona żyły, a które obiedwie już zmarły, prawość takich dzieci zaprzeczoną bydź nie może pod tym tylko pozorem, że nie iest okazanym akt małżeństwa, byleby prawość ta przez posiadanie stanu udowodnioną była, i akt urodzenia nie znajdował się w sprzeczności z takim posiadaniem.

Artykuł 125.

Gdy prawny obchód małżeństwa udowodnionym będzie w drodze processu karnego, złożenie wyroku celem załączenia go do Xięgi małżeństw i spisania o tém protokołu w téyże

Xiędze, zapewni małżeństwu od dnia obchodu iego wszystkie skutki cywilne, tak względem małżonków, iako też względem dzieci z tego małżeństwa pochodzących.

Artykuł 126.

Jeżeli małżonkowie, albo iedno z nich przed rozpoczęciem sprawy karney umarło, sprawa karna wytoczona bydź może, tak przez wszystkich mających interes aby uznanie ważności małżeństwa nastąpiło, iako też przez Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 127.

Jeżeli przestępny przed rozpoczęciem sprawy karney lub w ciągu iey umarł, sprawa wytoczona będzie cywilnie przeciw następcom po nim, przez strony interessowane, w przytomności Prokuratora Królewskiego,

z skutkiem w artykule 152 wymienionym.

Artykuł 128.

Wyrok właściwego Sądu Cywilnego uznający nieważność małżeństwa, rozwód lub rozłączenie na czas nieograniczony, skoro stanie się prawomocnym, ma być natychmiast przez Prokuratora Królewskiego przy tymże Sądzie do aktów stanu cywilnego przesłany, w celu uczynienia z urzędu wzmianki na brzegu aktu małżeństwa o nastąpionym powyższym wyroku stosownie do art. 85.

Artykuł 129.

Przepisy artykułu poprzedzającego ściągaia się także do przypadku, gdy małżonkowie co do stołu i łoża na czas nieograniczony rozłączeni, od takowego rozłączenia odstępuiąc, zy-

skuia przyzwolenie właściwego Sądu Cywilnego.

Przyzwolenie to załączoném będzie do Xięgi małżeństw, z uczynieniem wzmianki przy akcie małżeństwa, i przy protokóle z powodu złożonego wyroku rozłączenia spisany.

Artykuł 130.

Przepisy Działu niniejszego służą oraz dla wyznań niechrześcijańskich, z tą tylko różnicą: iż po odbytych obrzędach religijnym, prócz osób do aktu cywilnego wpływających, Duchowny przed którym odbył się obrzęd religijny winien się sam stawić z świadkami przed Urzędnikiem do spisania aktu cywilnego wyznaczonym, dla złożenia świadectwa, iż akt religijnie zawartym został, i dania potrzebnych objaśnień względem dopełnienia warunków cywilnych.

D Z I A Ł IV.
O Aktach Zeyścia.

Artykuł 131.

Utrzymujący Xiegi aktów stanu cywilnego, przed spisaniem aktu zeyścia, winien zapewnić się naocznie o zaszłej śmierci; i jeżeli nie iest razem Duchownym przełożonym parafii wyznania osoby zmarłej, winien udzielić bezpłatnie i bez stępla pozwolenie pochowania zmarłego, które po rzeczonym dopiero naoczném zapewnieniu się, i po wydaniu, gdzie tego potrzeba, pozwolenia, i to nie prędzey iak po upłynieniu czterdziestu ośmiu godzin od chwili zaszłej śmierci, wyiawszy przypadki urzędzeniami policyinemi przewidziane, nastąpić może.

Artykuł 132.

W akcie zeyścia wyrażonemi będą imię, lub imiona, nazwisko, powołanie, wiek i zamieszkanie osoby zmarłej, dzień i godzina w której umarła; jeżeli żyła w stanie małżeńskim, wyrażonemi będą nadto, imię lub imiona i nazwisko iey małżonka który ją przeżył, lub którego ona przeżyła, tudzież imiona, nazwiska, wiek, powołanie i zamieszkanie zeznających, a jeżeli są krewnemi, stopień ich pokrewieństwa. Akt ten zawierać będzie ieszcze ile się dowiedzieć można, imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie oycy i matki zmarłego i mieysce urodzenia iego.

Artykuł 133.

Akt spisany będzie na zeznanie dwóch świadków, którzy ile można

ści z liczby najbliższych krewnych lub sąsiadów być powinni.

Jeżeli osoba umarła nie w miejscu zamieszkania swego, świadkami będą osoba u której śmierć zaszła, i jeden krewny zmarłego albo obcy.

Artykuł 134.

W szpitalach albo w innych instytucjach publicznych, w więzieniach lub w domach aresztu sądowego albo policyjnego, przełożony, dozorca, zawiadowca, lub gospodarz takich domów w zwykłych Księgach administracyjnych umieszczać będą, o każdej tamże znajdujący się osobie wiadomości w artykule 132. żądane, a w przypadku nastąpienia śmierci, podadzą je przed pochowaniem zmarłego, utrzymującemu Księgi aktów stanu cywilnego, dla spisania aktu zeyścia.

Art. 135.

Artykuł 135.

Akt zeyścia wojskowych, gdy wojsko znajduje się za granicą kraju, spisany będzie na zeznanie trzech świadków.

Artykuł 136.

Gdy się okażą oznaki gwałtownej śmierci, albo inne okoliczności podejrzenie o niej sprawujące, wtedy umarły pochowanym być nie może, póki Urzędnik lub Urzędnicy do których podług prawa należy wyjaśnienie lica (*corpus delicti*), działań swych nie uskutecznia.

Obowiązkiem ich będzie zarazem zbierać wiadomości w artykule 132. wyrażone, i takowe udzielić utrzymującemu Księgi w miejscu gdzie śmierć zaszła, który podług tego aktu zeyścia sporządzi.

Tóm X. do Nru 41.

6

Artykuł 137.

Pisarze Sądów karzących obowiązani są w dwudziestu czterech godzinach po wykonaniu wyroku na śmierć skazującego, udzielić utrzymującemu Xiegi w miejscu, w którym skazany śmierć poniósł, wiadomości w artykule 132 wyrażone, a podług których akt zeyścia spisany być powinien.

Artykuł 138.

We wszelkich przypadkach gwałtownej śmierci, albo śmierci zaszłej w domach więzienia i aresztu bądź sądowego, bądź policyjnego, albo śmierci poniesionej w skutku wyroku karnego, żadna wzmianka o tych okolicznościach czyniona nie będzie w akcie zeyścia, który spisany być winien prostym sposobem podług prawideł w art. 132. wyluszczonych.

Artykuł 139.

Gdyby Xiegi nie były utrzymywane, albo zniszczonemi zostały, zaginęły, lub do nich akt wciągnięty nie był, albo wciągnięty zaginął, wydartym lub zniszczonym został, w takim razie zeyście udowodnione być może bądź przez dokumenta, bądź przez świadków.

D Z I A Ę V.

O sprostowaniu aktów stanu cywilnego.

Artykuł 140.

Względem sprostowania aktu stanu cywilnego, Sąd Ziemski właściwy na żądanie stron interessowanych, za wysłuchaniem wniosków Prokuratora Królewskiego, stanowić będzie z wolnym do appellacyi odwołaniem się.

Oprócz stron, przez żądających sprostowania powołanych, może Sąd nakazać przywołanie innych jeszcze stron interessowanych, gdy uzna tego potrzebę.

Artykuł 141.

Wyrok sprostowania nigdy użytym być nie może przeciw stronom interessowanym, które takowego nie żądały, lub które do sprawy przywołanemi nie były.

Artykuł 142.

Wyrok sprostowania złożonym będzie do Xiąg aktów stanu cywilnego miejscowych, celem spisania w nich protokołu przyięcia i uczynienia o tymże wyroku wzmianki na brzegu aktu poprawionego.

T Y T U Ł V.

O Małżeństwie.

D Z I A Ł I.

Zasada Ogólna.

Artykuł 143.

Małżeństwo nie może być zawartem iak według przepisów religijnych. Prócz warunków i form religijnych, dopełnionemi być oraz powinny warunki i formy prawem cywilnem przepisane.

D Z I A Ł II.

O warunkach cywilnych do zawarcia małżeństwa.

Artykuł 144.

Mężczyzna przed ukończeniem lat ośmnastu a kobieta przed ukończeniem lat piętnastu wieku, nie mogą wchodzić w związki małżeńskie.

Artykuł 145.

Król może dla ważnych przyczyn udzielić dyspensę względnie wieku.

Artykuł 146.

Małżeństwo nie może być zawartem iak za dobrowolném osób w związek małżeński wchodzących zezwoleniem.

Artykuł 147.

Mąż iedną tylko żonę, a żona iednego tylko męża w iednymże czasie mieć może.

Nie można wchodzić w następne związki małżeńskie, dopóki małżeństwo poprzedzające rozwiązane nie jest.

Artykuł 148.

Kobieta nie może zawierać nowego małżeństwa, aż dopiero po upły-

nieniu dziesięciu miesięcy od rozwiązania małżeństwa poprzedzającego.

Artykuł 149.

Syn przed ukończonym dwudziestym piątym, a córka przed ukończonym dwudziestym pierwszym rokiem wieku, nie mogą zawierać małżeństwa bez zezwolenia oycy i matki. W przypadku różności zdań, dosyć jest na zezwoleniu oycy.

Artykuł 150.

Jeżeli iedno z rodziców umarło, albo jest w niemożności oświadczenia woli swoihey, dosyć jest na zezwoleniu drugiego.

Artykuł 151.

Jeżeli oyciec i matka umarli, albo są w niemożności oświadczenia woli swoihey, zastępują ich dziadowie i ba-

by; w przypadku różności zdań między dziadem i babą iednéyże linią, dosyć iest na zezwoleniu dziada; a gdy zachodzi różność zdań między dwiema liniami, różność takowa stanowi już zezwolenie.

Artykuł 152.

Gdyby ani oycy, ani matki, ani dziadów, ani bab nie było, albo gdyby się ci wszyscy w niemożności oświadczenia swéy woli znajdowali, synowie i córki nie mogą przed ukończeniem lat dwadzieścia ieden, wchodzić bez zezwolenia Rady familiynéy w związki małżeńskie.

Artykuł 153.

Synowie i córki doszedłszy do wieku art. 149 oznaczonego, obowiązani są przed zawarciem małżeństwa, prosić o radę oycy i matkę, albo dzia-

dów i baby gdy oyciec i matka nie żyją, lub gdy są w niemożności oświadczenia swéy woli.

Artykuł 154.

Od wieku art. 149 oznaczonego, aż do skończenia lat trzydziestu powinni synowie i córki powtórzyć prośbę swą o radę, iezeliby za pierwszym razem przychylnéy rady nie otrzymali. W miesiąc po powtórney prośbie o radę, mogą przystąpić do ślubu małżeńskiego, iezeli tamowanie nie nastąpiło.

Artykuł 155.

Od skończenia lat trzydzieści wieku, mogą synowie i córki, w miesiąc po pierwszéy prośbie o radę, gdy przychylnéy nie otrzymali, przystąpić do ślubu małżeńskiego, iezeli tamowanie nie nastąpiło.

Artykuł 156.

Przepisy art. 149 i 150 stosują się także do dzieci naturalnych prawnie uznanych, równie iak artykuły 153 i 154 i 155; te ostatnie jednak z tą różnicą, iż prośba o radę od rzeczonych dzieci do oycy tylko i matki, nie zaś do wyższych wstępnych zamieszona być powinna.

Artykuł 157.

Dziecię naturalne nieuznane, lub które po uznaniu utraciło oycy i matkę, albo którego oyciec i matka nie są w stanie oświadczenia woli swojej, nie może zawierać małżeństwa przed skończonym dwudziestym pierwszym rokiem wieku swego, nie otrzymawszy pozwolenia Rady opiekuńczej.

Artykuł 158.

Officyerowie i Urzędnicy Wojsko-

wi wszelkiego stopnia, tudzież Podofficyerowie i żołnierze, nie mogą zawierać małżeństwa bez zezwolenia właściwej Władzy Woyskowej.

Artykuł 159.

Zabronione jest małżeństwo w prostej linii między wszystkimi wstępnymi i zstępnymi prawami albo naturalnymi i powinowatymi w téjże samej linii.

Artykuł 160.

W linii bocznej zabronione jest małżeństwo między bratem i siostrą rodzonemi i przyrodniemi, prawami albo naturalnymi.

Artykuł 161.

Co do dalszych pokrewieństwa stopni i co do stopni powinowactwa w linii bocznej w ogóle, każdy do

ustaw wyznania swego stosować się powinien.

Artykuł 162.

Zabronione jest małżeństwo:

między przysposabiającym a przysposobionym i iego zstępniemi;

między dziećmi przysposobionemi iednéy i téy saméy osoby;

między przysposobionym a dziećmi któreby przysposabiający mógł mieć późniéy;

między przysposobionym a małżonkiem przysposabiającego; i nawzaajem

między przysposabiającym a małżonkiem przysposobionego.

Artykuł 163.

Niewolno jest zawierać małżeństwa osobom wiary chrześcijańskiéy z osobami wiary niechrześcijańskiéy.

D Z I A Ł III.

O formalnościach tyczących się zawarcia małżeństwa.

Artykuł 164.

Małżeństwo zawartém bydź może tylko według obrzędu wyznania osób w takowe wchodzących właściwego. Jeżeli osoby w związek małżeński wchodzące różnego są wyznania, każda z nich do ustaw swego wyznania stosować się powinna.

Artykuł 165.

W wyznaniach dla których urządzone są Parafie, obrząd ślubu małżeńskiego powinien bydź obchodzony przed właściwym przełożonym Parafii, do którój małżonek lub małżonka z zamieszkania swego należy, albo przed iego zastępcą, iawnie, to jest:

w przytomności dwóch najmniej świadków.

Jednak ślub dany byż może w innej Parafii i przez innego Duchownego, lecz tylko za zezwoleniem przełożonego właściwej Parafii.

D Z I A Ł IV.

O tamowaniu związku małżeńskiego.

Artykuł 166.

Prawo tamowania zawarcia małżeństwa, służy osobie zostającej w związku małżeńskim z jedną ze stron, które małżeństwo zawierać mają.

Artykuł 167.

Oyciec, a w braku oycy matka, w braku oycy i matki dziadowie i baby, mają prawo tamować małżeństwo

swoich dzieci i zstępnych, choćby też dzieci lub zstępni dwudziesty piąty rok wieku swego skończyli, a to z powodu niedopełnienia któregokolwiek z warunków prawnych Działem II. objętych.

Artykuł 168.

W braku wstępnych, brat lub siostra rodzeni, albo przyrodni, stryj, wuj, lub ciotka rodzeni, bracia lub siostry stryieczno-wuieczno-cioteczno-rodzeni, gdy są pełnoletniemi tamować mogą małżeństwo:

1mo gdy nie było otrzymane zezwolenie Rady familiynéy artykułem 152 przepisane;

2do gdy tamowanie zasadza się na tém, że ich krewny małżeństwo zawierać mający, w stanie pomieszania zmysłów znajduje się.

Takowe tamowanie, które Sąd

wprost nawet usunąć może, nie będzie nigdy przyjęte, iak tylko pod warunkiem, ażeby tamujący czynił o uznanie bezwłasnowolności osoby której małżeństwo tamuje, i starał się o uzyskanie w téj mierze wyroku, w czasie, który Sąd wyznaczy.

Artykuł 169.

Opiekun albo Kurator mogą przez czas trwania opieki, albo kurateli, w przypadkach artykułu poprzedzającego, tamować małżeństwo, gdy do tego przez Radę familiyną lub opiekunką, której zwołania żądać są mocni, upoważnionemi będą.

Artykuł 170.

Zwierzchność wojskowa w przypadku artykułu 158 ma prawo tamować małżeństwo.

Art. 171.

Artykuł 171.

Prokurator lub iego zastępca powinien, a każdemu trzeciemu wolno, tamować małżeństwo w przypadkach art. 147. 159. 160. 162 i 163.

Artykuł 172.

Każdy akt tamowania zawierać powinien przymiot prawo tamowania nadejści, obranie zamieszkania w miejscu, w którym małżeństwo ma być obchodzone, powody tamowania; wszystko to pod nieważnością.

Gdy tamowanie na żądanie wstępnych następuje, ci mogą powodów w swym akcie nie wymieniać, lecz obowiązani są takowe Sądowi przy wprowadzeniu sprawy przedstawić.

Artykuł 173.

Akt tamowania podpisanym będzie na oryginale i na kopii przez osoby

Tom X. do Nru 41.

tamujące, albo przez ich pełnomocników szczególnych, aktem urzędowym ustanowionych, a wręczonym wraz z kopią pełnomocnictwa stronom osobiście, albo w ich zamieszkaniu, niemniéy Duchownemu akt religijny odbydź mającemu, który na oryginale zapisze że akt ten odebrał.

Gdyby osoba tamująca podpisać nie umiała, albo nie mogła, wzmianka o tém w akcie tamowania uczynioną bydź powinna.

Artykuł 174.

Duchowny załączy akt ten do zbioru aktów tamowania, i uczyni na nim wzmiankę wyroków lub innych aktów tamowanie znoszących, a iemu doreczonych, które do tegoż zbioru także dołączy.

Artykuł 175.

Gdy tamowanie zaszło, Duchowny

nie iest mocen przystępować do obchodu małżeństwa, dopóki toż tamowanie zniesioném nie zostanie.

Artykuł 176.

Sąd Ziemski żądania o zniesienie tamowania roztrzygać będzie z wolném od iego wyroku odwołaniem się.

Artykuł 177.

Gdy tamowanie odrzuconém zostanie, tamujący ieżeli nie są z liczby wstępnych, mogą bydź na wynagrodzenie szkód i straconych korzyści skazani.

Artykuł 178.

Akt tamowania przez zwierzchność woyskową zawierać będzie piśmienne ostrzeżenie Duchownego, akt religijny odbydź mającego, aby do tegoż aktu nie przystępował. Póki tamo-

wanie takowe zniesioném nie będzie przez zwierzchność woyskową, Duchowny nie może przystąpić do aktu religijnego. Wreszcie przepis art. 174 zachowanym być powinien.

D Z I A Ł V.

O wzajemnych prawach i obowiązkach między małżonkami.

O d d z i a ł I.

O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich osoby.

Artykuł 179.

Małżonkowie winni sobie nawzajem wierność, wsparcie, pomoc i przyzwoite postępowanie.

Artykuł 180.

Mąż winien żonie obronę, a żona posłuszeństwo mężowi.

Artykuł 181.

Żona przybiera nazwisko męża, obowiązana jest mieszkać z mężem i iść za nim gdzie mu się zostawać podobą.

Mąż zaś obowiązany jest przyjąć do siebie żonę i opatrywać ją we wszelkie potrzeby życia, podług swéj możności.

Artykuł 182.

Żona nie może stawać w Sądzie bez upoważnienia męża, chociażby się trudniła kupiectwem publicznie, i chociażby sprawa tyczyła się majątku pod ięć własną administracyą zostającego.

Artykuł 183.

Upoważnienie od męża nie jest potrzebne, gdy żona pociągana jest do Sądu w materji karnéj.

Artykuł 184.

Żona bez assistencyi męża, lub zezwolenia ięgo na piśmie, nie może: imo czynić darowizn lub nabywać tytułem darmym;

zdo alienować lub zaciągać zobowiązań cę do majątku, który po dług praw lub umów między małżonkami zawartych, pod administracyą męża zostaje;

zto alienować lub obciążać hypoteką nieruchomości swoich, nawet pod ięy własną administracyą zostających.

Artykuł 185.

Jeżeli mąż odmawia żonie upoważnienia do stawania w Sądzie, lub do zawarcia iakowego aktu, żona może zapozwać męża przed Sąd w którego okręgu jest wspólne małżonków zamieszkanie. Sąd wysłuchawszy męża,

lub zaocznie jeżeli ten przyzwoicie zapozwany nie stawia, może udzielić, lub odmówić upoważnienia.

Artykuł 186.

Żona trudniąca się publicznie kupiectwem, może bez upoważnienia męża zaciągać zobowiązania tyczące się ięy handlu.

Żona w tenczas tylko za trudniącą się publicznie handlem jest uważana, gdy prowadzi handel oddzielny od mężowskiego, nie zaś, gdy tylko towary z handlu męża częściowo przedaie.

Artykuł 187.

Wszelkie ogólne upoważnienie żony przez męża, chociażby nawet przez umowę małżeńską zawarowane zostało, nie jest ważném, chyba tylko co do zarządzenia ięy majątkiem.

Artykuł 188.

Żona tylko, mąż, albo następcy po nich, mogą zarzucać nieważność z powodu braku prawnego upoważnienia, a to w tenczas tylko, gdy mąż mając wiadomość o działaniu żony, ani wyraźnie, ani milczeniem takowego działania nie zatwierdził.

Artykuł 189.

Żona może czynić testament bez upoważnienia od męża.

Artykuł 190.

Przepisom w Oddziale niniejszym zawartym nie można ubliżać przez umowy.

O d d z i a ł 2.

O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich stosunki majątkowe w przypadku niezawarcia w téj mierze umowy.

Artykuł 191.

Stosunki majątkowe między mał-

żonkami, o ile przez umowę urządzone nie są, ulegać będą następującym prawidłom.

Artykuł 192.

Mąż przez ciąg trwającego małżeństwa zarządza majątkiem żony, i iemu jako obowiązany ponosić ciężary małżeńskie, służy użytkowanie majątku żony. Przepisy ogólne o użytkowaniu stosują się do użytkowania mężowi służącego, z następującymi wyjątkami:

1mo Mąż nie będzie ograniczony w użytkowaniu choćby się o spisanie inwentarza ruchomości i stanu nieruchomości żony nie postarał.

2do Nie jest obowiązany stawiać rekoy.

3tio Nie jest mocen prawa użytkowania sprzedać lub innym sposobem zbywać.

Artykuł 193.

Zarząd i użytkowanie męża rozciąga się nie tylko do tego co żona w czasie zawarcia małżeństwa wniosła, ale i do tego co iéy późniéy przez spadek, przez darowiznę lub przez los przybędzie.

Artykuł 194.

Jeżeli inwentarz majątku żony sporządzony nie był, wolno będzie stronom interessowanym prowadzić dowód na własność i wartość ruchomości, niemniéy na były stan nieruchomości żony, przez środki prawem ogólnie dozwolone, a po skończoném użytkowaniu nawet przez pisma domowe, przez świadków i domniemania bez różnicy przedmiotu, w potrzebie zaś i przez wieść powszechną. Samo iednak przyznanie męża nie stanowi dowodu dla żony przeciw iego wierzycielom.

Artykuł 195.

Zarząd męża nie rozciąga się tak dalece, aby mu wolno było bez zezwolenia żony własność iéy iakimkolwiek sposobem zbywać lub obciążać, kapitały podnosić, układy pojednawcze względem własności żony zawierać.

Artykuł 196.

Sprawa tycząca się praw żony, nie może bydź przez męża, bez iéy zezwolenia lub przypozwania wytłoczona. Sprawa takowa przez trzeciego nie może bydź rozpoczęta, iak przez zapozwanie obojga małżonków.

Artykuł 197.

Kontrakt dzierżawy, lub najmu, przez męża samego iako rządcę majątku żony zawarty, przedłużony lub odnowiony, nie obowiązuje żony lub iéy następców na czas po ustaniu uży-

tkowania męża, jeżeli zawarcie, przedłużenie, lub odnowienie nastąpiło wcześniéj iak rokiem przed terminem od którego wykonanie ma się zaczynać, chybaby toż wykonanie za trwającego ieszcze użytkowania męża było zaczęte.

Artykuł 198.

Przecież i w tym razie gdy kontrakt iest obowiązującym, nie obowiązanie żony, lub iéy następców na czas dłuższy iak na lat trzy, które jeżeli dzierżawa lub naiem iuż rozpoczęte zostały, liczone będą od zaczęcia bądź pierwszego przeciągu trzechletniego, gdy ten ieszcze nie upłynął, bądź drugiego, i tak następnie w tym sposobie; ażeby dzierżawcy lub najmującemu pozostało tylko prawo ukończenia przeciągu trzechletniego bieżącego.

Artykuł 199.

Jeżeli mąż źle się rządzi i przez to wystawia majątek żony na niebezpieczeństwo utraty, albo jeżeli przychody z majątku żony pochodzące, przez wierzycieli męża są tak dalece zajęte, iż mąż zostaje w niemożności przyzwoitego opatrywania żony i dzieci w potrzeby życia, żona może żądać u Sądu, aby mężowi przez wyrok odjęte były prawa z mocy artykułów 192 i 193 iemu służące; dobrowolna zaś w téj mierze między małżonkami umowa iest nieważna.

Artykuł 200.

Żona uzyskawszy wyrok prawomocny stanowiący odjęcie praw z mocy artykułów 192 i 193 mężowi służących, mocna iest zarządzać swym majątkiem, lecz potrzebuie assystencyi lub zezwolenia męża, a gdyby

odmówił, upoważnienia Sądu, do tych wszystkich czynności, do których przed wyrokiem, stosownie do przepisów art. 195 i 196 mąż zezwolenia iéy potrzebował.

Artykuł 201.

Do niéy iako właścicielki wraca się użytkowanie iéy majątku, z obowiązkiem przykładania się do wspólnych ciężarów małżeństwa w stosunku swoiéy i męża możności, a nawet ponoszenia ich całkowicie, gdyby mąż majątku, ani sposobu zarobku nie miał.

Artykuł 202.

Żona nie może zrzec się skutków wyroku odeymuiącego mężowi prawa z mocy artykułów 192 i 193 iemu służące, iak tylko przez akt zeznany przed urzędem aktowym, inaczéy zrzeczenie się iéy nie będzie ważne.

Artykuł 203.

Gdyby mąż nie dostarczał przyzwoitego utrzymania żony i dzieci, żona nie będzie mocna z tego powodu żądać odjęcia mężowi praw z mocy artykułów 192 i 193 służących, lecz będzie mogła upomnieć się sądownie, o przyzwoite siebie i dzieci utrzymanie.

Artykuł 204.

Pożytki ze staranności i pracy żony pochodzące, należą do męża iako obowiązanego ponosić ciężary małżeńskie; zyski iednakże iakie żona z dozwoleniem męża mieć może z oddzielnego handlu, przemysłu, kunsztu, professyi lub talentu, są iéy wyłączną własnością, i wyięte są od przepisów art. 192 i 193. W tym przypadku stosują się do zysków żony przepisy iakie w artykułach 213. 214. 215. 216

i 217 co do przychodów z majątku żony są postanowione.

Artykuł 205.

Jeżeli mąż stał się odpowiedzialnym żonie, albo jeżeli przy nim należność iakowa dla żony pozostaje, natenczas służy żonie tak w ciągu trwającego małżeństwa, iako i po rozwiązaniu iego, niemniéy następcom po niéy, tytuł do hypoteki prawnéy przeciw mężowi, która iednak od dnia wpisania dopiero skutek będzie miała; tudzież służy im pierwszeństwo przed długami osobistemi, na całym iego ruchomym i nieruchomym majątku.

Artykuł 206.

W takowym przypadku żona żądająca wpisania prawnéy hypoteki, nie potrzebuie assystencyi i zezwolenia męża, a nawet będąc nieletnią, nie potrzebuie assystencyi kuratora.

O d-

O d d z i a ł 3.

Przepisy tyczące się umów co do stosunków majątkowych między małżonkami.

Artykuł 207.

Umowy urządzające stosunki majątkowe między małżonkami, nie mogą być zawarte, iak przed obchodem małżeństwa przez akt przed urzędem aktowym sporządzony.

Artykuł 208.

Umowy takowe nie będą ważne jeżeli w akcie cywilnym małżeństwa, stosownie do art. 120 pod Nrem 9. nie będą objawione przez wymienienie daty i miejsca ich zawarcia, oraz Urzędu aktowego, przed którym zawarte zostały.

Tom X. do Nru 41.

Artykuł 209.

Po nastąpionym obchodzie małżeństwa umowy przedślubne zmieniane być nie mogą.

Artykuł 210.

Gdy małżonkowie co do stołu i łoża na czas nieograniczony rozłączeni, odstępiają od takowego rozłączenia, wolno im przed otrzymaniem przyzwoleniem właściwego Sądu Cywilnego urządzić stosunki majątkowe na przyszłość przez umowę przed urzędem aktowym zawartą. Gdyby zaś umowy takowej nie zawarli, albo zawartą w protokóle z powodu odstąpienia od rozłączenia w aktach stanu cywilnego spisany stosownie do artykułu 208. nie obiwili, w takim razie stosunki majątkowe będą między nimi te same na przyszłość, iakie były przed rozłączeniem.

Artykuł 211.

Małoletni zdolny do zawarcia małżeństwa, zdolnym iest także zawrzeć umowę przedślubną i w nię przyjąć na siebie wszelkie zobowiązania, a nawet czynić darowizny, tak iakby był pełnoletnim; lecz umowa powinna być zawartą w asystencyi osób których zezwolenie na małżeństwo iest potrzebne.

Artykuł 212.

Do majątku któryby się małżonkom, lub iednemu z nich przed, lub po zawarciu małżeństwa przez spadek, lub darowiznę dostał, umowy przedślubne, albo w braku ich przepisy prawne Oddziału 2. o tyle się tylko stosują, o ile spadkodawca lub darujący odmiennych warunków nie przepisał.

Artykuł 213.

Gdy dla żony zastrzeżone jest użytkowanie iéy majątku, a nie jest oznaczono iak dalece do wspólnych ciężarów małżeństwa przykładać się ma, natenczas żona obowiązana będzie ponosić ie w stosunku iaki art. 201 jest przepisany.

Artykuł 214.

Jeżeli w przypadku zastrzeżonego dla żony zarządu iéy majątkiem, mąż zarządza tymże z wyraźnego iéy umocowania, pod warunkiem składania rachunku z przychodów, natenczas mąż tak uważany będzie, iak każdy inny pełnomocnik.

Artykuł 215.

Jeżeli zaś mąż zarządza majątkiem żony z wyraźnego iéy umocowania, lecz bez warunku składania rachunku

z przychodów, albo jeżeli zarządza i przychody pobiera bez umocowania żony lecz oraz bez iéy sprzeciwiania się, natenczas przy rozwiązaniu małżeństwa, lub na żądanie żony, tylko przychody w czasie rozwiązania małżeństwa lub żądania żony jeszcze istniejące, oddać iest winien, spotrzebowanych zaś zwracać, i z nich rachunku zdawać nie iest obowiązany.

Artykuł 216.

Gdyby mąż mimo sprzeciwiania się żony majątkiem iéy zarządzał i przychody pobierał, powinien zdać rachunek z przychodów nietylko istniejących, ale i spotrzebowanych.

Artykuł 217.

Jeżeli wątpliwość zachodzi względem dorobku czyli od żony pochodzi, domniemanie iest za tém że iest

dorobkiem męża. Bielizna, odzież i sprzęty kobiece do użytku żony służące, choćby przez męża sprawione były, uważają się zawsze za własność żony.

Artykuł 218.

Gdy zastrzeżono iest, aby nieruchomości żony, nawet za zezwoleniem męża zbywane nie były, zastrzeżenie takowe nie może się ściągać do przypadków następującemi artykułami obiętych.

Artykuł 219.

Żona za zezwoleniem męża, a gdyby nie zezwolił za upoważnieniem Sądu, może czynić udział z nieruchomości dzieciom, któreby miała z poprzedniego małżeństwa; lecz jeżeli mężowi służy użytkowanie, a żona tylko od Sądu ma upoważnienie, w

takim razie, mąż zostaje przy użytkowaniu, bez uszczerbku iednak alimentów któreby się dziecku udział biorącemu należały.

Artykuł 220.

Żona może także dzieciom wspólnym czynić udział z nieruchomości swoich za zezwoleniem męża, przeciw którego woli Sąd upoważnienia dać nie iest mocen.

Artykuł 221.

Nieruchomości żony, względem których zastrzeżono, aby nawet za zezwoleniem męża, zbywane nie były, nie mogą także bydź i obciążane, chyba wolność obciążania wyraźnie była zachowana. Lecz iak zastrzeżenie niezbywania, tak i niemożność obciążania, nie rozciąga się do przypadków artykułami 219 i 220 obiętych.

Artykuł 222.

Gdy zastrzeżono iest, aby kapitały hipotekowane do żony należące, nawet za zezwoleniem męża podnoszone i zbywane nie były, prawidła względem nieruchomości w artykułach 219. 220 i 221 zawarte, stosować się będą do tychże kapitałów.

Artykuł 223.

Zastrzeżenie co do kapitałów hipotekowanych, o którym w art. 222 iest mowa, nie odeymuie wolności małżonkom podnoszenia lub zbywania tychże kapitałów za poprzedniem zabezpieczeniem hipoteczném, za uznaniem takowego zabezpieczenia przez Sąd za dostateczne, i za uzyskaném od tegoż Sądu upoważnieniem.

Artykuł 224.

Dopóki warunki artykułem 223.

obięte, dopełnionemi nie będą, dłużnik może złożyć kapitał hipotekowany do depozytu sądowego, i nawzajem małżonkowie mają prawo żądać od dłużnika takowego złożenia.

Artykuł 225.

Zastrzeżenia o których w artykułach 218 i 222 iest mowa, mają bydź tak na żądanie żony nawet bez zezwolenia męża, iako i na żądanie innych stron interessowanych przyięte do hipoteki tych nieruchomości i kapitałów, których się też zastrzeżenia tyczą, lecz rozciągać nie będą swych skutków do praw, przed wniesieniem zastrzeżenia do hipoteki, przez trzeciego dobrą wiarą nabytych.

Artykuł 226.

Gdy zastrzeżona iest wspólność między małżonkami, takowa rozciąga

się do wszelkiego majątku terażniejszego i przyszłego, jeżeli przeciwna wola czyniącego lub czyniących zastrzeżenie, dowiedziona nie będzie.

Artykuł 227.

Wspólność między małżonkami, rozumie się dopiero na przypadek śmierci, jeżeli inaczéy zastrzeżona nie iest.

Po śmierci dopiero iednego ze współmałżonków, drugi przy życiu pozostały, staie się właścicielem połowy majątku, wzajemnie wspólności podlegającego, w dniu śmierci znajdującego się.

Artykuł 228.

Za życia małżonków, wspólność ten tylko ma skutek, że mąż połowy swoich nieruchomości i kapitałów hypotekowanych, do wspólności należących, bez zezwolenia żony, a żona

połowy swoich takichże nieruchomości i kapitałów, bez zezwolenia męża, nawet za upoważnieniem Sądu, ani zbywać, ani obciążać nie może.

Artykuł 229.

Zastrzeżenie wspólności ma bydź na żądanie męża, lub żony nawet bez zezwolenia męża, albo na żądanie innych stron interessowanych, przyięte do hypoteki tych nieruchomości i kapitałów hypotekowanych, które do wspólności należą.

Przyięcie takowe, podobnie iak w artykule 225 prawom trzeciego nie ubliża.

Artykuł 230.

Gdy między małżonkami iest wspólność majątku na przypadek śmierci, a żona męża przeżyie, służy iéy wybór albo przyiąć wspólność, albo się iéy zrzec.

W razie przyięcia, długi obustronne potrącone będą z ogółu majątku wspólności podlegającego, a massa czysta podzieloną zostanie na dwie równe części.

W razie zrzeczenia się, żona odbierze swój własny majątek, tak iakby wspólność wcale zastrzeżoną nie była; lecz majątek męża nie będzie odpowiedzialnym za długi żony, i żona nie będzie mogła korzystać z praw w Oddziale następnym oznaczonych.

O d d z i a ł 4.

O prawach małżonka przy życiu pozostałego do majątku współmałżonka zmarłego.

Artykuł 231.

Jeżeli małżonkowie przez umowę przedślubną, lub przez umowę w artykule 210 przewidzianą, nie posta-

nowili, iakie prawa ma mieć małżonek przy życiu pozostały do majątku współmałżonka zmarłego, natenczas służyć będą prawidła następujące.

Artykuł 232.

Małżonkowi przy życiu pozostałemu, należy się po współmałżonku zmarłym część spadku, równa części, iaka na każde dziecko przypada, licząc pozostałego małżonka przy podziale spadku za iedno dziecko i zostawiając onemuż wybór między częściami.

Część na małżonka przypadła służyć mu tylko będzie do użytkowania dożywotniego.

Artykuł 233.

Jeżeli dzieci nie ma, a znaydują się krewni zmarłego małżonka, aż do stopnia czwartego włącznie, pozosta-

ły współmałżonek mieć będzie czwartą część spadku na własność. Gdyby zaś i do tego stopnia krewnych nie było, połowa spadku prawem własności do pozostałego małżonka należeć będzie.

W iakim przypadku cały majątek po zmarłym małżonku przechodzi na własność do pozostałego przy życiu współmałżonka, przepisaniem iest w tytule o spadkach.

Artykuł 234.

Przepisy o powrotach czyli komportacyi, stosują się także do pozostałego przy życiu współmałżonka w przypadkach art. 232 i 233 oznaczonych.

Małżonek w skutku tychże przepisów komportujący do masy rzecz prawem własności pozyskaną, nie utraci własności téżże rzeczy, komportu-

ie ją tylko dla ustanowienia części majątku do użytkowania dożywotniego lub na własność służyć mu mającý.

Artykuł 235.

Małżonek nie może czynić szczerobliwości przez akta między żyjącymi, albo przez testament, któremi by prawo współmałżonka przy życiu pozostałego w art. 232 i 233 oznaczone, więcý iak o połowę ograniczonym zostało.

D Z I A Ł VI.

O obowiązkach z małżeństwa wynikających.

Artykuł 236.

Dziecię nosi nazwisko oycy.

Artykuł 237.

Małżonkowie przez samo zawarcie

małżeństwa, biorą na siebie wspólny obowiązek żywienia, utrzymywania i wychowania dzieci swoich.

Jednak ani oyciec, ani matka, nie są obowiązani za życia odstępować dzieciom majątku swego.

Artykuł 238.

Dzieci obowiązane są dawać alimenty rodzicom i innym wstępnym w potrzebie zostającym.

Artykuł 239.

Podobnież zięciowie i synowie powinni w takimże przypadku dawać alimenty rodzicom żon swoich i mężów; ale obowiązek ten ustaie:

Imo Gdy matka męża lub żony weszła w nowe związki małżeńskie;

2do Gdy ten z małżonków przez którego powinowactwo zaszło i dzieci

dzieci z ich małżeństwa zrodzone nie żyją.

Artykuł 240.

Obowiązki z przepisów art. 238 i 239 wynikające, są wzajemne.

Artykuł 241.

Obowiązek krewnych jest bliższym aniżeli powinowatych. Między krewnymi, bliższy jest obowiązek bliższych co do stopnia, a między równie bliskimi co do stopnia, bliższy wstępnym aniżeli zstępnym.

Krewni i powinowaci dalszy obowiązek mający, w tenczas tylko do dawania alimentów są obowiązani, gdy krewni i powinowaci bliżey obowiązani, w niemożności zostają.

Artykuł 242.

Alimenta dostarczane być powinny tylko w stosunku do potrzeb osób

prawo do nich mających, i w stosunku do majątku obowiązanych im dawać.

Artykuł 243.

Gdy albo dający albo pobierający alimenty do takiego przyjdzie stanu, że albo tamten nie będzie w możliwości dawania, albo ten nie będzie ich całkiem lub w części potrzebował, natenczas zniesienie lub zmniejszenie obowiązku tego żądane być może.

Artykuł 244.

Jeżeli osoba do dawania alimentów obowiązana usprawiedliwia, że nie jest w stanie płacenia pensyi alimentarnéj, Sąd po rozpoznaniu stanu rzeczy, może ię nakazać, ażeby osobę, której się alimenty należą do siebie na mieszkanie przyjął, onę żywił i utrzymywał.

Artykuł 245.

Sąd postanowi również, czyli ojciec lub matka ofiarując przyjąć do swego mieszkania, żywić i utrzymywać dziecię któremu się alimenty należą, mają być w tym przypadku wolni od płacenia pensyi alimentarnéj.

T Y T U Ł VI.

O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łóża, tudzież o skutkach cywilnych stąd wypływających.

D Z I A Ł I.

O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łóża.

Artykuł 246.

Nikt odwoływać się nie może do

tytułu małżonka, ani do cywilnych małżeństwa skutków, kto nie okaże, że było religijnie zawarte.

Artykuł 247.

Małżeństwo rozwiązuje się przez śmierć iednego z małżonków.

Artykuł 248.

Małżonkowie nie są mocni samowolnie zrywać małżeństwa nieważnie zawartego, ani rozwiązywać małżeństwa ważnie nastąpionego, ani też w sposób takowy rozłączać się co do stołu i łoża.

Artykuł 249.

Nieważność małżeństwa, rozwiązanie onegoż i rozłączenie co do stołu i łoża, iedynie przez wyrok prawomocny właściwego Sądu Cywilnego na zasadzie ustaw wyznania małżon-

ków uznanemi być mogą. W skutku czego:

a.) Gdy współmałżonek żąda unieważnienia lub rozwiązania małżeństwa, winien zawezwać przez wręczenie pozwu na termin rozprawy sądowój, Duchownego obrońcę związku małżeńskiego, tego wyznania, którego jest pozywający.

b.) Obrońca Duchowny w Woiewództwie dla każdego wyznania tamże istniejącego przeznaczyć się mający, winien bronić całości związku religijnego i oświecać Sędziów w stosownych do przypadku prawidłach religijnych.

c.) Rozłączenie co do stołu i łoża, może być przez właściwy Sąd Cywilny bez assystencyi obrońcy wyrzeczone, równie

iak połączenie małżonków co do stołu i łoża rozłączonych.

d.) Od wyroku pierwszhey Instancyi, unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa bądź uznającego, bądź odmawiającego, wolno nie tylko współmałżonkom, ale i obrońcy Duchownemu apellować.

e.) Sprawy o unieważnienie i rozwiązanie małżeństwa iako i rozłączenie co do stołu i łoża, zawsze przy zamkniętych drzwiach sądzone być mają.

Artykuł 250.

Gdyby w przypadkach następujących, iako to:

1mo w przypadku wielożenstwa,
2do pokrewieństwa lub powinowactwa w stopniach artykułami 159 i 160. zakazanych,

3tio małżeństwa dla związków z przysposobienia wynikających, artykułem 162. zakazanego,

4to małżeństwa między osobami, z których jedna jest wiary chrześcijańskiéy a druga niechrześcijańskiéy;

unieważnienie małżeństwa przez osoby interessowane przed właściwym Sądem Cywilnym żądane nie było, Prokurator Królewski obowiązany na unieważnienie nastawać.

Artykuł 251.

Obowiązek powyższy Prokuratora Królewskiego ustaie, gdy małżeństwo przez śmierć jest rozwiązane.

Artykuł 252.

Jeżeli przestąpienie warunków i form cywilnych do zawarcia małżeństwa przepisanych, karom w Kodexie

Karnym postanowionym nie podlega, osoby małżeństwo zawierające, tudzież osoby z władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej na toż małżeństwo zezwalające i Duchowny ślub dający, podpadną karze pieniężnej do pięciuset złotych; a nadto Duchowny właściwy nad nim zwierzchności doniesionym będzie.

Artykuł 253.

Wymierzenia téj kary domagać się będzie w przypadku artykułów 149. do 157. włącznie, osoba której zezwolenie było potrzebne, a w innych przypadkach Prokurator Królewski.

Artykuł 254.

Zawarcie małżeństwa bez zezwolenia rodziców, wstępnych lub Rady familijnej, przez osobę małoletnią, nie pociąga za sobą ięysamowolnienia.

Artykuł 255.

Rodzice mogą nadto dzieciom swym wchodzącym w związki małżeńskie wbrew przepisom artykułów 149. i 150. część nierozrządzalną majątku swego na też dzieci przypadającą, zmniejszyć do połowy, jeżeli późniejszy pozwolenia swego nie udzielili.

Prawo takowe nie służy matce, gdy ta w razie różności zdań między rodzicami, pozwolenie z swęys strony udzieliła.

Artykuł 256.

Gdyby Duchowny dał ślub nie zważając na wręczony sobie akt tamowania, ulegnie karze do pięciuset złotych, oprócz kar iakieby z mocy artykułu 252. mógł na siebie ściągnąć.

D Z I A Ł II.

O środkach tymczasowo zaradczych w ciągu sprawy o nieważność małżeństwa, o rozwód, albo o rozłączenie.

Artykuł 257.

Zarządzanie tymczasowe dziećmi pozostaie przy mężu, czyli ten iest stroną powodową czyli też pozwaną w sprawie bądź o nieważność małżeństwa, bądź o rozwód, bądź o rozłączenie, chyba że Sąd dla większego dobra dzieci, na żądanie matki, rodziny, albo Prokuratora Królewskiego inaczej postanowi.

Artykuł 258.

Żona czyli iest stroną powodową czyli też pozwaną, może opuścić zamieszkanie męża przez czas sprawy, i żądać alimentów w stosunku możno-

ści iego. Sąd wyznaczy dom w którym mieszkać obowiązana, i ustanowi, jeżeli tego potrzeba, ilość alimentów, iaką mąż dawać iey powinien.

Artykuł 259.

Żona w każdym razie, gdy o to wezwana będzie, dowieść powinna, że mieszka w domu przez Sąd wyznaczonym, czego gdy nie dopełni, mąż mocen odmówić iey alimentów, a nadto może bydz pod dozór, iaki Sąd za przyzwoity uzna, oddaną.

D Z I A Ł III.

O skutkach nieważności małżeństwa i o skutkach rozwodu albo rozłączenia.

Artykuł 260.

Uznanie małżeństwa za nieważne nie niszczy przecież wynikłych z nie-

go skutków cywilnych tak względem małżonków, iako też względem dzieci, jeżeli małżeństwo zawarte było w dobréj wierze.

Artykuł 261.

Jeżeli dobra wiara z iednéj tylko była strony, skutki cywilne małżeństwa, iéy tylko i dzieciom z tegoż małżeństwa spłodzonym służą.

Artykuł 262.

Co się tyczy stosunków majątkowych między małżonkami, jeżeli oboje byli w złéj wierze, uznanie małżeństwa za nieważne pociąga względem nich unieważnienie wszelkich prawnych i umownych stosunków majątkowych, tak, iakby małżeństwo rzeczywiście nigdy nie istniało. Mąż iednak nie jest obowiązany zdać rachunku z przychodów, które iako

użytkuiący pobierał, i nawzajem nie ma prawa żądać zwrotu kosztów na utrzymanie żony łożonych.

Artykuł 263.

Jeżeli oboje małżonkowie byli w dobréj wierze, uznanie małżeństwa za nieważne nie znosi praw i korzyści dla każdego z małżonków z prawa lub z umowy iuż wynikłych, które tak są uważane, iakby małżeństwo do chwili unieważnienia prawnie istniało. Prawa zaś i korzyści nadal, a mianowicie na przypadek śmierci wyniknąć dopiero mające, tak prawne iako i umówione, ustaią.

Artykuł 264.

Jeżeli iedno z małżonków było w dobréj, a drugie w złéj wierze, uznanie małżeństwa za nieważne nie

znosi względem małżonka dobrej wiary praw i korzyści z prawa lub z umowy już wynikłych. Przeciwnie małżonek złej wiary takowe traci; iednak mąż złej wiary nie iest obowiązany zdać rachunku z przychodów, które iako użytkujący pobierał, a żona złej wiary nie iest obowiązana zwrócić kosztów na iey utrzymywanie łożonych.

Nadto małżonek dobrej wiary zachowuje wszelkie korzyści przyszłe, tak zawisłe od warunku zawieszającego gdy się ten ziści, iako też na przypadek śmierci z prawa lub z umowy wyniknąć mające, tak iakby małżonek złej wiary w chwili unieważnienia małżeństwa był umarł. Korzyści iednak na przypadek śmierci wyniknąć mające, nie mogą w większej ilości być żądane, iak połowa majątku małżonka złej wiary wynosi.

Artykuł 265.

Jeżeli w razie uznania małżeństwa za nieważne małżonek dobrej wiary nie ma sposobu utrzymania się, może Sąd wyznaczyć mu od drugiego małżonka, czy tenże w dobrej lub złej był wierze, alimenty, mając wzgląd na istotną potrzebę pierwszego oraz na możność drugiego, i zachowując przepis artykułu 243.

Artykuł 266.

Gdy małżeństwo przez rozwód iest rozwiązane, korzyści przyszłe trwają tylko w tym przypadku, gdy ieden małżonek iest winny a drugi niewinny, w którym to razie niewinny zachowuje także korzyści przyszłe, iakie podług artykułu 264 od małżonka złej wiary, małżonkowi dobrej wiary należą.

Korzyści przed rozwodem przez iednego małżonka drugiemu tytułem darmym nadane, traci tylko małżonek winny gdy drugi jest niewinny.

Nadto małżonkowi niewinnemu może Sąd stosownie do art. 265 wyznaczyć alimenty od drugiego małżonka, bez różnicy, czy tenże drugi jest winny lub niewinny.

Artykuł 267.

Rozłączenie co do stołu i łoża na czas nieograniczony, pociąga za sobą wszelkie skutki cywilne rozvodu.

Artykuł 268.

Gdy małżonkowie co do stołu i łoża na czas nieograniczony rozłączyli, odstępując od takowego rozłączenia, zyskują na to przyzwolenie właściwego Sądu Cywilnego, małżeństwo w swych skutkach cywilnych uważa się

się iakoby na nowo zawarte od dnia tegoż przyzwolenia.

Co do stosunków majątkowych służą przepisy artykułu 210.

Artykuł 269.

Rozłączenie co do stołu i łoża do pewnego czasu ograniczone, nie znosi żadnych cywilnych małżeństwa skutków, ale środki tymczasowo zaradcze, iakie w Dziale II. niniejszego Tytułu są postanowione, znajdują miejsce aż do upłynienia czasu, do którego rozłączenie wyrzeczone zostało, albo do chwili odstąpienia od niego dobrowolnie.

Artykuł 270.

Tak rozwód, iako i rozłączenie co do stołu i łoża na czas nieograniczony, nie pozbawiają dzieci z małżeństwa tego zrodzonych żadnej korzyści, bądź samem prawem, bądź

też przez umowę małżeńską rodziców im nadanę. Jednak praw takowych, dzieci w takim tylko sposobie i pod takimi warunkami używać będą, w jakim i pod jakimiby używali, gdyby nie było rozvodu lub rozłączenia.

Artykuł 271.

Sprawy o unieważnienie, o rozwiązanie małżeństwa i o rozłączenie od stołu i łóża, mogą być razem ze sporami o skutki cywilne ztąd wynikające, przed właściwe Sądy Cywilne wnoszone.

T Y T U Ł VII.

O wywodzie rodu.

D Z I A Ł I.

O dzieciach prawych czyli spłodzonych w małżeństwie.

Artykuł 272.

Mąż jest oycem dziecięcia poczętego w czasie małżeństwa.

Może iednak nie przyznać dziecka, skoro dowiedzie, że przez ciąg czasu od trzechsetnego szóstego do sto ośmdziesiątego dnia przed urodzeniem tegoż dziecka, w fizyczném znajdował się niepodobieństwie obcowania z żoną.

Artykuł 273.

Mąż nie może nie przyznawać dziecka z powodu niemocy płodzenia.

Artykuł 274.

Dziecię przed dniem setnym ośmdziesiątym od zawarcia małżeństwa urodzone, nie może być nie przyznane przez męża w przypadkach następujących:

1mo jeżeli przed małżeństwem wiedział o ciąży;

2do jeżeli przy spisaniu aktu urodzenia był obecny i akt ten przez niego podpisany został, albo za-

wiera wzmiankę że podpisać nie umie;

3tio jeżeli dziecko jest niezdolne życia.

Artykuł 275.

Prawość dziecka urodzonego po trzechset sześciu dniach od rozwiązania małżeństwa rodziców, zaprzeczona być może.

Artykuł 276.

W wszelkich przypadkach, w których mężowi dozwolone jest zaprzeczenie prawości dziecka, zaprzeczenie to nastąpić powinno w miesiąc, jeżeli mąż znajduje się w miejscu urodzenia jego.

Na przypadek nieobecności w tymże czasie, we dwa miesiące po powrocie. Gdy zaś taiono przed nim urodzenie dziecięcia, we dwa miesiące po odkrytym podstępie.

Artykuł 277.

Jeżeli mąż przed oświadczeniem zaprzeczenia, ale jeszcze w biegu czasu prawem w téj mierze zakreślonego umarł, następcom po nim służyć będą dwa miesiące do zaprzeczenia prawości dziecka, rachując od czasu w którym toż dziecko weszło w posiadanie majątku męża matki, albo od czasu w którymby wzruszało także posiadanie następców po nim.

Artykuł 278.

Każdy akt zasądowy zawierający nieprzyznanie dziecka ze strony męża albo jego następców, uważany będzie za niebyły, jeżeli w ciągu miesiąca od jego daty popartym nie będzie zapozwaniem przed Sąd opiekuńcy w tym celu dziecku przydanego, a oraz i matki, aby ta rozprawie obecną była.

D Z I A Ł II.

O dowodach rodu dzieci prawych.

Artykuł 279.

Pochodzenie dzieci prawych dowodzi się przez akta urodzenia w księgi aktów Stanu Cywilnego wpisane.

Artykuł 280.

W niedostatku tego dowodu dostatecznym będzie ciągle posiadanie stanu dziecka prawego.

Artykuł 281.

Posiadanie stanu dowodzi się przez dostateczne połączenie się czynów wskazujących stosunek pochodzenia i pokrewieństwa między osobą a familią, do której też osoba mieni się być należącą.

Główniejsze z tych czynów są:

że osoba nosiła zawsze imię oycy do którego mieni się być należącą;

że oyciec postępował z nią iak z własnym dziecięciem;

że iako oyciec,łożył na ię wychowanie, utrzymanie i postanowienie;

że w towarzystwie ciągle za taką uważana była;

że za taką uznawała ją familia.

Artykuł 282.

Nikt nie może odwoływać się do stanu któryby aktowi urodzenia iego i posiadaniu z tymże aktem zgodnemu był przeciwny, i nawzajem nie może nikt zaprzeczać stanu temu, który ma posiadanie z aktem urodzenia swego zgodne.

Artykuł 283.

Gdyby na akcie urodzenia i na po-

siadaniu ciąglem zbywało, albo gdyby dziecko wpisane było bądź pod fałszywemi nazwiskami, bądź iakoby zrodzone z oycy i matki nieznanych; dowód pochodzenia iego może być przez świadków wyprowadzony. Jednakże dowód takowy dopuszczony być może tylko w ten czas, gdy się znajdzie początek dowodu na piśmie, albo gdy zachodzą domniemania lub istnieją ślady, z czynów już w ówczas niewątpliwych wynikające, a które dla swęj ważności, dozwole nie tegoż dowodu koniecz nie wskazują.

Artykuł 284.

Początek dowodu na piśmie, wypływa z dokumentów famili nych, z regestrów i papierów domowych oycy lub matki, z aktów publicznych, a nawet i prywatnych wyszłych od strony pochodzenia zaprzeczających,

albo od takiej osoby, któraby do zaprzeczenia interessowaną była, gdyby żyła.

Artykuł 285.

Dowód przeciwny może być wyprowadzony przez wszelkie środki wykazać mogące, że poszukująca osoba nie jest dzieckiem téj matki do której chce należeć, albo dowiodłszy nawet macierzyństwa, że nie jest dzieckiem męża matki.

Artykuł 286.

Sądy Ziemskie właściwemi będą w stanowieniu względem poszukiwania stanu, z wolném odwołaniem się.

Artykuł 287.

Sprawa karna o przestępstwo pozbawienia stanu, nie może być rozpoczętą, dopóki nie nastąpi stanowcze sporu o stan rozsądzenie.

Artykuł 288.

Sprawa o poszukiwanie stanu ze strony dziecka, nie podlega przedawnieniu.

Artykuł 289.

Sprawa nie może być wszczynana przez następców dziecka które wcale stanu swego nie poszukiwało, chyba że umarło w małoletności, lub w ciągu lat pięciu po dośściu pełnoletności.

Artykuł 290.

Następcy mogą popierać sprawę przez dziecko rozpoczętą, jeżeli samo od takowey formalnie nie odstąpiło, lub jeżeli przez trzy lata, rachując od ostatniego aktu processowego, popierania sprawy nie zaniechało.

D Z I A Ł III.

O dzieciach naturalnych.

O d d z i a ł I.

O uprawnieniu dzieci naturalnych.

Artykuł 291.

Dzieci nie w małżeństwie zrodzone, wyjąwszy zrodzone w związku kazirodzkim lub cudzołożnym, mogą być uprawnionemi przez małżeństwo ich rodziców następnie zawarte, jeżeli ci przed małżeństwem prawnie je uznali, lub gdy je przy spisaniu aktu małżeństwa uznają, albo w ciągłym posiadaniu stanu dzieci prawych zostawiają.

Artykuł 292.

Dzieci w ciągu trwającego na czas nieograniczony rozłączenia co do stołu i łoża splodzone, mogą być przez

połączenie się na nowo ich rodziców uprawnionemi, gdy ie rodzice bądź w akcie urodzenia, bądź przy wpisanu w księgi aktów Stanu Cywilnego przyzwolenia właściwego Sądu Cywilnego na nowe ich połączenie się, uznają, albo ie w ciągłym posiadaniu stanu dzieci prawych zostawia.

Artykuł 293.

Uprawnienie nastąpić może nawet względem dzieci zmarłych które zstępnych zostawiły, a z uprawnienia takowego korzystają ciż zstępni.

Artykuł 294.

Dzieciom przez następne małżeństwo podług art. 291 uprawnionym służą też same prawa, iakieby im służyły, gdyby były z tegoż małżeństwa zrodzone, nie ubliżając prawom przez

trzecie osoby przed uprawnieniem już nabytym.

Artykuł 295.

Dzieci w ciągu trwającego na czas nieograniczony rozłączenia co do stołu i łoża spłodzone, a przez połączenie się na nowo ich rodziców podług art. 292 uprawnione, używają tychże samych praw, iakieby im służyły, gdyby w czasie ich urodzenia małżeństwo ich rodziców nie było rozłączone.

Artykuł 296.

Uprawnienie dzieci naturalnych nastąpić także może przez postanowienie Króla, na żądanie obóyga rodziców lub oycy samego, wyiawszy dzieci które z mocy art. 291 są wyłączone od dobrodzieystwa uprawnienia przez następne małżeństwo.

Artykuł 297.

Uprawnienie z mocy postanowienia Króla, nadaie dzieciom uprawnionym wszelkie prawa dzieci prawych obojga rodziców, jeżeli oboje uprawnienia domagali się, lub oycy, jeżeli on sam tylko uprawnienia żądał. Dziecię jednak tym sposobem uprawnione, nie nabywa praw familiynych ani względem wstępnych ani względem bocznych krewnych oycy i matki swęy, lub oycy, jeżeli sam tego żądał.

O d d z i a ł 2.

O uznaniu dzieci naturalnych.

Artykuł 298.

Uznanie dziecięcia naturalnego nastąpi przez akt urzędowy, jeżeli nie nastąpiło w akcie jego urodzenia.

Artykuł 299.

Uznanie takowe nie może mieć

miejsca względnie dzieci z związku kazirodzkiego lub cudzołożnego zrodzonych.

Artykuł 300.

Uznanie ze strony oycy bez wskazania przezeń matki i bez ięy przyznania ma swój skutek tylko co do oycy.

Artykuł 301.

Uznanie w ciągu małżeństwa uczynione przez iednego z małżonków względnie dziecka naturalnego przed ich małżeństwem z kim innym, a nie z iego współmałżonkiem spółdzonego, nie może szkodzić ani temuż współmałżonkowi, ani dzieciom w témże małżeństwie spółdzonym.

Jednakże uznanie to osiągnie swój skutek po rozwiązaniu małżeństwa, jeżeli z takowego dzieci nie pozostały.

Artykuł 302.

Dziecku naturalnemu choćby uznaniem nie służą prawa dziecka prawnego.

Artykuł 303.

Rodzice iednak obowiązani są dać swym dzieciom naturalnym sposób do życia, a tem czasem żywić ie i wychowywać.

Artykuł 304.

Każde uznanie ze strony oycy lub matki, iak również poszukiwanie ze strony dziecka, może być zaprzeczane przez wszystkie w tém interessowane osoby.

Artykuł 305.

Poszukiwanie oycostwa iest zabronione. W przypadku porwania, gdy czas tego porwania zgadza się z czasem

sem poczęcia, porywający może być na żądanie stron interessowanych uznany oycem dziecięcia.

Artykuł 306.

Poszukiwanie macierzyństwa iest dozwolone.

Dziecię poszukując swą matkę, dowieść powinno że iest tém samém które matka porodziła. W takowym przypadku dowód przez świadków w tenczas tylko dopuszczonym będzie, gdy się znajduie początek dowodu na piśmie, albo gdy zachodzą domniemanie lub istnieją ślady z czynów inż w ówczas niewątpliwych wynikające, a które dla swęy ważności dozwolenie tegoż dowodu koniecznie wskazują.

Artykuł 307.

Dziecko nie będzie nigdy dopuszczone do poszukiwania bądź oycostwa

stwa bądź macierzyństwa, w przypadkach w których stosownie do artykułu 299 uznanie dozwolone nie jest.

T Y T U Ł VIII.

*O przysposobieniu i opiece dobro-
wolnéj.*

D Z I A Ł I.

O przysposobieniu.

O d d z i a ł I.

O przysposobieniu i jego skutkach.

Artykuł 308.

Przysposobienie jest tylko tym osobom płci obojczy dozwolone, które lat pięćdziesiąt skończyły, w czasie przysposobienia nie mają dzieci ani innych zstępnych prawych, i które najmniéj o lat piętnaście są starsze od osób przysposobić się mających.

Artykuł 309.

Nikt nie może bydź przysposobionym przez więcéj iak przez jedną osobę, chyba tylko przez dwóch współmałżonków. Wyjąwszy przypadek art. 331. żaden małżonek nie może przysposobić, tylko za zezwoleniem swego współmałżonka.

Artykuł 310.

Przysposabiać wolno tego tylko, któremu przysposobić chcący najmniéj przez trzy lata w ciągu jego małoletności, na potrzeby utrzymania dostarczał, i o którym przez tenże czas ciągle miał staranie, albo dla tego, który przysposabiającemu uratował życie z niebezpieczeństwem własnego.

Dosyć będzie w tym drugim przypadku, aby przysposabiający był peł-

noletnim, starszym od przysposobionego, bez dzieci i zstępnych prawych; a jeżeli jest małżonkiem, aby współmałżonek jego na przysposobienie zezwolił.

Artykuł 311.

Przysposobienie nie może mieć miejsca przed pełnoletnością przysposobić się mającego. Jeżeli tenże nie skończył lat dwudziestu pięciu wieku, a oboje rodzice jego żyją, obowiązany jest uzyskać od nich zezwolenie, lub od oycy samego gdyby matka przeciwnego była zdania; jeżeli zaś iedno z nich już nie żyje, potrzebne jest zezwolenie tego, które przy życiu pozostało. Jeżeli przysposobić się mający ma lat dwadzieścia pięć skończonych, w ten czas obowiązany jest zasięgnąć ich rady jeżeli żyją, lub tego z nich które żyje.

Artykuł 312.

Przysposobienie nadaie przysposobionemu nazwisko przysposabiającego, które do własnego nazwiska przysposobionego dodaném będzie. Jeżeli przysposabia sama kobieta, przysposobiony przybiera do nazwiska swego własnego to nazwisko, które przysposabiająca ma z domu swęj rodziny.

Artykuł 313.

Przysposobiony nie przestaje być członkiem rodziny do której z urodzenia należy, i zachowuje w niej wszystkie prawa.

Artykuł 314.

Obowiązek przysposobionego i rodziców jego dostarczania sobie nawzajem alimentów, nie ustaie z powodu

przysposobienia. Takiż sam obowiązek wynika z przysposobienia między przysposabiającym i przysposobionym względem siebie nawzajem.

Artykuł 315.

Przysposobiony nie nabywa żadnego prawa do dziedziczenia z majątku krewnych przysposabiającego; lecz do spadku po przysposabiającym będzie miał te same prawa, któreby miało dziecko w małżeństwie zrodzone, a nawet gdyby były dzieci z małżeństwa zrodzone po przysposobieniu. W przypadku śmierci przysposobionego za życia przysposabiającego, zastępnym przysposobionego służy prawo zastępstwa.

Artykuł 316.

Jeżeli przysposobiony bez zastępnym prawym umiera, rzeczy przez

przysposabiającego dane, lub z spadku po nim odziedziczone, które się w spadku po przysposobionym w naturze iako własność zmarłego znajdują, wrócić się do przysposabiającego lub jego następnych, z obowiązkiem powrócenia nakładów wszelkich położonych z majątku który nie od przysposabiającego pochodzi, na polepszenie, oczyszczenie z długów i innych ciężarów lub odkupienie tychże rzeczy; tudzież z obowiązkiem przyłożenia się do długów spadek po przysposobionym w ogóle ciążących, a to w stosunku wartości rzeczy zwrotowi ulegających do ogółu spadku po przysposobionym, nie nadwężając w niczem praw trzeciego; prawu temu do zwrotu, przysposobiony przez testament ubliżać nie może.

Reszta majątku po przysposobionym należeć ma do jego krewnych,

którzy wszystkich przysposabiającego krewnych zawsze wyłączać będą.

Co do przedmiotów o których w artykule niniejszym iest mowa, wyłączają krewni przysposobionego, krewnych przysposabiającego prócz iego zstępnych.

Artykuł 317.

Prawo żądania zwrotu w artykule poprzedzającym oznaczone, może być przez układy do dalszych krewnych przysposabiającego, na przypadek, gdyby przysposobiony bezpotomnie umarł, rozciągnięte, albo przeciwnie ściężnione, a nawet wyłączone.

Artykuł 318.

Jeżeli by za życia przysposabiającego a po śmierci przysposobionego pozostałe po tymże przysposobionym dzieci, lub zstępni bezpotomnie zmar-

li, przysposabiający odbierze ze spadku po nich rzeczy przez siebie dane, iak w artykule 316 postanowiono. Jeżeli by zaś po śmierci dopiero przysposabiającego, dzieci lub zstępni przysposobionego bezpotomnie zmarli, prawo żądania zwrotu tychże rzeczy, następcem przysposabiającego, choćby w linii zstępnej nie służy.

O d d z i a ł 2.

O formach przysposobienia.

Artykuł 319.

Osoba, która chce przysposobić, równie iak i ta, która chce być przysposobioną, stawia się dla zeznania aktu zobopólnych zezwoleń przed Sędzią Pokoju względnie zamieszkania przysposabiającego właściwym.

Artykuł 320.

Akt ten złożonym będzie w urzędowym wyciągu przez stronę pilniejszą Prokuratorowi Królewskiemu przy Sądzie Ziemskim, w okręgu którego zamieszkanie przysposabiającego znajduje się, a to celem otrzymania potwierdzenia od tegoż Sądu. Złożenie to w ciągu trzech miesięcy, od daty aktu nastąpić powinno, inaczej akt takowy za niebyły uważany będzie.

Artykuł 321.

Sąd, w izbie posiedzeń zgromadzony, po zasięgnięciu stosownych wiadomości, przekonać się powinien:

Imo czy wszystkie warunki prawa są dopełnione;

2do czy osoba która przysposobić zamysła, jest dobrej sławy.

Artykuł 322.

Sąd Ziemski po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, bez żadnej innej formy postępowania, wyda wyrok nie przytaczając powodów, w tych wyrazach: ma miejsce, lub nie ma miejsca przysposobienie.

Artykuł 323.

W ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia wyroku Sądu Ziemskiego, ma być wyrok tenże za staraniem strony pilniejszej podany pod rozstrzygnięcie Trybunału Appellacyjnego, a to pod rygorem, iż przysposobienie czy dozwolone, czy odrzucone przez Sąd Ziemski, uważane będzie za upadłe. Trybunał Appellacyjny postąpi według tych samych form, jak Sąd Ziemski, i wyda wyrok nie przytaczając powodów w tych wyra-

zach: wyrok iest potwierdzony, lub wyrok iest uchylony, a zatem przysposobienie ma miejsce, lub nie ma miejsca.

Artykuł 324.

W ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia wyroku Appellacyjnego, przysposobienie dopuszczającego, przysposobienie toż powinno być wpisane na wezwanie iednój lub drugiej strony w Xiegi aktów urodzenia miejsca tego gdzie przysposabiający iest zamieszkały.

Wpisanie to inaczey nastąpić nie może, iak za okazaniem urzędowego wyciągu wyroku Appellacyjnego; a przysposobienie zostanie bez skutku, iezeli w powyższym terminie wpisane nie było.

Wyciąg przysposobienia wpisanego w Xiegi aktów Stanu Cywilnego

ma być w ciągu dni ośmiu przez utrzymującego też Xiegi kosztem strony wzywającej, przesłany Prokuratorowi Królewskiemu przy Sądzie Ziemskim właściwym, dla wywieszenia w takich miejscach, i w tylu exemplarzach, iak tego Prokurator uzna potrzebę.

Artykuł 325.

Jeżeli przysposabiający po przyjęciu przez Sędziego Pokoju aktu przysposobienia o którym w artykule 319 iest mowa, lecz przed ostatecznym zawyrokowaniem umarł, postępowanie trwać będzie w swym dalszym biegu, a przysposobienie dozwołonem zostanie, iezeli ma miejsce. Następcy przysposabiającego, iezeli sądzą że przysposobienie dozwołonem być nie powinno, mogą podać Prokurato-

zach: wyrok iest potwierdzony, lub wyrok iest uchylony, a zatem przysposobienie ma miejsce, lub nie ma miejsca.

Artykuł 324.

W ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia wyroku Appellacyjnego, przysposobienie dopuszczającego, przysposobienie toż powinno być wpisane na wezwanie iednéy lub drugiéy strony w Xięgi aktów urodzenia miejsca tego gdzie przysposabiający iest zamieszkały.

Wpisanie to inaczej nastąpić nie może, iak za okazaniem urzędowego wyciągu wyroku Appellacyjnego; a przysposobienie zostanie bez skutku, iezeli w powyższym terminie wpisane nie było.

Wyciąg przysposobienia wpisanego w Xięgi aktów Stanu Cywilnego

ma być w ciągu dni ośmiu przez utrzymującego też Xięgi kosztem strony wzywającej, przesłany Prokuratorowi Królewskiemu przy Sądzie Ziemskim właściwym, dla wywieszenia w takich miejscach, i w tylu exemplarzach, iak tego Prokurator uzna potrzebę.

Artykuł 325.

Jeżeli przysposabiający po przyjęciu przez Sędziego Pokoju aktu przysposobienia o którym w artykule 319 iest mowa, lecz przed ostatecznym zawyrokowaniem umarł, postępowanie trwać będzie w swym dalszym biegu, a przysposobienie dozwoloném zostanie, iezeli ma miejsce. Następcy przysposabiającego, iezeli sądzą że przysposobienie dozwoloném być nie powinno, mogą podać Prokurato-

rowi Królewskiemu wszelkie w tym przedmiocie przełożenia i uwagi.

D Z I A Ł II.

O opiece dobrowolnéj.

Artykuł 326.

Każda osoba mająca lat pięćdziesiąt skończonych, będąca bez dzieci i zstępnych prawych, która zechce małoletnie dziecko tytułem prawnym do siebie przywiązać, może się stać dobrowolnym jego opiekunem, za otrzymaniem zezwolenia od rodziców dziecka, lub od oycy gdy matka jest temu przeciwna, albo nakoniec jeżeli jedno z nich już nie żyje, od tego które przeżyło, a w braku tych, od Rady familiynéj lub opiekuńczéj; jeżeli zaś dziecko znajduje się pod opieką szpitala, za otrzymaniem ze-

zwolenia od przełożonych szpitala do którego jest przyjęte.

Artykuł 327.

Małżonek nie może zostać dobrowolnym opiekunem, tylko za zezwoleniem swego współmałżonka.

Artykuł 328.

Sędzia Pokoju względem zamieszkania dziecka właściwy, spisze wywód słowny żądań i zezwoleń, tyczących się opieki dobrowolnéj.

Artykuł 329.

Opieka ta nie może mieć miejsca tylko na korzyść dzieci niemających lat ośmnaście skończonych. Pociąga za sobą bez nadwężenia szczególnych umów, obowiązek żywienia wziętego w opiekę dziecka, wychowania

onego, i postawienia go w stanie utrzymania nadal życia.

Artykuł 330.

Jeżeli wzięty w opiekę dobrowolną ma majątek, i jeżeli był pierwý w opiece, zarządzanie majątkiem iego, równie iak osobą, przechodzi do opiekuna dobrowolnego, który iednak nie będzie mocen potrącać kosztów utrzymania małoletniego z dochodów.

Artykuł 331.

Jeżeli opiekun dobrowolny, po upłynieniu lat dwóch od przyięcia opieki, przewidując zgon swój przed pełnoletnością wziętego w opiekę, daie mu przysposobienie przez testament, i gdy śmierć tegoż przysposabiającego opiekuna przed upłynieniem trzech miesięcy po doysciu do pełnoletności przysposobić się mającego nastąpiła,

roz-

rozporządzenie takowe będzie ważne, byleby tylkõ opiekun przysposabiający nie zostawił dzieci, lub zstępnych prawych.

Artykuł 332.

W przypadku gdyby opiekun dobrowolny umarł, przed upłynieniem lat dwóch, albo gdyby umarł po ich upłynieniu nie przysposobiwszy iednak wziętego w opiekę, powinny temuż bydz dostarczane przez ciąg małoletności środki utrzymania się, których ilość i rodzaj, jeżeli w téy mierze przez formalny układ wprzód zaradzono nie było, ustanowione będą bądź zgodnie między zastępującemi tak opiekuna dobrowolnego, iako i w opiekę wziętego, bądź sądownie w przypadku sporu.

Artykuł 333.

Jeżeli za doysciem wziętego w opiekę

kę do pełnoletności, opiekun dobrowolny chce go przysposobić a on na to przystaie, postąpiono będzie w przysposobieniu podług form w dziele poprzedzającym przepisanych, i skutki tego przysposobienia w wszelkich względach będą też same.

Artykuł 334.

Jeżeli żądania o przysposobienie przez wziętego w opiekę do opiekuna dobrowolnego w ciągu trzech miesięcy po dośściu do pełnoletności zanoszone, bez skutku zostają, a w opiekę wzięty nie iest w stanie nadal utrzymania życia swego, opiekun dobrowolny może bydz skazany na wynagrodzenie w opiekę wziętego za niezdolność, w którejby się mógł znajdować co do sposobu utrzymania się.

Wszakże wynagrodzenie to zależeć będzie na daniu w opiekę wzięte-

mu pomocy stosowney do osiągnięcia sposobu do życia, nie nadwężając umów szczególnych, iakieby na przypadek takowy zawartemi były.

Artykuł 335.

Opiekun dobrowolny któryby iakimkolwiek majątkiem wziętego w opiekę zarządzał, powinien w każdym przypadku, zdawać rachunek z zarządzania swojego.

T Y T U Ł IX.

O władzy rodzicielskiéy.

Artykuł 336.

Dziecię w każdym wieku winno cześć i uszanowanie oycu swemu i matce, i zostaje pod władzą swych rodziców aż do pełnoletności albo usamowolnienia swego.

Artykuł 337.

W ciągu pożycia małżeńskiego, oboje rodzice sprawują władzę rodzicielską; w razie iednak różności zdań, zdanie i wola oycy przeważa.

Artykuł 338.

Dziecię nie może opuszczać domu rodzicielskiego bez pozwolenia rodziców, którzy mają prawo dziecę z domu ich uchodzące poszukiwać i za pomocą władz kraiowych odbierać.

Artykuł 339.

Rodzice mając powody nieukontentowania z postępów swych dzieci, mogą karcić ie sposobem zdrowiu ich i postępowi w naukach nieszkodliwym. Rodzice iednak nadużywający swéy władzy sposobem zdrowiu dzieci szkodliwym, powinni być przez Sąd Ziemski przy zamkniętych

drzwiach napomnieni, i na drogę łagodniejszego obchodzenia się naprowadzeni. Za powtórném wykroczeniem, a nawet w miarę obciążających okoliczności i grożącego niebezpieczeństwa, ma im być władza rodzicielska za pierwszém wykroczeniem przez wyrok Sądowny odjęta, a opieka nad dzieckiem lub dziećmi, komu innemu na koszt wykraczającego oycy lub matki, poruczona.

Artykuł 340.

W przypadku przekroczeń rodziców w artykule poprzedzającym wyrażonych, mocni są bliżsi krewni, Prokuratorowi Królewskiemu przy właściwym Sądzie Ziemskim donieść.

Prokuratora Królewskiego obowiązkiem będzie, takowe doniesienie śledzić, dowody sprawdzić, i ile można nuyprędzéz Sądowi, albo potrze-

bę tłumaczenia się oskarżonego oycy lub matki, albo odrzucenie doniesienia, przy zamkniętych drzwiach przedstawić.

Jeżeli Sąd uzna potrzebę tłumaczenia się oskarżonego oycy lub matki, wezwie go do złożenia takowego osobiście, a po rozpoznaniu doniesienia i tłumaczenia, lub samego tylko doniesienia jeżeli tłumaczenia nie daie, albo odrzuci doniesienie, albo oskarżonemu oycu lub matce da napomnienie, albo nakoniec prześle akta Prokuratorowi Królewskiemu przy swym Sądzie, w celu zapoznania oskarżonego; a w razie potrzeby przypoznania tego krewnego który donosił i wprowadzenia przeciw oskarżonemu sprawy o pozbawienie władzy rodzicielskiej. Sąd Ziemski wyda wyrok, z wolném tak Prokuratorowi iako i oskarżonemu oycu i matce do

appellacyi odwołaniem się. Wszystko to przy zamkniętych drzwiach odbywać się będzie.

Wykonania wyroku Prokurator dopilnuie.

Artykuł 341.

W czasie trwania małżeństwa oyciec iest rzadcą majątku osobistego swych dzieci małoletnich. Winien ich zastępować we wszystkich czynnościach cywilnych. Jest odpowiedzialnym i winien zdać sprawę co do własności ich majątku, a nawet co do przychodów tak dalece, iak dalece użytkowanie iemu nie służy.

Artykuł 342.

W ciągu małżeństwa oyciec, po rozwiązaniu onego przez śmierć, pozostały przy życiu oyciec lub matka, a po rozwiązaniu przez uznanie nie-

ważności małżeństwa lub przez rozwód, albo po rozłączeniu co do stołu i łoża bez ograniczenia czasu, to z rodziców, któremu opieka zostanie poruczona, będą mieli użytkowanie majątku dzieci swoich, dopóty, dopóki władza ich rodzicielska trwać będzie.

W przypadku bezwłasnowolności oycy, tudzież w razie pozbawienia go władzy oycowskiéy, użytkowanie matce służy dopóty, dopóki władza iéy rodzicielska trwać będzie.

Artykuł 343.

Ciężary użytkowania tego są następujące:

1mo Wszystkie te do których w ogóle użytkuiący są obowiązani.

2do Żywienie, utrzymywanie i wychowanie dzieci podług ich majątku.

3tio Opłata czynszów, procentów od kapitałów i innych należności.
4to Koszta pogrzebowe i nakłady na ostatnią chorobę tego, po którym dziecię spadek odziedziczyło.

Artykuł 344.

Użytkowanie takowe nie może się rozciągać do majątku dzieci przez ich oddzielną pracę i przemysł nabytego, ani do danego lub testamentem zapisanego pod wyraźnym warunkiem że oyciec ich i matka nie mają z niego użytkować.

T Y T U Ł X.

O małoletności, opiece nad małoletniemi i usamowolnieniu.

D Z I A Ł I.

O małoletności.

Artykuł 345.

Małoletnim jest każda osoba, któ-

ra jeszcze nie ma skończonych lat dwadzieścia ieden.

Artykuł 346.

Gdy opieka nad małoletnim podług przepisów następnego działu urządzoną jeszcze nie została, a zachodzą okoliczności rychłego zaradzenia wymagające, w takim razie, dla ocalenia praw nieletniego i ochronienia od szkód majątku jego, Sąd na żądanie krewnych, albo innych stron interessowanych, albo na wniosek Prokuratora Królewskiego, środki zaradcze w myśl art. 36. 37. i 38. postanowi.

D Z I A Ł II.

O opiece nad dziećmi prawnymi.

Artykuł 347.

Opieka dobrowolna wyłącza wszelką inną opiekę, któraby nad przyię-

tym w opiekę dobrowolną była urządzoną, lub urządzoną bydz miała; lecz w takim razie oprócz szczególnych w Tytule VIII. Dziale II. przepisów, stosować się mają do nię ogólne tytułu niniejszego prawidła.

O d d z i a ł I.

O opiece oycy lub matki.

Artykuł 348.

W czasie trwającego małżeństwa, gdy oyciec iest bezwłasnowolnym, za znikłego uznanym, albo w używaniu praw cywilnych zawieszonym, opieka nad małoletnimi, a nieusamowolnionemi dziećmi, należy samém przez się prawem do matki.

Artykuł 349.

Po rozwiązaniu małżeństwa przez śmierć iednego z małżonków, opieka

nad dziećmi małoletnimi, a nieusamowolnionemi należy samém przez się prawem, do pozostałego przy życiu oycy lub matki.

Artykuł 350.

Może iednak oyciec pozostałéy przy życiu matce i opiekunce wyznaczyć iednego lub więcéy doradców, którego lub których matka w czynnościach opieki radzić się powinna. Jeżeli oyciec wyszczególnia czyny, do których doradcę lub doradców przeznaczą, opiekunka będzie mocną, inne przedsiębrać, nie zasiągając ich zdania.

Artykuł 351.

Takowe doradcy lub doradców mianowanie nie będzie mogło nastąpić, iak tylko:

Imo przez akt ostatniéy woli, albo

2do przez akt przed którymkolwiek Sądem lub Urzędem w przytomności dwóch świadków zeznany.

Artykuł 352.

Jeżeli w czasie śmierci męża, żona jest brzemienną, mianowany będzie przez Radę familiyną kurator z powodu ciąży.

Gdy żona czuiąc się brzemienną, zaniedbała żądać zwołania w powyższym celu Rady familiynéy, będzie mogła być usuniętą od opieki nad dziecięciem, gdy się toż urodzi.

Artykuł 353.

Kurator winien czuwać nad utrzymaniem w całości spadku lub takiej jego części, iakaby na oczekiwane dziecko przypadała. Z urodzeniem dziecka matka staie się opiekunką,

a kurator będzie z prawa opiekunem iego przydanym.

Artykuł 354.

W przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód, albo rozłączenia małżonków co do stołu i łoża na czas nieograniczony, oyciec gdy iest stroną niewinną staie się samém przez się prawem opiekunem dzieci małoletnich a nieusamowolnionych, bez różnicy czyli matka również iest niewinną czyliż winną. Gdy oyciec uznany iest za stronę winną, a matka za niewinną, matka samém przez się prawem staie się opiekunką. Gdy oboie małżonkowie są winnemi, Rada familiyna względem opieki nad małoletniemi dziećmi postanowi.

Artykuł 355.

Gdy oyciec po rozwodzie albo rozłączeniu na czas nieograniczony,

opiekę mający umiera, albo opiekunem byź nie może, matka ieżeli była stroną niewinną, staie się samém przez się prawem opiekunką; w przeciwnym zaś razie, opieka z prawa do niéy nie należy.

Artykuł 356.

Jeżeli małżeństwo za nieważne uznane zostało, opieka nad małoletniemi a nieusamowolnionemi dziećmi należy z prawa do tego z rodziców, które w dobréj wierze małżeństwo zawarło, a ieżeli oboie w dobréj wierze byli, do oycy; po śmierci zaś iego, albo gdyby opiekunem byź nie mógł, do matki. Jeżeli zaś oboie byli w złéj wierze, opieka z prawa do żadnego z nich nie należy.

Artykuł 357.

Jeżeli w chwili wyrzeczonego roz-

wodu, albo rozłączenia na czas nieograniczony, albo uznania małżeństwa za nieważne, żona iest brzemienią, a mąż przed iey rozwiązaniem umiera, mianowany będzie przez Radę familiyną kurator z powodu ciąży. Żona pod rygorem art. 352 obowiązana żądać zwołania Rady familiynéy, w celu mianowania kuratora, a z urodzeniem dziecka matka staie się samém przez się prawem opiekunką, iezeli podług artykułów 355 i 356 opieka do niéy należy.

Artykuł 358.

Matka w którymkolwiek przypadku do opieki nad małoletnimi dziećmi w małżeństwie spłodzonemi powołana, może się od przyięcia iey wymówić, iednak powinna dopóty pełnić obowiązki opieki, dopóki takowey inny opiekun nie obeymie.

Arty-

Artykuł 359.

Nad dziećmi przez postanowienie Królewskie uprawnionemi należy opieka do oycy, który takowego uprawnienia domagał się, a iezeli oboie rodzice tegoż uprawnienia żądali, także do oycy, a po śmierci iego, albo gdyby opiekunem bydz nie mógł, do matki.

Artykuł 360.

Oyciec opiekę sprawuiący może matce, do którój po śmierci iego taż opieka należy, mianować doradcę albo doradców, do czynności opiekuńczych, tak iak to oycu, w małżeństwie żyjącemu, w artykułach 350 i 351 iest dozwolone.

Artykuł 361.

Iezeli matka opiekunka chce iść za mąż, powinna przed zawarciem

ślubów małżeńskich żądać zwołania Rady familiynéy, która postanowi, czyli opieka przy niéy ma pozostać.

Gdyby tego zaniedbała, utraci opiekę samém przez się prawem, a nowy iéy mąż solidarnie będzie odpowiedzialnym za wszelkie wypadki z opieki, którą żona nieprawnie zachowała.

Artykuł 362.

Gdy zwołana Rada familiyna utrzyma matkę przy opiece lub ją do niéy przywróci, winna iéy dodać koniecznie nowego iéy męża za współopiekuna, który ze sprawowania opieki od czasu zawartego małżeństwa stanie się z żoną swą solidarnie odpowiedzialnym.

Artykuł 363.

Komukolwiek opieka nad dziećmi będzie poruczoną, oyciec lub matka

od opieki wyłączeni, również i matka od opieki wymawiająca się, nie tracą prawa wglądania w utrzymywanie i wychowanie swych dzieci.

O d d z i a ł 2.

O opiece nadanéy przez oycą lub matkę.

Artykuł 364.

Oycu tylko i matce służy prawo obrania na przypadek swéy śmierci opiekuna dla swych dzieci, jeżeli drugie z rodziców przy życiu nie zostaje, albo podług prawa do sprawowania opieki jest niezdolné.

Nadto prawo to służy oycu na przypadek, jeżeliby matka opieki po iego śmierci przyjąć nie chciała. To jednak z rodziców któreby od opieki było wyłączone, i matka któraby się

od opieki wymówiła, opiekuna dla swych dzieci obierać nie mogą.

Artykuł 365.

Obranie opiekuna nie może nastąpić, iak tylko podług form w artykule 351 przepisanych, a nadto z wyjątkami i ograniczeniami następującymi:

Artykuł 366.

Gdy wybór opiekuna przez iedno z rodziców dla tego nastąpił, że pozostające przy życiu drugie znajduje się w stanie bezwłasnowolności, lub że iest w prawach cywilnych zawieszona, albo że zaginęło, skutki takowego rozporządzenia ustają z ustaniem przyczyny, która pozostałego przy życiu oycy lub matkę od opieki wyłączała.

Artykuł 367.

Jeżeli matka, która idąc za męża przy opiece utrzymaną lub do niej przywróconą była, opiekuna dla dzieci przed témże małżeństwem spłodzonych wybiera, wybór takowy staie się w tenczas dopiero ważnym, gdy przez Radę familiyną potwierdzonym zostanie.

Matka która idąc za męża nie była przy opiece utrzymaną, ani do niej przywróconą, nie może opiekuna dla dzieci przed témże zamęściem spłodzonych obierać.

Artykuł 368.

Opiekun przez oycy lub matkę obrany, nie iest obowiązany przyjąć opieki, jeżeli nie iest z rzędu tych osób, któreby Rada familiyna, gdyby takowego szczególnego wyboru nie

było, do przyięcia téżże opieki zobowiązać mogła.

O d d z i a ł 3.

O opiece wstępnych.

Artykuł 369.

Gdyby podług przepisów powyższych oddziałów, opieka nie była ani przy oycu lub matce, ani przy obranym przez nich opiekunie, w tenczas należy z prawa do dziada z oycy, gdyby zaś tego nie było, lub się od opieki prawnie wymówił, albo iéy sprawować nie mógł, do dziada z matki, a w braku tego do dalszych wstępnych, między któremi wstępni z linii oycowskiéy mają pierwszeństwo przed wstępnymi z linii macierzyńskiéy w równym stopniu.

Artykuł 370.

Gdyby dziada z oycy, i dziada

z matki nie było, lub się ciż od opieki prawnie wymówili, albo iéy sprawować nie mogli, a znajdowali się dway wyższego stopnia wstępni z linii oycowskiéy małoletniego, opieka należy z prawa do dziada oycowskiego oycy małoletniego.

Artykuł 371.

Jeżeli takż sam zbieg między dwoma pradziadami w linii macierzyńskiéy zachodzi, mianowanie nastąpi przez Radę familiyną, która iednak koniecznie iednego z tych dwóch wstępnych obrać powinna.

O d d z i a ł 4.

O opiece nadanéy przez Radę familiyną.

Artykuł 372.

Gdy dziecię małoletnie nieusamowolnione pozostaie bez oycy i matki,

bez opiekuna przez oycę lub matkę obranego, i bez wstępnych płci męskiej; również gdy osoby dopiero wyrażone znajdują się w przypadku wyłączenia od opieki, albo prawnego wypowiedzenia się, mianowany będzie opiekun przez Radę familiyną.

Artykuł 373.

Rada familiyna zwołaną będzie przez Sąd mieysca gdzie małoletni przed urządzeniem opieki ostatnie miał zamieszkanie, na żądanie i dopilnowanie krewnych małoletniego, jego wierzycieli, lub innych stron interessowanych, a nawet i z Urzędu bez takowego żądania; każdy iest mocen, zawiadomić Sąd o zdarzeniach urządzenia opieki wymagających.

Artykuł 374.

Jeżeli do małoletniego nie należy majątek nieruchomy ziemski, prawem

własności albo zastawu, ani dzierżawa dóbr ziemskich lub folwarku, Rada familiyna zwołaną będzie po miastach przez mieyscowego Prezydenta lub Burmistrza, a po wsiach przez mieyscowego Wóytę.

Gdy się z inwentarza majątku okaże, iż massa czynna majątku wynosi dziesięć tysięcy złotych, albo czyni pięćset złotych rocznego dochodu, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt winien zaraz uwiadomić Sąd właściwy; który Radę familiyną zwoła w celu urządzenia opieki podług przepisów Sądom służących.

Artykuł 375.

Rada familiyna złożona będzie, nie rachując Sędziego, z sześciu krewnych lub powinowatych wezwać się mających w okręgu Sądu w którym się opieka urządza, w połowie z strony

oycowskiéy, a w połowie z strony macierzyńskiéy według porządku bliższości w każdéy linii.

Krewny będzie miał pierwszeństwo przed powinowatym tegoż samego stopnia, a między krewnymi lub między powinowatymi iednego stopnia, starszy wiekiem przed młodszym.

Bliższy co do stopnia krewny lub powinowaty, chociażby czasowo tylko w okręgu Sądowym obecny, albo dobrowolnie przez pełnomocnika stawiający, wyłącza w każdym razie dalszych co do stopnia, chociażby stale w tym okręgu zamieszkałych krewnych.

Artykuł 376.

W przypadkach gdzie zwołanie Rad familiynych należy do Prezydenta, Burmistrza lub Wóyty, wzywać będzie Prezydent lub Burmistrz

krewnych i powinowatych znajdujących się w okręgu miasta, a Wóyt krewnych i powinowatych znajdujących się w okręgu Gminy wiejskiéy.

Artykuł 377.

Tylko bracia rodzeni małoletniego, i mężowie żyjących siostr rodzonych nie są wyłączeni przez ograniczenie liczby w art. 375. postanowionéy.

Jeżeli ich iest sześciu albo i więcej, wszyscy będą członkami Rady familiyney, którą składać będą sami z wstępniemi płci żeńskiéy w stanie wdowieńskim żyjącemi, i z wstępniemi płci męzkiéy nawet od opieki waznie wymówionemi. Jeżeli zaś w mnieyszéy są liczbie, przywołanemi będą do uzupełnienia Rady inni krewni lub powinowaci, a to według porządku art. 375 ustanowionego.

Artykuł 378.

Gdy krewni lub powinowaci iednćy lub drugićy linii nie znayduią się w liczbie dostatecznćy w okręgu Sądu, wezwanemi będą przez Sąd wstępni, bracia rodzeni albo przyrodni, mężowie siostr rodzonych albo przyrodnich żyjących, stryiowie lub wuiowie rodzeni, bracia stryieczno-wuieczno lub cioteczno rodzeni, w okręgu innego Sądu zamieszkali, z zachowaniem przepisów artykułu 375. Gdyby zaś krewni lub powinowaci w stopniach wyrażonych z pobytu niewiadomi byli, lub za granicą kraiu mieszkali, lub gdyby się od stawienia dla odległości mieysca lub z innych prawnych powodów wymówili, Sąd wezwie albo dalszych co do stopnia krewnych, lub powinowatych z okręgu obcego, albo z swego okręgu obywateli o których wiadomo że

mieli z oycem lub matką małoletniego ciągle przyiaźni związki.

Artykuł 379.

W niedostatku krewnych i powinowatych w okręgu miasta i Gminy wieyskićy, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt nie są obowiązani wzywać odległćy mieszkaiących, wyiawszy gdyby zachodziło o to żądanie stron interessowanych. Jeżeli nie zaydzie przypadek przywołania odległćy mieszkaiących, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt wezwą do składu Rady familijnćy, po miastach właścicieli domów, po wsiach gospodarzy rolników swego okręgu, daiąc pierwszeństwo tym o których wiadomo, że z oycem lub matką małoletniego w ciągłych przyiaźni związkach zostawali.

Artykuł 380.

Chociażby nawet znajdowała się w okręgu Sądu dostateczna liczba krewnych lub powinowatych, Sąd będzie mógł pozwolić na przywołanie krewnych lub powinowatych w jakiejkolwiek odległości zamieszkałych a co do stopnia bliższych, albo nawet w tychże samych stopniach w iakich są krewni lub powinowaci obecni; w takim iednak razie, powinno nastąpić wyłączenie niektórych obecnych, tak aby nigdy liczba powyższemi artykułami oznaczona przewyższoną nie była.

Artykuł 381.

Termin do stawienia się oznaczony będzie przez Sąd na dzień pewny w tym sposobie, żeby między wręceniem wezwania, a dniem oznaczo-

nym do zgromadzenia się Rady, wolnych dni było przynajmniej trzy gdy wszystkie strony przywołać się mające mieszkają w odległości dwóch mil. W każdym zaś razie, gdyby pomiędzy stronami przywołać się mającemi, znajdowały się odległy zamieszkałe, termin wyznaczony będzie tak, żeby prócz powyższych trzech dni wolnych, każdy odległy mieszkający miał jeszcze przynajmniej dzień ieden na każde trzy mile odległości. Prezydent, Burmistrz lub Wójt, jeżeli nie wezwą strony odległy zamieszkały, mogą stronom w miejscu będącym naznaczyć termin krótszy do stawienia się.

Artykuł 382.

Krewni, powinowaci albo przyjaciele, tym sposobem przywołani, obowiązani będą stawić się osobiście al-

bo przez pełnomocników szczególnych.

Członek Rady familiynéy nie może być pełnomocnikiem drugiego członka, a pełnomocnik iedną tylko osobę zastępować może.

Artykuł 383.

Każdy krewny, powinowaty lub przyjaciel przywołany, który nie stawia się, nie dając prawnego powodu do wymówienia się, podpadnie karze pieniężnéy, która wyrzeczona będzie bez appellacyi przez Prezydującego w Radzie familiynéy Sędziego w ilości złotych polskich 50, a przez Prezydenta, Burmistrza lub Wóytę w ilości 2 złotych polskich przenosić niemogący.

Artykuł 384.

Jeżeli dany powód wymówienia się

się iest dostatecznym, a wypada, albo czekać członka nieobecnego, albo w miejsce iego wyznaczyć kogo innego, w takim przypadku, iako też w każdym innym, w którym interes małoletniego zdawać się będzie tego wymagać, Prezydujący Sędzia, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, będzie mógł odroczyć posiedzenie, albo je przedłużyć.

Artykuł 385.

Posiedzenie takowe, odbywać się będzie z prawa w miejscu posiedzeń Sądu, Prezydenta, Burmistrza lub Wóytę, Radę familiyną zwołujących, chyba ciż inne miejsce wyznaczyli. Obecność pięciu przynajmniej z przywołanych członków potrzebną będzie aby obrady przedsięwzięte być mogły.

Artykuł 386.

Na Radzie familiynéy przydować będzie Sędzia, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, do których należało zwołanie Rady familiynéy, z głosem stanowczym, i w przypadku równości zdań przeważającym.

Artykuł 387.

Mianowany opiekunem działać i zarządzać będzie iako opiekun, od dnia swego mianowania, ieżeli takowe w iego obecności nastąpiło, a w przeciwnym razie od dnia, w którym mu toż mianowanie oznajmione zostało.

Artykuł 388.

Gdy małoletniemu względem którego zwoływanie Rady familiynéy do Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta należało, przybędzie majątek nieruchomości ziemski, prawem własności lub zastawy, albo dzierżawa dóbr

ziemskich lub folwarku, albo nakońiec majątek, któryby z dawnym połączony dziesięć tysięcy złotych wynosił, lub pięćset złotych dochodu rocznego czynił, wtedy powinna być zwołana przez Sąd Rada familiyna, i pódług przepisów Sądom służących urządzona opieka, która do dawnego i do przybyłego majątku rozciągać się będzie.

O d d z i a ł 5.

O opiece przydanym.

Artykuł 389.

W każdéy opiece mianowanym będzie przez Radę familiyną opiekun przydany. Obowiązkiem iego będzie działać dla dobra małoletniego w każdym razie, gdy interes małoletniego znajduje się w sprzeczności z interesem opiekuna.

Artykuł 390.

Opiekun przydany winien nadto donosić Radzie familiynéy o wszelkich tych działaniach opiekuna, z którychby szkodliwe dla małoletniego skutki dostrzec, lub przewidzieć się dały.

Artykuł 391.

Skoro sprawowanie opieki przypadnie na osobę z rzędu wyliczonych w oddziałach 1. 2. 3. niniejszego działu, opiekun takowy przed zaczęciem urzędowania swego powinien w celu mianowania opiekuna przydanego, wyiednać zwołanie Rady familiynéy, stosownie do przepisów oddziału 4. złożyć się mającý.

Gdyby się przed dopełnieniem téj formalności mieszał w sprawowanie opieki, Rada familiyna, bądź na żądanie krewnych lub powinowatych, wierzycieli, lub innych stron interes-

sowanych, bądź z urzędu przez Sąd, Prezydenta, Burmistrza, lub Wóytę, zwołana, będzie mogła, jeżeli z strony opiekuna zachodzi podstęp, odjąć mu opiekę, zachowując wynagrodzenie małoletniemu należące.

Artykuł 392.

W innych opiekach mianowanie opiekuna przydanego, nastąpi bezpośrednio po mianowaniu opiekuna.

Artykuł 393.

Gdy miejsce opiekuna przydanego, z powodu iego śmierci lub innym sposobem zawakuie, opiekun główny będzie obowiązany, bez zwłoki postarać się o zwołanie Rady familiynéy w celu mianowania nowego opiekuna przydanego.

Artykuł 394.

W żadnym przypadku opiekun

kreskować nie może na opiekuna przydanego.

Opiekun przydany wybrany będzie z téj linii do którój opiekun nie należy, wyiawszy gdy są bracia rodzeni.

Artykuł 395.

Opiekun przydany nie będzie zastępował z prawa opiekuna, gdy opieka zawakuje, albo z powodu nieobecności opuszczoną zostanie; lecz w takowém zdarzeniu obowiązany będzie domagać się mianowania nowego opiekuna, pod karą wynagrodzenia szkód i straconych korzyści, któreby dla małoletniego ztąd wyniknąć mogły.

W każdym razie, gdy nowy opiekun wstępuje z prawa w swe obowiązki, lub gdy obranym zostanie, nowy wybór opiekuna przydanego nastąpić powinien.

Artykuł 396.

Obowiązki opiekuna przydanego kończą się z ustaniem opieki.

Artykuł 397.

Przepisy w oddziale 6. i 7. niniejszego działu zawarte, stosują się i do opiekunów przydanych.

Lecz opiekun nie będzie mógł domagać się złożenia opiekuna przydanego, ani kreskować w Radzie familijnej na ten cel zwołanój.

O d d z i a ł 6.

O przyczynach uwalniających od opieki.

Artykuł 398.

Może się wymówić od opieki, oprócz nad własnymi dziećmi i dalszemi zstępniemi, każdy sprawujący

urząd publiczny, jeżeli stałe zamieszkanie iego do urzędu tegoż przywiązane, w innym iest Powiecie nie w tym gdzie opieka się urządza.

Artykuł 399.

Również mogą się wymówić od opieki, wyiąwszy nad własnymi dziećmi albo dalszemi zstępniemi:

Woyskowi w czynnój służbie zostający;

Każdy który z polecenia Rządowego za granicę iest wysłany.

Artykuł 400.

Osoby w poprzedzających artykułach wymienione, jeżeli mimo sprawowania urzędu, służby, lub polecenia, od przyięcia opieki wymawiających, opiekę takową przyięły, nie mogą się od nięj z téjże samęj przyczyny wymówić.

Artykuł 401.

Przeciwnie ci, którymby namienione urzędy, służba, albo polecenie powierzone były po przyięciu i sprawowaniu opieki, jeżeli ięj dalęj sprawować nie chcą, mogą w przeciagu miesiąca domagać się zwołania Rady familiynęj, aby ta przystąpiła do zapełnienia mieysca opiekuna.

Jeżeli po zakończoném urzędowaniu, służbie lub poleceniu, nowy opiekun żąda bydz uwolnionym, lub też dawny do opieki przywróconym, może mu bydz takowa przez Radę familiyną napowrót oddana.

Artykuł 402.

Każdy nie krewny, ani powinowaty, w tym tylko razie do przyięcia opieki przymuszony bydz może, gdy w okręgu Sądu w którym się taż opieka urządza, albo w odległości mil

ośmiu od miejsca iéy urzędzenia choćby za okręgiem Sądu, nie znajduią się krewni, ani powinowaci, do sprawowania opieki zdolni, i prawnie niewymówieni.

Artykuł 403.

W przypadku mianowania opiekuna dla małoletnich w art. 374 wymienionych, każdy niebędący krewnym, ani powinowatym, w tym tylko razie do przyięcia opieki zniewolonym być może, gdy w odległości mil dwóch od miejsca urzędzenia opieki nie znajduią się krewni i powinowaci do sprawowania opieki zdolni i prawnie niewymówieni.

Również wymówić się może opiekun od dalszego sprawowania przyiętęy już opieki, gdy się o mil dwie od miejsca iéy urzędzenia przenosi.

Artykuł 404.

Niewiasta będąc iako wstępna przez Radę familiyną mianowana opiekunką, może się od opieki wymówić.

Artykuł 405.

Każda osoba lat sześćdziesiąt pięć skończonych mająca, może się od przyjęcia wszelkiéy opieki wymówić. Kto zaś przed takowym wiekiem został opiekunem, może skończywszy lat siedmdziesiąt, żądać uwolnienia siebie od niéy.

Artykuł 406.

Każda osoba ciężką słabością dotknięta, gdy takową dostatecznie udowodni, wolną iest od wszelkiéy opieki. Może nawet żądać uwolnienia siebie od niéy, gdy po iéy obięciu słabość takowa nastąpiła.

Artykuł 407.

Dwie opieki uwalniają każdego od przyięcia trzeciéy.

Małżonek lub oyciec sprawuiący już iedną opiekę, nie może bydź zagnonym do przyięcia drugiéy, wyiawszy opieki nad własnemi dziećmi.

Artykuł 408.

Maiący pięcioro dzieci prawych, mogą się wymówić od przyięcia wszelkiéy opieki, wyiawszy nad temiż dziećmi.

Dzieci które z powodu służby woj-skowéy kraiowéy życie utraciły, będą zawsze, gdy idzie o uwolnienie się od opieki, równie z żyjącemi policzone.

Inne dzieci zmarłe w tenczas tylko liczyć się będą, gdy żyją dzieci po nich pozostałe.

Dzieci poczęte uważane będą za żyjące.

Artykuł 409.

Przybycie dzieci w ciągu opieki nie upoważnia do iéy złożenia.

Artykuł 410.

Powołany przez prawo do sprawowania opieki, albo przez oycę lub matkę obrany, obowiązany jest przed przyięciem wyraźném opieki lub mieszaniem się w iéy sprawowanie; mianowany zaś przez Radę familiyną, jeżeli jest osobiście obecny uchwale opiekę mu nadaiącém, powinien natychmiast przedstawić powody wymówienia się, które Rada familiyna rozważy; z wszelkiemi późniejszymi przełożeniami wprost usuniętym będzie.

Artykuł 411.

Jeżeli mianowany opiekun nie był osobiście obecnym uchwale opiekę mu nadaiący, może domagać się zwołania Rady familiynéy, aby ta powody iego wymówienia się rozważyła.

Uskutecznić to powinien w przeciągu trzech dni od wręzonego mu oznajmienia o mianowaniu go opiekunem, który to przeciąg czasu powiększonym będzie o dzień ieden na każde trzy mile odległości zamieszkania iego od miejsca, w którym się opieka urządza; po upłynieniu tego czasu już słuchanym być nie ma.

Artykuł 412.

Jeżeli wymówienie się odrzucone zostało, może się udać do Sądu o uzyskanie uwolnienia, lecz obowiązany będzie zarządzać témczasowo, przez ciąg trwającego sporu.

Artykuł 413.

Jeżeli pozyska uwolnienie od opieki, ci którzy wymówienie się iego odrzucili, mogą być na koszt prawne skazani.

Jeżeli zaś w sporze upadnie, sam też koszt poniesie.

O d d z i a ł 7.

O niezdolności, o wyłączeniach i złożeniu z opieki.

Artykuł 414.

Nie mogą być opiekunami ani członkami Rady familiynéy:

1mo Małoletni, wyiąwszy oycę i matkę;

2do Pozbawieni własnéy woli z powodu niedoleżności, pomieszaniasz zmysłów, lub szaleństwa;

- 3to Niewiasty, wyiawszy matkę i wstępne w stanie wdowieńskim żyjące, i opiekunkę dobrowolną;
 4to Osoby ślubom zakonnym poświęcone;
 5to Cudzoziemcy w opiekach nad małoletnimi Polakami, jeżeli nie zachodzą okoliczności art. 11 i 12 niniejszego kodexu objęte;
 6to Niechrześcianie nad chrześcianami;
 7mo Wszyscy ci, którzy sami, albo których wstępni, zstępni, lub małżonek, mają z małoletnim sprawę, przez którą stan tegoż małoletniego, iego majątek cały, lub w znaczney części iest zagrożony.

Artykuł 415.

Pozbawienie własney woli i zawieszenie w używaniu praw cywilnych w skutku kar sądowych stosownie do arty-

artykułów 21. 23. 25. pociąga za sobą samém przez się prawem wyłączenie od opieki, i złożenie z nięj jeżeli wprzód sprawowana była, z wyjątkiem iednak w art. 25. postanowionym.

Artykuł 416.

Wyłączeni także są od opieki, a nawet podlegają złożeniu, gdy ją sprawują:

- 1mo Ludzie znani z bezrzędu co do majątku, lub ze złych obyczajów;
 2do Ci którzyby w sprawowaniu opieki okazali niezdatność, albo nierzetelność.

Artykuł 417.

Kto iest wyłączony od opieki, albo z nięj złożony, ten członkiem Rady familiynęj bydź nie może.

Artykuł 418.

Ile razy zachodzi potrzeba uznania niezdolności opiekuna, albo złożenia go z opieki, wyrzecz w téj mierze Rada familiyna zwołana bądź na domaganie się opiekuna przydanego, bądź z urzędu przez Sąd, Prezydenta, Burmistrza, lub Wóytę, do których zwołanie należy. Sąd, Prezydent, Burmistrz, lub Wóyt, nie mogą odmówić takowego zwołania, gdy wyraźnie jest żądane przez opiekuna przydanego, albo przez iednego lub więcej krewnych lub powinowatych małoletniego aż do czwartego stopnia włącznie.

Artykuł 419.

Wszelka uchwała Rady familiynéy, która wyrzecz niezdolność, wyłączenie lub złożenie opiekuna, po-

winna zawierać powody, i nie może nastąpić, iak tylko po wysłuchaniu lub przywołaniu opiekuna.

Artykuł 420.

Jeżeli opiekun na uchwale Rady familiynéy wyraźnie przestaie, o czém w protokóle wzmianka uczynioną będzie, lub jeżeli od dnia ogłoszenia uchwały obecnemu, a wręczenia iéy nieobecnemu, przez dni trzy, dodając dzień ieden na każde trzy mile odległości zamieszkania iégo od zamieszkania przydanego opiekuna, do Sądu nie odwołuje się, nowy opiekun przystąpi natychmiast do urzędowania swego. Jeżeli zaszło odwołanie, opiekun przydany popierać będzie potwierdzenie uchwały w Sądzie, który w téj mierze z wolną appellacją zawyrokuje.

Może nawet sam opiekun za nie-

zdolnego uznany, wyłączony albo złożony, pozwać opiekuna przydanego o utrzymanie siebie przy opiece.

Artykuł 421.

Krewni lub powinowaci, którzy żądali zwołania Rady familiynéy, mogą wchodzić do téy sprawy, a postępowanie w niéy zachowane będzie takie, iakie iest dla spraw pośpiechu wymagających przepisane.

O d d z i a ł 8.

O zarządzaniu opiekuna.

Artykuł 422.

Opiekun staranie mieć będzie o osobie małoletniego, zastąpi go we wszelkich czynnościach cywilnych, wyjąwszy te, które podług prawa osobiście odbytemi być powinny, lub

które samemu małoletniemu przez prawo są dozwolone, i zarządzać powinien majątkiem małoletniego iako dobry oyciec familii.

Artykuł 423.

Prawo karności, rodzicom podług art. 340 służące, rozciąga się i do opiekuna z tém iednak ograniczeniem, iż opiekun nie będący wstępnym a znaydujący potrzebę surowszego skarcenia domowego, winien iest Radzie familiynéy postęпки małoletniego i potrzebę surowszych środków przedstawić, która władzę rodzicielską w całej rozciągłości zastąpić i środki skarcenia przepisać iest mocną.

Artykuł 424.

Opiekun nie może kupować własności małoletniego, ani iéy brać w dzierżawę, albo na iem, chyba Rada

familiyna upoważniła opiekuna przydanego do zawarcia z nim kontraktu dzierżawy, albo najmu, ani przyjmować ustąpienia iakiegokolwiek prawa albo wierzytelności przeciw zostającemu pod opieką iego.

Jednak opiekun będący wstępnym małoletniego, może na publiczney licytacyi kupować własności.

Artykuł 425.

Opiekun obowiązany żądać bez zwłoki przyłożenia pieczęci do spadku, który się na rzecz małoletniego otwiera, jeżeli takowe ieszcze przyłożone nie były, wyiawszy, gdy spadek znajduje się w posiadaniu którego z rodziców małoletniego.

Artykuł 426.

Prezydent, Burmistrz lub Wójt, powinni w przypadkach, w których

zwołanie Rady familiynéy do nich należy, z chwilą powziętęy wiadomości o otwarciu w ich okręgu spadku, udać się z przybraniem dwóch świadków na miejsce, spisać wszelkie ruchomości, i takowe zabezpieczyć, wyiawszy gdyby spadek znajdował się w posiadaniu którego z rodziców małoletniego.

Na świadków wezwanemi być powinni, opiekun główny i opiekun przydany, jeżeli opieka już istnieje, i ci w miejscu się znajduią; gdy zaś ich nie masz, wezwanemi być powinni miejscowi krewni i powinowaci, a gdyby i tych nie było, po wsiach gospodarze rolnicy, po miastach właściciele domów.

Prezydent, Burmistrz lub Wójt, może przystąpić do opieczetowania wszystkich lub niektórych ruchomości, gdy tego uzna potrzebę; powi-

nien zaś skutecznie toż opieczętowanie, gdy tego żądać będą opiekun główny, lub opiekun przydany, albo który z krewnych lub powinowatych, albo inne interessowane osoby.

Artykuł 427.

Opiekun powinien w przeciągu dni dziesięciu od dnia, w którym mu powołanie go do opieki należycie wiadome zostało, żądać odiecia pieczęci, jeżeli przyłożone były, a w każdym razie dopilnować niezwłocznego sporządzenia inwentarza majątku małoletniego, w obecności opiekuna przydanego.

Opiekun powziąwszy w ciągu sprawowania opieki wiadomość o spadku na rzecz małoletniego otworzonym, winien w dniach dziesięciu od dnia powziętęj wiadomości, toż samo dopełnić.

W tych przypadkach, w których Prezydent, Burmistrz lub Wójt, mocnemi są zwoływać Radę familiyną, mocnemi są oraz sporządzić inwentarz za staraniem opiekuna, w przytomności opiekuna przydanego. Na biegłych powinni byćż wziętemi, ile możliwości, ludzie nieyjscowi, i mogą wykonać przysięgę przed Prezydentem, Burmistrzem lub Wójtem.

Artykuł 428.

Jeżeli się opiekunowi co od małoletniego należy, powinien to oświadczyć do inwentarza, pod utratą należytości. Urzędnik sporządzający inwentarz obowiązany ostrzedz go w téj mierze i o ostrzeżeniu takowém wzmiankę w akcie uczynić. Od utraty należytości, pomimo ostrzeżenia Urzędnika do inwentarza niepodanęj, uwolnić tylko może opiekuna udowodniona

ta okoliczność, iż późniéj o téjże należytości się dowiedziać.

Artykuł 429.

Opiekun przedstawi Radzie familiynéj inwentarz w przeciągu miesiąca od zakończenia onego, a ta oznaczy, które ruchomości, gdzie, i w jakim czasie sprzedane, a które w naturze zachowane być mają.

Sprzedaż następować powinna przez publiczną urzędową licytacją podług przepisów kodexu postępowania, i w obecności opiekuna przydanego. Jednak opiekun nie czekając zebrania się Rady familiynéj, obowiązany jest sprzedać rzeczy zepsuciu podpadające, oraz i te, których utrzymanie byłoby zbyt kosztowném.

Rada familiyna przez Prezydenta, Burmistrza lub Wóytę zwołana, mo-

że oraz oznaczyć mniéj kosztowną formę publicznęj licytacji.

Artykuł 430.

Oyciec i matka, którym służy prawne majątku małoletniego użytkowanie, nie zostają w konieczności sprzedawania ruchomości, jeżeli ie chcą zachować w celu powrócenia ich w naturze, lecz w takowym przypadku postarają się o oszacowanie ich swym kosztem podług istotnéj wartości przez biegłego, który mianowany będzie przez opiekuna przydanego, i wykona przysięgę w Sądzie, przed Prezydentem, Burmistrzem lub Wóytem; obowiązani zaś będą zapłacić wartość szacunkową tych ruchomości, którychby w naturze zwrócić nie mogli.

Artykuł 431.

Skoro opiekun, wyiawszy oycę i matkę, przystąpi do sprawowania

opieki, Rada familiyna oznaczy przybliżonym sposobem, i w miarę zarządzanego majątku ilość, której roczne wydatki na małoletniego, tudzież na zarządzanie iego majątkiem łożyć się mające, przewyższać nie mogą; postanowi oraz w tymże samym akcie, czyli opiekun upoważniony byź ma do przybrania ku swęj pomocy iednego lub więcéy rządców szczególnych płatnych, i pod iego odpowiedzialnością działających.

Artykuł 432.

Taż Rada oznaczy ilość, po zebraniu której, opiekun w obowiązku zostawać będzie korzystnego użycia wpływów nad wydatki zbywających. Użycie takowe nastąpić powinno w ciągu czasu sześć miesięcznego, po upłynieniu którego, opiekun winien będzie zapłacić od summy korzystnie

nieużytej. Gdyby zaś opiekun upatrywał potrzebę lub pożytek dla małoletniego w przedłużeniu przepisane go terminu, w takim razie winien domagać się upoważnienia w téj mierze Rady familiynéy.

Artykuł 433.

Jeżeli opiekun nie postarał się o oznaczenie przez Radę familiyną ilości, od której zebrania ma się zaczynać korzystne użycie, w takim razie po upłynionym przeciągu czasu w artykule poprzedzającym oznaczonego, winien będzie płacić prowizyą od wszelkiej choćby najmniejszej, a korzystnie nieużytej ilości.

Artykuł 434.

Żaden bez różnicy opiekun nie może, bez upoważnienia Rady familiynéy, zaciągać długu na rzecz ma-

małoletniego, ani sprzedawać lub hipoteką obciążać dóbr nieruchomości jego.

Upoważnienie takowe nie powinno być udzielane, iak tylko z powodu koniecznéj potrzeby, lub oczywistéj korzyści.

Jednak w przypadku zachodzącéj koniecznie potrzeby, Rada familiyna udzieli swe upoważnienie w tenczas dopiero, gdy ogółowym przez opiekuna złożonym rachunkiem wykazano zostanie, że gotowe pieniądze, ruchomości i dochody małoletniego nie są dostarczającami.

W każdym przypadku, Rada familiyna przeznaczy, które z pomiędzy nieruchomości sprzedane być mają, oraz przepisze warunki iakie pożytecznemi być uzna.

Artykuł 435.

Uchwały Rady familiynéj w przedmiotach w artykule poprzedzającym

wymienionych w tenczas dopiero do skutku przyprowadzone być mogą, gdy takowe, na domaganie się opiekuna, przez Sąd potwierdzone zostaną.

Postanowienie w téj mierze Sądu nastąpi przy zamkniętych drzwiach, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 436.

Rada familiyna nie może postanawiać zbywania dóbr nieruchomości małoletniego w inny sposób, iak tylko przez sprzedaż, która odbywać się będzie na publicznej licytacji, stósownie do przepisów Kodexu postępowania, w obecności opiekuna przydanego.

Artykuł 437.

Formalności sprzedaży dóbr nieruchomości małoletniego artykułami

434 i 435 przepisane, nie ściągają się do przypadku, gdy sprzedaż przez licytacją na żądanie współwłaściciela, w niepodzielności zostającego, wyrokiem Sądowym nakazaną została.

Wszelako i w tym przypadku, licytacja z zachowaniem formy artykułem poprzedzającym przepisanej odbywać się, i obce osoby do niej przypuszczonemi być powinny.

Artykuł 438.

Opiekun nie jest mocen, bez upoważnienia Rady familiynéy, ani przyjąć ani zrzec się spadku, któryby się dla małoletniego otworzył.

W przedmiocie takowym ci, którymby spadek w razie zrzeczenia się z strony małoletniego przypadał, kre-skować nie mogą.

Uchwała Rady familiynéy do zrzeczenia się spadku upoważniająca, dopiero

piero w skutku przeyrzenia inwentarza przez opiekuna złożyć się mającego, wydaną być może, a wykonaną będzie dopiero w tenczas, gdy w sposobie artykułem 435 przepisany potwierdzenie Sądowe uzyskanem zostanie.

Przyjęcie spadku nie może nastąpić, iak tylko z dobrodzieystwem inwentarza.

Artykuł 439.

W przypadku, gdy odrzucony w imieniu małoletniego spadek, przez nikogo innego przyjęty nie został, spadek takowy może być, bądź przez opiekuna nową uchwałą Rady familiynéy tym celem upoważnionego, bądź przez małoletniego, za doysciem do lat, na powrót przyjętym, lecz tylko z ograniczeniami iakim pełnoletni podlegają.

Artykuł 440.

Darowizna na rzecz małoletniego uczyniona, nie może być przez opiekuna bez upoważnienia Rady familiinėj przyjęta, wyjąwszy, gdy opiekunem tym jest oyciec lub matka, albo inny wstępny małoletniego.

Darowizna ta będzie miała taki sam skutek względem małoletniego, iak względem pełnoletniego.

Artykuł 441.

Opiekun nie jest mocen bez szczególnego upoważnienia Rady familiinėj, podnosić ani obciążać kapitałów hypotekowanych małoletniego.

Artykuł 442.

Kapitały niehypotekowane małoletniego, mogą być przez opiekuna, bez szczególnego upoważnienia Rady

familiinėj, podnoszone o tyle, o ile go Rada familiyna w téj mierze nie ograniczy.

Ograniczeniu takowemu nie podlega wstępni małoletniego, wyjąwszy matki, gdy ta weydzie w nowe związki małżeńskie; również nie podlega opiekunowie przez oycę lub matkę obrani, gdy przez nich od takowego ograniczenia wyraźnie są uwolnieni; przecież w przypadku nadużycia, Rada familiyna mocną będzie ścieśnić lub całkowicie odjąć władzę im nadaną.

Artykuł 443.

We wszelkich przypadkach ograniczenia, lub zupełnego przez Radę familiyną odjęcia opiekunowi władzy podnoszenia kapitałów niehypotekowanych małoletniego, opiekun przydany obowiązany o nastąpionych takowych postanowieniach zawiadomić dłużni-

ków małoletniego, którychby się też postanowienia tyczyły.

Artykuł 444.

Żaden opiekun nie jest mocen, bez upoważnienia Rady familiynéy rozpocząć imieniem małoletniego spraw w przedmiotach następujących:

Imo gdy spór zachodzi o granice, wyiawszy spraw possessorynych; 2do względem praw do hypoteki wniesionych, a ściągających się bądź do dziedzictwa dóbr nieruchomości, bądź do kapitałów lub innych należności rzeczowych.

Artykuł 445.

Również żaden opiekun nie może bez upoważnienia Rady familiynéy przyznawać żadnych żądań, opieranych na prawach do nieruchomości ściągających się, a do Xiąg hypote-

cznych wcale niewniesionych, lub wpisanych tylko iako sporne, albo sposobem zastrzeżenia.

Artykuł 446.

Upoważnienie Rady familiynéy jest potrzebne, gdy opiekun w imieniu małoletniego chce się domagać podziału; mocen zaś jest bez takowego upoważnienia odpowiadać na żądanie podziału przeciw małoletniemu wniesione.

Artykuł 447.

Aby podział względem małoletniego miał te same skutki, iak między pełnoletnimi, powinien być według przepisów kodexu postępowania sporządzony.

Wszelki inny podział za témczasowy tylko uważany będzie.

Artykuł 448.

Opiekun nie może w imieniu mało-

letniego zawierać układu pojednawczego, tylko z mocy upoważnienia Rady familiynéy i za zdaniem trzech prawników, przez Prokuratora Królewskiego wyznaczyć się mających. Układ takowy w tenczas dopiero staie się ważnym, gdy przez Sąd, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, zatwierdzonym zostanie.

Jednak układ pojednawczy o przedmioty pięćset złotych wartości nieprzenoszące, może być, za samém Rady familiynéy upoważnieniem, ważnie zawarty.

Zapisanie się na Sąd polubowny w imieniu małoletniego, w żadnym razie następować nie może.

Artykuł 449.

Opiekun, który razem jest członkiem Rady familiynéy, nie może w niéy kreskować, ani być obecnym w czasie kreskowania gdy własny ie-

go interes zachodzi, iak również we wszelkich szczególnych prawem przewidzianych przypadkach.

Przepis ten stosuje się także i do innych członków Rady familiynéy.

Artykuł 450.

Opieka jest obowiązkiem osobistym, który nie przechodzi do spadkobierców opiekuna, ci odpowiedzialni będą tylko za sprawowanie swego spadkodawcy; jeżeli jednak są pełnoletniemi, winni po śmierci iego opiekę aż do mianowania nowego opiekuna témczasowie sprawować.

O d d z i a ł 9.

O rachunkach i odpowiedzialności z opieki.

Artykuł 451.

Każdy sprawujący opiekę powinien się rachować z iéy sprawowania.

Obowiązek ten przechodzi do spadkobierców po nim.

Rachunek kosztem małoletniego sporządzony i składany będzie. Prawo żadnej formy do rachunku nie przepisuje, ani użycie do niego papieru stęplowego nie jest potrzebném.

Artykuł 452.

W ciągu trwania nad małoletnim opieki, corocznie składany będzie rachunek opiekunowi przydanemu, w epoce przez Radę familiyną oznaczony. W szczególnych jednak przypadkach Rada familiyna mocną będzie, dla większej dogodności, roczny termin składania rachunków przedłużyć, lecz nie dalej iak do lat trzech. Ojciec i matka wolnemi są od składania rachunków w ciągu sprawowania nad swemi dziećmi opieki, nawet co do

małatkowi ich użytkowaniu niepodlegającego.

Artykuł 453.

Opiekun przydany, wysłuchawszy rachunku rocznego, takowy wraz z dowodami zaznaczy i zwróci opiekunowi dla zachowania i załączenia ich przy składaniu ostatniego rachunku.

Jeżeli iednak z rachunku okaże się, iż opiekun stał się odpowiedzialnym, powinien opiekun przydany, bez zwłoki przedsięwziąć środki zabezpieczające, art. 462 wskazane. A gdyby rachunek wykazał działania opiekuna, cechę nierzetelności lub niezdatności noszące, w ten czas opiekun przydany przedstawi nadto rachunek, wraz z dowodami, Radzie familiynéj do dalszej decyzji.

Artykuł 454.

Ostatni rachunek składany będzie małoletniemu gdy opieka ustanie przez

dojście do pełnoletności, lub przez usamowolnienie; spadkobiercom iego gdy opieka ustanie przez śmierć małoletniego; a opiekunowi przydanemu, gdy sprawowanie opieki przechodzi do innéj osoby.

Artykuł 455.

W tym ostatnim razie opiekun przydany, wysłuchawszy rachunku, przedstawi takowy wraz z złożonemi dowodami Radzie familiynéj, która jeżeli znajdzie potrzebę sprostowania, poleci mu takowe bądź zasądownie z byłym opiekunem lub iego spadkobiercami, bądź drogą sądową.

Artykuł 456.

Jeżeli zachodzą spory o złożenie rachunku, lub względem rachunku już złożonego, takowe sądzone będą tak, iak inne spory cywilne.

Artykuł 457.

Każdy układ, któryby mógł zayść między opiekunem, wyiawszy oycą i matkę, a małoletnim gdy do lat doszedł, względem rachunku ze sprawowania opieki, będzie nieważnym, jeżeli takowego nie poprzedziło, na dni dziesięć przynajmniéj, złożenie temuż małoletniemu do lat doszłemu, ostatniego rachunku, i oddanie mu usprawiedliwiających dowodów.

Artykuł 458.

Przyznane będą w rachunku sprawującemu opiekę wszelkie wydatki dostatecznie usprawiedliwione, których przedmiot był użytecznym.

Artykuł 459.

Jakość iakaby od zdającego ostatni rachunek należeć się okazała, przynosić będzie z prawa prowizyą, od dnia zamknięcia tegoż rachunku.

Od ilości zaś opiekunowi z rachunku ostatniego przypadającą, należeć się będzie również prowizya od czasu wezwania o zapłacenie po zamknięciu rachunku.

Artykuł 460.

Opiekun jest odpowiedzialnym za wszelkie szkody i stracone korzyści, iakieby dla małoletniego ze złego sprawowania opieki wyniknąć mogły.

Podobnie odpowiedzialni są ci wszyscy, którzy opiekę témczasowie sprawować obowiązani, iako i ci, którzyby ją nieprawnie sprawowali.

Artykuł 461.

Jeżeli sprawujący opiekę stał się odpowiedzialnym, albo jeżeli przy nim należność iakowa dla małoletniego pozostaje, natenczas służy temuż mało-

letniemu, tak w ciągu małoletności, iako i po doysciu do lat, tytuł do hypoteki prawnej przeciw sprawującemu opiekę, która iednak dopiero od dnia wpisania skutek będzie miała, tudzież służy małoletniemu pierwszeństwo przed długami osobistemi, na całym ruchomym i nieruchomym majątku opiekę sprawującego.

Artykuł 462.

W takowym przypadku, i tak długo iak trwa opieka, winien opiekun przydany bez zwłoki żądać wpisania prawnej hypoteki, a nadto starać się o ściągnięcie i korzystne użycie należności.

Takowego wpisania hypoteki prawnej domagać się mocni będą, każdy członek Rady familiynéy, każdy krewny, tudzież Prokurator Królewski, a nawet i sam małoletni.

Artykuł 463.

Opiekun przydany jest głównie odpowiedzialnym za niedopełnienie obowiązku w artykule 395 onemu wskazanego, tudzież względnie tych wszystkich czynności, w których stosownie do art. 389. z powodu sprzeczności interesu opiekuna głównego z interesem małoletniego, działać jest obowiązany.

Jest solidarnie z opiekunem odpowiedzialny, w przypadkach w których mu wspólne z opiekunem działanie prawem jest polecane.

Ściąga na siebie odpowiedzialność posiłkową na wypadek, gdyby opiekun nie był w stanie wynagrodzić małoletniego:

imo jeżeli zaniedbał uwiadomić dłużników małoletniego w przypadkach artykułem 443 wskazanych;

zdo jeżeli zaniedbał donieść Radzie familijnéy okoliczności, któreby niezdolność opiekuna, albo potrzebę złożenia go z opieki za sobą pociągały;

3tio jeżeli względnie odebrania rachunku z opieki lub zabezpieczenia małoletniego, co do odpowiedzialności opiekuna, lub należności od niego, nie dopełnił ściśle obowiązków artykułami 453. 455 i 462 wskazanych.

Artykuł 464.

W tych wszystkich przypadkach służą małoletniemu takie same prawa na majątku opiekuna przydanego, iakie podług artykułu 461 służą temuż małoletniemu na majątku opiekuna głównego, który się stał odpowiedzialnym.

Dochodzenie takowych praw sposobem w artykule 462 przepisany, tudzież w ogóle poszukiwanie odpowiedzialności na opiekunie przydanym, poleci Rada familiyna, jeżeli opieka trwa jeszcze, iednemu z pomiędzy swych członkow.

Gdyby zaś Rada familiyna uznała potrzebę złożenia z opieki tegoż opiekuna przydanego, w takowym razie nowy opiekun przydany przeciw niemu czynić będzie.

Artykuł 465.

Członki Rady familiynéy stają się odpowiedzialnemi małoletniemu za podstęp i za wielkie a szkodliwe niedbalstwo.

Artykuł 466.

Wszelkie sprawy małoletniego tyjące się czynów opieki przeciw temu, który ją sprawował, przeciw opiekunowi

nowi przydanemu, i przeciw członkom Rady familiynéy, upadając przedawnieniem czteroletniem, rachując od pełnoletności.

D Z I A Ł III.

O usamowolnieniu dzieci prawych.

Artykuł 467.

Małoletni iest usamowolnionym z prawa przez małżeństwo, wyjąwszy przypadek w art. 254 przewidziany.

Artykuł 468.

Małoletni niebędący małżonkiem, może po dośściu lat piętnastu, byźli usamowolnionym przez oycą, albo gdyby ten nie żył, lub władzy rodzicielskiéy nie sprawował, przez matkę władzę takową sprawującą.

Takowe usamowolnienie nastąpi przez oświadczenie oycy lub matki przed Sądem, a jeżeli małoletni należy do wymienionych w artykule 374, przed Prezydentem, Burmistrzem lub Wóytą, mieysca zamieszkania małoletniego.

Usamowolnienie przez matkę niesprawującą opieki, wtedy tylko ważnym będzie, gdy przez Radę familiyną potwierdzoném zostanie.

Artykuł 469.

Gdyby nyciec nie żył, lub władzy rodzicielskiéy nie sprawował, a matka również nie żyła, albo władzy rodzicielskiéy nie sprawowała, małoletni może także, lecz dopiero po skończonych latach osmnastu bydź usamowolnionym, jeżeli Rada familiyna usposobionym go w téy mierze uzna.

W takowym przypadku usamowol-

nienie nastąpi z mocy uchwały, która ie postanowi, i przez oświadczenie Sędziego, Prezydenta, Burmistrza lub Wóyty w Radzie familiynéy prezydującego, w tymże samym akcie uczynione: że małoletni iest usamowolnionym.

Artykuł 470.

Gdyby opiekun zaniedbywał z swéy strony postarać się o usamowolnienie małoletniego, o którym w artykule poprzedzającym iest mowa, natenczas opiekun przydany, albo który z krewnych lub powinowatych małoletniego, aż do czwartego stopnia włącznie, jeżeli go sądzą bydź usposobionym do usamowolnienia, mogą domagać się zwołania Rady familiynéy, celem postanowienia w téy mierze. Sąd, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, do którego z nich zwołanie Rady należy, zwołania tego odmówić nie może.

Artykuł 471.

Każdy usamowolniony będzie miał kuratora. Oyciec, i matka opiekę bez doradcy lub doradców przez oycę mianowanych sprawująca, są z prawa kuratorami.

Jednak, gdy matka będąc kuratorką ma iść za męża, natenczas przepisy artykułów 361 i 362 względem opieki zastosowane będą i do kurateli.

Gdyby oyciec i matka nie żyli, albo kurateli sprawować nie mogli, lub ię przyjąć nie chcieli, w takim razie mianowany będzie kurator przez Radę familiyną.

Z resztą przepisy Oddziału 6 Działu II o przyczynach uwalniających od opieki, i Oddziału 7. tegoż Działu o niezdolności, o wyłączeniach i złożeniu z opieki, zastosowane będą i do kuratorów.

Artykuł 472.

Małoletniemu usamowolnionemu złożony będzie, przy assystencyi kuratora, rachunek z opieki, a to stosownie do przepisów Oddziału 9. Działu II. i zdana będzie sprawa z strony oycy podług przepisu artykułu 341.

Jeżeli składający rachunek jest kuratorem usamowolnionego, Rada familiyna przyda usamowolnionemu kuratora szczególnego do odebrania rachunku.

Artykuł 473.

Małoletni usamowolniony mocen jest wypuszczać dobra swe nieruchomości w dzierżawę lub naajem, lecz nie na dłużej, iak na lat trzy; również mocen pobierać swe dochody i z takowych kwitować; niemnię przedsiębrać wszelkie czynności, do prostego tylko zarządzania ściągające się.

Względem takowych czynności nie będzie mu służyło prawo żądania przywrócenia do pierwszego stanu w tych wszystkich przypadkach, w którychby toż przywrócenie pełnoletniemu nie służyło.

Artykuł 474.

Nie może przedsiębrać ani bronić sprawy tyczącej się własności dóbr nieruchomych, albo kapitałów, lub praw hipotekowanych; nie może podnosić żadnego kapitału i z niego kwitować bez assistencyi swego kuratora, który w ostatnim przypadku czuwać będzie nad korzystnym podniesionego kapitału użyciem.

Artykuł 475.

Małoletni usamowolniony nie może pod żadnym pozorem zaciągać pożyczki bez uchwały Rady familiynéy,

potwierdzoney przez Sąd po wystąpieniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 476.

Również bez zachowania form dla małoletniego nieusamowolnionego przepisanych, nie może przedawać lub zbywać dóbr swoich nieruchomych, ani żadnych innych przedsiębrać czynności, wyjąwszy tych, które do prostego tylko zarządzania należą. Zobowiązania, któreby przez kupno lub innym sposobem zaciągnął, mogą być przez Sąd miarkowane, gdy się zbyt obciążającymi okażą. W takowym razie Sąd na względzie mieć będzie majątek małoletniego, dobrą lub złą wiarę osób, które z nim w umowę wchodziły, użyteczność lub nieużyteczność wydatków.

Artykuł 477.

Małoletni usamowolniony, wyiawszy usamowolnionego przez małżeństwo, któregoby zobowiązania stosownie do przepisu artykułu poprzedzającego przez Sąd miarkowane być musiały, może być pozbawionym dobrodzieystwa usamowolnienia, które to pozbawienie z zachowaniem tychże samych formalności iakie do udzielenia są przepisane, następować powinno.

Artykuł 478.

Od dnia, w którym usamowolnienie jest odwołane, wraca się małoletni pod władzę rodzicielską, albo pod opiekę, która jeżeli ma miejsce, powinna być podług przepisów prawa na nowo urządzoną. Takowy małoletni nie może być przez rodziców lub opiekę powtórnie usamowolnionym.

Artykuł 479.

Małoletni usamowolniony, do czynności handlowych upoważniony, uważa się za pełnoletniego co do wszelkich działań tyczących się interesów handlowych.

Artykuł 480.

Małoletni usamowolniony mocen jest sam upoważnić żonę swoją do czynności takich, iakie co do własnego swego majątku bez assystencyi kuratora przedsiębrać jest mocen; do innych zaś czynności żona powinna pozyskać upoważnienie od Sadu.

Jeżeli mąż małoletni dla braku zezwolenia rodziców na małżeństwo nie jest usamowolnionym, żona potrzebuie upoważnienia Sądowego w tych wszystkich przypadkach, w których upoważnienie męża jest dla niéy przepisane.

D Z I A Ł IV.

O opiece nad dziećmi nieprawem i tychże usamowolnieniu.

Artykuł 481.

Dzieci małoletnie nieprawe, do szpitala publicznego przyjęte, zostają co do starania o ich osobie i co do zarządzania ich majątkiem pod opieką przełożonych szpitala, podług urzędzeń administracyjnych tegoż szpitala; w czynnościach cywilnych zastąpionemi będą przez osobę, którą do każdego szczególnego przypadku ciż przełożeni szpitala upoważnią.

Artykuł 482.

Opieka takowa trwa do pełnoletności lub usamowolnienia małoletniego, chyba że szpital pierwéj z pod

swego starania tegoż małoletniego zupełnie wypuścić.

Artykuł 483.

Co do usamowolnienia, służą przełożonym szpitala te same prawa, które oycu i matce w poprzedzającym Dziale są udzielone.

Artykuł 484.

Usamowolniony, w przypadkach w których podług przepisów Działu poprzedzającego sam czynić nie jest mocen, potrzebować będzie szczególnego upoważnienia od przełożonych szpitala, albo asystencyi osoby przez nich upoważnionej.

Artykuł 485.

Dzieci nieprawe do szpitala publicznego nieprzyjęte, albo z pod jego starania wypuszczone, zostają samém

przez się prawem, pod opieką tego z rodziców, przez które dobrowolnie prawnie uznaniami zostały; a jeżeli dobrowolnie uznane przez obydwoch, opieka należy z prawa do matki, a po śmierci ięy, albo gdyby opiekunką być nie mogła, do oyc.

Artykuł 486.

Gdy takowe dziecko zostaje bez oyc i matki, i bez opiekuna przez oyc lub matkę obranego, albo gdyby też osoby znajdowały się w przypadku wyłączenia od opieki albo prawnego wypowiedzenia się, również gdyby dziecko przez żadne z rodziców uznane nie było, mianowany będzie opiekun przez Radę opiekuńczą sprawującą obowiązki Rady familiynęy.

Artykuł 487.

Rada opiekuńska złożoną będzie z

sześciu osób, znanych z dobroczynności, a w miejscu urządzenia opieki zamieszkałych.

Artykuł 488.

Zresztą wszelkie przepisy poprzedzających Działów o opiece nad dziećmi prawymi, i o usamowolnieniu dzieci prawych, stosują się także do dzieci nieprawych małoletnich pod opieką szpitala publicznego niebędących.

T Y T U Ł X I.

O pozbawieniu i ograniczeniu własnej woli.

Artykuł 489.

Tak pełnoletni, iako też małoletni usamowolniony, w ciągłym stanie niedołężności, pomieszczenia zmysłów,

albo szaleństwa zostaiący, powinien być pozbawionym własnéj woli, choćby nawet w stanie tym znajdowały się przerwy rozsądek okazujące. Takowe pozbawienie własnéj woli, żądane być może także względem małoletniego nieusamowolnionego, a to na rok przed doysściem do pełnoletności, czyli po skończonym roku dwudziestym.

Artykuł 490.

Każdy iest mocen żądać pozbawienia własnéj woli względem swego krewnego, również małżonek ieden względem drugiego, opiekun względem małoletniego nieusamowolnionego, a Kurator względem usamowolnionego.

Artykuł 491.

W przypadku szaleństwa, gdy ani małżonek, ani żaden krewny pozba-

wienia własnéj woli nie domagaia się, winien to dopełnić Prokurator Królewski, który także może żądać pozbawienia woli względem osoby, która znajduiać się w stanie niedołężności lub pomieszania zmysłów, nie ma ani małżonka ani krewnych znanych.

Artykuł 492.

Każde żądanie pozbawienia własnéj woli zanieśioném będzie do Sądu ziemskiego, i zawierać powinno czyny niedołężności, pomieszania zmysłów albo szaleństwa, przy załączeniu dowodów i wymienieniu świadków.

Artykuł 493.

Do składu Rady familiynéj, która podług przepisów Kodexu postępowania da zdanie swoje względem stanu osoby, której pozbawienie wo-

li iest żądane, nie mogą należeć ci, którzy się tegoż pozbawienia domagaia; przecież współmałżonek i dzieci téż osoby mogą być do Rady przypuszczonemi, ale w niéy głosu stanowczego mieć nie będą.

Artykuł 494.

Sąd powziąwszy zdanie Rady familiynéy, jeżeli takowe iest za pozbawieniem woli osoby, względem której żądanie to zaszło, zapozwać ją nakaze, i badać będzie przy zamkniętych drzwiach; jeżeli zaś osoba ta w Sądzie stawić się nie może, albo gdyby pomimo zapozwania nie stawiała się, badania czynione będą w iéy mieszkaniu przez Sędziego do téy czynności delegowanego, z przybraniem Pisarza. W każdym przypadku, Prokurator Królewski obecnym będzie badaniom.

Art. 495.

Artykuł 495.

Sąd po pierwszém badaniu, wyznaczy jeżeli uzna tego potrzebę témczasowego zarządcę, który o osobie i majątku pozwanego staranie mieć będzie.

Artykuł 496.

Wyrok w sprawie o pozbawienie własnéy woli, nie może być wydanym, iak tylko na audyencyi publiczney po wysłuchaniu stron, lub zaocznie, gdy te zapozwane będąc, nie stawiają się.

Gdy pozbawienie woli żądane iest względem małoletniego przez opiekuna lub kuratora iego, w takim razie pozwanemu wyznaczony będzie przez Sąd kurator szczególny do assystowania mu w sprawie.

Artykuł 497.

Sąd odrzucając żądanie pozbawie-

nia woli osoby pełnoletniéy, może iednak, gdy tego okoliczności wymagaia postanowić, iż pozwany odtąd nie ma bydź mocen, bez assistencyi doradcy, który mu tym samym wyrokiem przydany zostanie, stawać w Sądach iako strona, układów pojednawczych zawierać, długów zaciągać, kapitałów podnosić, z nich kwitować, dóbr nieruchomych lub kapitałów hypotekowanych zbywać albo hypoteką obciążać.

Artykuł 498.

W przypadku appellacyi od wyroku pierwszéy Instancyi, Sąd Appellacyiny, gdy tego uzna potrzebę, może osobę, któręy pozbawienie woli iest żądane, na nowo badać, albo takowe nowe badanie delegowanemu polecić.

Artykuł 499.

Każdy wyrok pozbawienie woli uznaiący, lub doradcę wyznaczaiący, będzie przez stronę powodową wyięty, stronie wręczony, i w przeciągu dni dziesięciu, wciągnięty do listy, która w izbie audyencyonalnéy Sądowéy, i w Kancellaryach Urzędników aktowych, w okręgu Sądu Ziemskiego, wywieszona bydź powinna; Prokurator Królewski wykonania przepisu tego dopilnuie. Nadto wyrok powinien bydź, na wniosek strony powodowéy albo Prokuratora Królewskiego, w równym przeciągu czasu, wpisany w Księgi hypoteczne dóbr nieruchomych osoby, która za pozbawioną woli iest uznana, albo któręy doradca Sądowy iest wyznaczony, tudzież tych dóbr, na których taż osoba ma kapitał zahypotekowany.

Artykuł 500.

Skazany prawomocnie wyrokiem naocznym na karę główną, z prawa pozbawionym iest własnéj woli.

Wyrok natychmiast po osiągnięciu prawomocności, powinien być za staraniem Prokuratora Królewskiego, lub którejkolwiek strony interessowaney, wciągnięty do listy, o której w poprzedzającym artykule iest mowa, tudzież w Księgi hipoteczne dóbr nieruchomości osoby bezwłasnowolnéj, iako też i tych, na których taż osoba ma kapitał zahypotekowany.

Artykuł 501.

Pozbawienie woli z powodu niedołężności, pomieszania zmysłów, lub szaleństwa, albo wyznaczenie doradcy, osiąga swój skutek, zaraz od zapadnięcia wyroku, a pozbawienie woli w

skutek kary sądowéj, od ogłoszenia skazanemu przez Sąd karny wyroku prawomocnego. Wszelkie czynności przez pozbawionego własnéj woli, lub też bez asystencyi doradcy przez osobę, której tenże iest wyznaczony, późniéj przedsięwzięte, z prawa będą nieważne. Jednak unieważnienie czynności tyczących się dóbr nieruchomości, albo należności hypotekowanych osoby własnéj woli pozbawionéj, albo doradcę wyznaczonego mającý, nie może być przeciw trzeciemu dobrej wiary nabywcy poszukiwaném, jeżeli wyrok w Księgi hipoteczne, stosownie do przepisów art. 499 i 500 wpisanym nie był w czasie podania do tychże Ksiąg praw przez tegoż trzeciego nabytych.

Artykuł 502.

Czynności które nastąpiły przed

wyrokiem pozbawienie woli z powodu niedołężności, pomieszanja zmysłów, albo szaleństwa uznaiącym, mogą być unieważnione, jeżeli w czasie ich przedsięwzięcia przyczyna do pozbawienia woli oczewistą albo powszechnie wiadomą była, nie naruszając jednak praw przez trzeciego w dobrej wierze nabytych.

Artykuł 503.

Po śmierci osoby, która przed swym zeyściem za pozbawioną własnej woli wyrokiem uznaną nie została, i względem której nawet żądanie o to do Sądu wniesione nie było, nie mogą być zaskarżane iéy czynności z przyczyny niedołężności, pomieszanja zmysłów, albo szaleństwa, chyba że dowód stanu takowego z samego iuż aktu zaskarżonego wykazuje się.

Artykuł 504.

Gdy wyrok pierwszy Instancyi pozbawienie woli uznaiący, stał się prawomocnym, lub w Appellacyi potwierdzonym został, również gdy wyrok naoczny na karę główną skazuiący stał się prawomocnym, opieka nad pozbawionym własnej woli urządzoną będzie podług przepisów Tytułu o małoletności, o opiece i usamowolnieniu. Urzędowanie témczasowego zarządcy ustaie, i tenże zda rachunek opiekunowi, jeżeli sam opiekunem nie został.

Jeżeli iednak pozbawiony własnej woli iest małoletnim pod opieką zostaiącym, opieka nad nim, iako małoletnim, prowadzoną być powinna nadal aż do iego pełnoletności.

Artykuł 505.

Mąż z prawa iest opiekunem żony swojej pozbawionéy własnej woli.

Artykuł 506.

Żona może być przez Radę familiyną mianowana opiekunką męża swojego, pozbawionego własnej woli, a w takim razie ustawi też Rada sposób i warunki zarządzania, wolno jednak będzie żonie zaskarżyć ich uchwałę do Sądu, gdyby się przez nią pokrzywdzoną być mniemała.

Aż do postanowienia Rady familinej względem nadania lub nienadania żonie opieki, też żona tymczasowie zarządzać powinna.

Artykuł 507.

Gdyby osoba własnej woli pozbawiona, nie miała małżonka do sprawowania opieki zdolnego, albo gdyby Rada familiyna postanowiła żonie nie nadać opieki, w ten czas opieka, samém przez się prawem należy do ocy lub matki, stosownie do przepisów

Oddziału I. Działu II. i Działu IV. Tytułu o małoletności, opiece nad małoletnimi i usamowolnieniu.

Artykuł 508.

Gdy osoba własnej woli pozbawiona nie ma ani małżonka, ani ocy i matki, również gdy ciż znajduje się w przypadku wyłączenia od opieki, albo prawnego wypowiedzenia się, mianowany będzie opiekun przez Radę familiyną, lub opiekunczą według prawideł przepisanych w oddziale 4. Działu II. i w Dziale IV. Tytułu o małoletności, opiece nad małoletnimi i usamowolnieniu.

Artykuł 509.

Oddziały 5. 6. i 7. Działu II. tegoż Tytułu stosują się i do opieki nad pozbawionym własnej woli.

Artykuł 510.

Nikt oprócz małżonków, wstępnych i zstępnych, obowiązany nie jest dłużej iak lat dziesięć sprawować opieki nad pozbawionym własnéj woli. Po upłynieniu tego czasu, może żądać opiekun główny i opiekun przydany, aby kto inny w miejsce iego był mianowany i powinien to otrzymać.

Artykuł 511.

Pozbawiony własnéj woli, porównany jest z małoletnim nieusamowolnionym, co do osoby i majątku swego; nie jest iednak mocen zawierać związków małżeńskich, ani majątkiem swoim przez testament rozporządzać. Prawa o opiece nad małoletnimi stosują się do opieki nad pozbawionemi własnéj woli, z wyjątkami co do pozbawionych własnéj woli w skutek kary sądowéj, które w artykułach

21. i 22. niniejszego prawa są postanowione.

Artykuł 512.

Przychody pozbawionego własnéj woli z powodu niedołężności, pomieszczenia zmysłów, lub szaleństwa, powinny być szczególniej na osłodzenie losu i przyspieszenie wyleczenia iego obracane. Rada familiyna stosownie do rodzaju choroby i stanu majątku iego, będzie mogła postanowić, czyli ma być w prywatném mieszkaniu opatrywany, czyli też do domu zdrowia albo nawet do szpitala przeniesiony.

Artykuł 513.

Gdy pozbawiony własnéj woli żyje w małżeństwie, żonie przez czas trwania téj przeszkody służyć będą prawa, iakie podług artykułu 67. służą żonie którój mąż za znikłego jest

uznany, z ograniczeniami tymże artykułem objętymi.

Artykuł 514.

Gdy osoba własnéj woli pozbawiona ma iedno lub więcéj dzieci pełnoletnich, Rada familiyna postanowić może względem sposobu zarządzania majątkiem; może takowy zarząd pomiędzy dziećmi podzielić, a nawet im pewny udział majątku zadatkowy, na przyszły spadek uchwalić; również gdy dziecię osoby własnéj woli pozbawionéj ma weyść w związki małżeńskie, oznaczenie posagu, albo ilości zadatkowéj na przyszły udział spadkowy, iako też i inne małżeńskie umowy zależeć będą od uznania w téj mierze Rady familiynéj.

Uchwały w tych przedmiotach w tenczas dopiero wykonane będą, gdy przez Sąd, po wysłuchaniu wnio-

sków Prokuratora Królewskiego, potwierdzone zostaną.

Artykuł 515.

Pozbawienie własnéj woli, oraz ograniczenie w czynnościach cywilnych, stosownie do art. 497 przez przydanie doradcy Sądowego, ustaie z ustaniem przyczyn, które do niego powodem były.

Artykuł 516.

Gdy toż pozbawienie lub ograniczenie własnéj woli uznane było z przyczyny niedołężności, pomięszania zmysłów, lub szaleństwa, zniesienie zawyrokowaniem tylko bydź może przy zachowaniu formalności do otrzymania wyroku pozbawienie własnéj woli postanawiającego, przepisanych; iednak i sam pozbawiony własnéj woli, albo doradcę Sądowego wyznaczonemu mający, mocen iest domagać się

takowego zniesienia, a Sąd może przedsięwziąć badanie, oraz dalsze postępowanie, chociażby zdanie Rady familiynéy było przeciw przywróceniu własnéy woli. Pozbawiony własnéy woli albo doradcę Sądowego wyznaczonego mający, nie może się wrócić do używania praw swoich aż po wyrok zniesienia.

Artykuł 517.

Pozbawienie własnéy woli w skutek kary Sądowéy, ustaie samém przez się prawém przez wycierpienie kary lub ułaskawienie.

Artykuł 518.

Marnotrawnemu zabraniono być może, ażeby bez asystencyi doradcy przez Sąd wyznaczonego, w Sądach iako strona nie stawał, układów pojednawczych nie zawierał, długów nie zaciągał, kapitałów żadnych nie odbie-

rał i z odebranych nie kwitował, dóbr nieruchomych lub kapitałów hypotekowanych nie zbywał ani hypoteką nie obciążał.

Artykuł 519.

Mąż mający doradcę przez Sąd wyznaczonego, nie może bez iego asystencyi upoważnić żony do tych czynności, których sam względem swego majątku bez asystencyi doradcy przedsiębrać nie iest mocen.

Artykuł 520.

Zabronienie działań, bez asystencyi doradcy, przez tych samych żądane być może, którzy według artykułu 490 mają prawo domagać się pozbawienia kogo własnéy woli, a takowe ich żądanie tymże samym sposobem roztrząsane i sądzone być powinno.

Również zabronienie takowe, tylko przy zachowaniu takichże samych formalności zniesione być może.

Artykuł 521.

Żaden wyrok w przedmiocie dotyczącym się pozbawienia własnej wolności, albo mianowania doradcy, nie może być wydany, bądź w pierwszej instancji bądź w appellacji, iak tylko po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Po rozważeniu niniejszej uchwały i po nadaniu jej mocy prawa przez Sankcyą Naszą Królewską stosownie do artykułu 150 Statutu Organicznego, o Reprezentacji narodowej, zalecamy i rozkazujemy, aby toż prawo stwierdzone wielką pieczęcią Stanu, umieszczone było w Dzienniku Praw, i przesłane do Senatu, Rady Stanu, Kom-

Kommissyów Rządowych i wszystkich Władz krajowych; w szczególności zaś zalecamy Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, prawo niniejsze iako mające wszelką moc obowiązującą ogłosić.

Dan w Warszawie dnia 1/3 Czerwca 1825 roku.

(podpisano) ALEXANDRE.

przez Cesarza i Króla
(L. S.) Minister Sekretarz Stanu
(podpisano) Hr. Stefan Grabowski.

Zgodno z Oryginałem

Zastępca Ministra Sprawiedliwości

R a d c a S t a n u

M. Woźnicki.

Za Sekretarza Jeneralnego

Szef Bióra

K. H o f f m a n n.

Dzień ogłoszenia dnia 28. Listopada 1825 roku.

Tom X. do Nru 41.

*Omyłki w niektórych exemplarzach wydru-
kowane.*

- a) W art. 210 w wierszu 5. *iest*: przy-
zwoleniem Sądu — *zamiast*: przyzwo-
leniem właściwego Sądu
- b) W art. 310 w wierszu 6. *iest*: albo dla
tego — *zamiast*: albo tego,
- c) W art. 423 w wierszu 2. *iest*: podług
art. 340 — *zamiast*: podług art. 339
- d) W art. 432 w wierszu 8. *iest*: zapła-
cić — *zamiast*: zapłacić prowizją

z Bożéy Łaski

My A L E X A N D E R I.
Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski
etc. etc. etc.

*Wszem w obec i każdemu komu o tém wie-
dzieć należy, a mianowicie Obywatelom
Królestwa Naszego Polskiego wiadomo
czyniemy, iż Izba Senatorska i Izba Po-
selska stosownie do przedstawionego w
imieniu Naszém projektu i po wysłucha-
niu Mówców Rady Stanu i Kommissyów
Seymowych uchwały co następuje:*

Prawo przechodnie.

Artykuł 1.

Księga I. oraz tytuł V. i XVIII.
Księgi III. Kodexu Cywilnego dotąd
obowiązującego, nakoniec Oddział 1.

Działu V. Prawa Seymowego z dnia 26. Kwietnia 1818 roku, z końcem dnia 31. Grudnia 1825 roku w swęj mocy ustaia, a w miejsce tych praw, Księga I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego i prawo osobne o przywilejach i hypotekach z dniem 1. Stycznia 1826 roku zaczną obowiązywać.

Artykuł 2.

Małżeństwa za Kodexu Cywilnego dotąd obowiązującego religijnie bez dopełnienia formy Cywilnéj zawarte, mają wszelkie skutki Cywilne od czasu ich zawarcia, nie naruszając jednak wyroków prawomocnych, do dnia 1. Stycznia 1826 roku na téj zasadzie zapadłych, iż nie istniało Cywilne małżeństwo.

Artykuł 3.

Małżeństwa przed 1. Stycznia 1826

roku cywilnie tylko zawarte, zachowują swe skutki cywilne i nie mogą być zaskarżane z powodu że ślubu religijnego nie było.

Z téj przyczyny małżonkowie cywilnie połączeni nie mogą przed rozwiązaniem małżeństwa cywilnego wchodzić w inne związki małżeńskie religijnie, tudzież stopnie powinowactwa z takowego cywilnego małżeństwa wynikłe stanowić będą prawne przeszkody do małżeństw po dniu 31. Grudnia 1825 roku zawrzeć się mających.

Artykuł 4.

Małżeństwa przed 1. Stycznia 1826 bądź religijnie tylko, bądź cywilnie i religijnie zawarte, nie mogą być od 1. Stycznia 1826 roku unieważnione, ani rozwiązane, ani co do stołu i łoża rozłączone iak tylko podług

przepisów Księgi I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego.

Sprawy takowe przed 1. Stycznia 1826 podług Kodexu Cywilnego dotąd obowiązującego rozpoczęte, lub w konsystorzach toczące się, a do tegoż dnia prawomocnie nierozsądzone, ustaia i tylko podług przepisów Księgi I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego, na nowo wprowadzane i sądzone być mogą.

Artykuł 5.

Małżeństwa przed 1. Stycznia 1826 roku cywilnie tylko zawarte, od 1. Stycznia 1826 roku mogą tylko z powodów w Kodexie Cywilnym dotąd obowiązującym ustanowionych i w formie tymże Kodexem przepisanej, być unieważnione, rozwiązane i rozłączone.

Artykuł 6.

Małżonkowie podług Kodexu Cy-

wilnego dotąd obowiązującego, wyrokiem prawomocnym rozwiedzeni, mogą się przez nowe śluby po dniu 31. Grudnia 1825 roku z sobą połączyć.

Artykuł 7.

Jeżeli związek religijny mimo rozwodu cywilnego trwa jeszcze między małżonkami, w ten czas potrzebne tylko będzie ich oświadczenie się przed utrzymującym Księgi Aktów Stanu Cywilnego iż od wyroku Sądu Cywilnego rozwód stanowiącego odstępuia i chcą nadal żyć z sobą w związku małżeńskim.

W takowym przypadku spisany będzie przez utrzymującego księgi małżeństw protokół w obudwóch exemplarzach téż księgi i uczyniona o tém wzmianka przy protokóle, który z powodu złożenia wyroku rozwodowego był spisanym.

Przepis ten stosuje się również do przypadku gdy mimo wyrzeczonego przez Sąd Cywilny unieważnienia małżeństwa, trwa jeszcze związek religijny.

Artykuł 8.

Skutki Cywilne połączenia się na nowo małżonków zaczną się w przypadku artykułu 6. od nowego ślubu, a w przypadku artykułu 7. od oświadczenia się małżonków, że od wyroku cywilnego odstępują.

Artykuł 9.

Jeżeli małżeństwo cywilnie i religijnie zawarte unieważnione lub rozwiązane zostało tylko cywilnie, a związek religijny do dnia 1. Stycznia 1826 prawomocnie unieważniony lub rozwiązany nie był, wolno będzie małżonkom żądać unieważnienia lub roz-

wiązania podług przepisów Księgi I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego.

Artykuł 10.

Jeżeli małżeństwo religijnie i cywilnie zawarte, przez wyrok prawomocny przed 1. Stycznia 1826 roku religijnie unieważnione lub rozwiązane, trwa jeszcze cywilnie, na ówczas jeżeli oboje małżonkowie lub jedno z nich chcą korzystać z tego wyroku, chcący winien udać się do Urzędnika Stanu Cywilnego, który załączy ten wyrok do Księgi małżeństw, spisze o tém w obudwóch exemplarzach protokół, i uczyni na brzegu aktu małżeństwa wzmiankę o tymże wyroku.

Od czasu wpisania tego ustaia skutki cywilne małżeństwa.

Jeżeli zaś pomimo takowego wyroku małżonkowie w pożyciu małżeńskim trwają, małżeństwo ich stoso-

wnie do artykułu 3. niniejszego prawa, iako cywilnie tylko zawarte uważaném będzie.

Artykuł 11.

Z dniem 1. Stycznia 1826 roku prawa i obowiązki mocą samych przepisów prawnych ze stanu osób wynikające, będą co do czynów lub wypadków w dniu lub po dniu 1. Stycznia 1826 roku zdarzonych, uważane podług nowego prawa, chociażby stan osób wziął pierwéy swój początek.

Artykuł 12.

Stosunki iednak majątkowe między małżonkami będą uważane podług przepisów tego prawa, które w czasie zawarcia małżeństwa obowiązywało.

Artykuł 13.

Czas przedawnienia dla spraw ma-

łoletniego, tyczących się czynów opieki, uważany będzie podług Kodexu obowiązującego, jeżeli małoletni za tegoż Kodexu do lat doszedł.

Gdyby iednak do upłynienia dziesięcio-letniego czasu przeznaczonego dawnym Kodexem, zostawało ieszcze więcéy iak cztery lata od dnia 1. Stycznia 1826 roku, przedawnienie nastąpi z upłynieniem lat czterech od tegoż dnia.

Po rozważeniu niniejszéry uchwały i po nadaniu iéy mocy prawa przez Sankcyą Naszą Królewską stosownie do artykułu 150. Statutu Organicznego o Reprezentacyi Narodowéy, zalecamy i rozkazujemy aby toż prawo stwierdzone wielką pieczęcią Stanu umieszczone było w Dzienniku Praw i przesłane do Senatu, Rady Stanu, Kommissyów Rządowych i wszystkich

Władz krajowych, w szczególności
zaś zalecamy Kommissyi Rządowej
Sprawiedliwości, prawo niniejsze ia-
ko mające wszelką moc obowiązującą
ogłosić.

Dan w Warszawie dnia 13 Czer-
wca 1825 roku.

(podpisano) ALEXANDRE.

przez Cesarza i Króla

(L. S.) Minister Sekretarz Stanu
(podpisano) Hr. Stefan Grabowski.

Zgodno z Oryginałem

Zastępca Ministra Sprawiedliwości
R a d c a S t a n u
M. Woźnicki.

Za Sekretarza Jeneralnego
Szef Bióra
K. H o f f m a n n.

Dzień ogłoszenia dnia 28. Listopada 1825 roku.

WYKAZ RZECZY w Tomie X. Dziennika Praw zawartych.

KODEX CYWILNY.

TYTUŁ WSTĘPNY

O skutkach i stosowaniu praw w powszechności strona 3

XIĘGA PIERWSZA

O o s o b a c h.

TYTUŁ I. O używaniu, pozbawieniu i za- wieszeniu praw cywilnych . . .	3
DZIAŁ I. O używaniu praw cywilnych . . .	6
— II. O pozbawieniu praw cywilnych . . .	13
Oddział 1. O pozbawieniu praw cywilnych przez utratę stanu Polaka pod- danego Królestwa Polskiego, i odzyskaniu tegoż stanu . . .	13
— 2. O pozbawieniu i zawieszeniu praw cywilnych w skutku kar sądo- wych . . .	15
TYTUŁ II. O zamieszkanii . . .	19

TYTUL III. O nieobecnych	
DZIAŁ I. O zaginionych	23
— II. O uznaniu zaginionych za znikłych	24
— III. O skutkach zniknięcia co do majątku który osoba znikła w dniu zaginięcia swego posiadała	27
— IV. O skutkach nieobecności	
Oddział 1. O skutkach nieobecności co do	
praw od wypadku zawisłych, osobie nieobecnej służyć mogących	36
— 2. O skutkach nieobecności męża co do majątku żony, i co do małoletnich dzieci osoby nieobecnej	38
TYTUL IV. O aktach Stanu Cywilnego	
DZIAŁ I. Urządzenia ogólne	41
— II. O aktach urodzenia	57
— III. — małżeństwa	62
— IV. — zycia	78
— V. O sprostowaniu aktów Stanu Cywilnego	83
TYTUL V. O małżeństwie	
DZIAŁ I. Zasada ogólna	85
— II. O warunkach cywilnych do zawarcia małżeństwa	85
— III. O formalnościach dotyczących się zawarcia małżeństwa	93
— IV. O tamowaniu związku małżeńskiego	94
— V. O wzajemnych prawach i obowiązkach między małżonkami	100
Oddział 1. O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich osoby	100
— 2. O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich stosunki majątkowe w przy-	

padku niezawarcia w téj mierze umowy	104
Oddział 3. Przepisy dotyczące się umów co do stosunków majątkowych między małżonkami	113
— 4. O prawach małżonka przy życiu pozostałego do majątku wspólmałżonka zmarłego	124
DZIAŁ VI. O obowiązkach z małżeństwa i bytności	127
TYTUL VI. O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łoża, tudzież o skutkach cywilnych ząd wypływających.	
DZIAŁ I. O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łoża	131
— II. O środkach tymczasowo zaradczych w ciągu sprawy o nieważność małżeństwa, o rozwód, albo o rozłączenie	138
— III. O skutkach nieważności małżeństwa i o skutkach rozwodu albo rozłączenia	139
TYTUL VII. O wywodzie rodu	
DZIAŁ I. O dzieciach prawych czyli spłodzonych w małżeństwie	146
— II. O dowodach rodu dzieci prawych	150
— III. O dzieciach naturalnych	155
Oddział 1. O uprawnieniu dzieci naturalnych	155
— 2. O uznaniu dzieci naturalnych	158
TYTUL VIII. O przysposobieniu i opiece dobrowolnej	162

DZIAŁ I. O przysposobieniu	
Oddział 1. O przysposobieniu i jego skutkach	162
— 2. O formach przysposobienia	169
DZIAŁ II. O opiece dobrowolnej	174
TYTUŁ IX. O władzy rodzicielskiej	179
TYTUŁ X. O małoletności, opiece nad małoletnimi i usamowolnieniu	
DZIAŁ I. O małoletności	185
— II. O opiece nad dziećmi prawem	186
Oddział 1. O opiece ojca lub matki	187
— 2. O opiece nadanej przez ojca lub matkę	195
— 3. O opiece wstępnych	198
— 4. O opiece nadanej przez Radę familiyną	199
— 5. O opiekunie przydanym	211
— 6. O przyczynach uwalniających od opieki	215
— 7. O niezdolności, o wyłączeniach i złożeniu z opieki	223
— 8. O zarządzaniu opiekuna	228
— 9. O rachunkach i odpowiedzialności z opieki	247
DZIAŁ III. O usamowolnieniu dzieci prawych	257
— IV. O opiece nad dziećmi nieprawymi i tychże usamowolnieniu	266
TYTUŁ XI. O pozbawieniu i ograniczeniu własnej woli	269

Prawo przechodnie . . . 291

№ 1662 X

